

แผนการปฏิรูประบบนิเทศน์หลักศึกษา 4 ของทบวงชาติของชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
ต้นฉบับฉบับที่ 1 ฉบับฉบับที่ 1 ฉบับฉบับที่ 1

กระทรวงศึกษาธิการ

วิชาการศึกษาฉบับที่ 1 เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 1

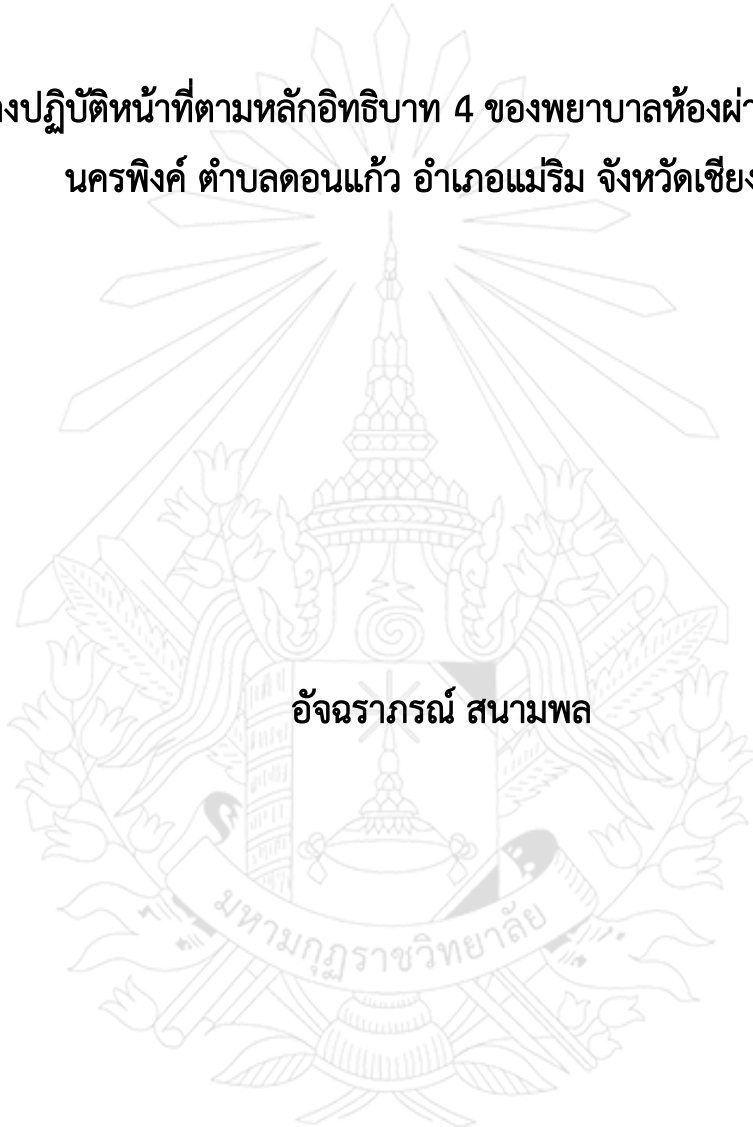
นายวิชาการศึกษาและบริหาร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย

พุทธศักราช 2564

แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาล
นครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

อัจฉราภรณ์ สนามพล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

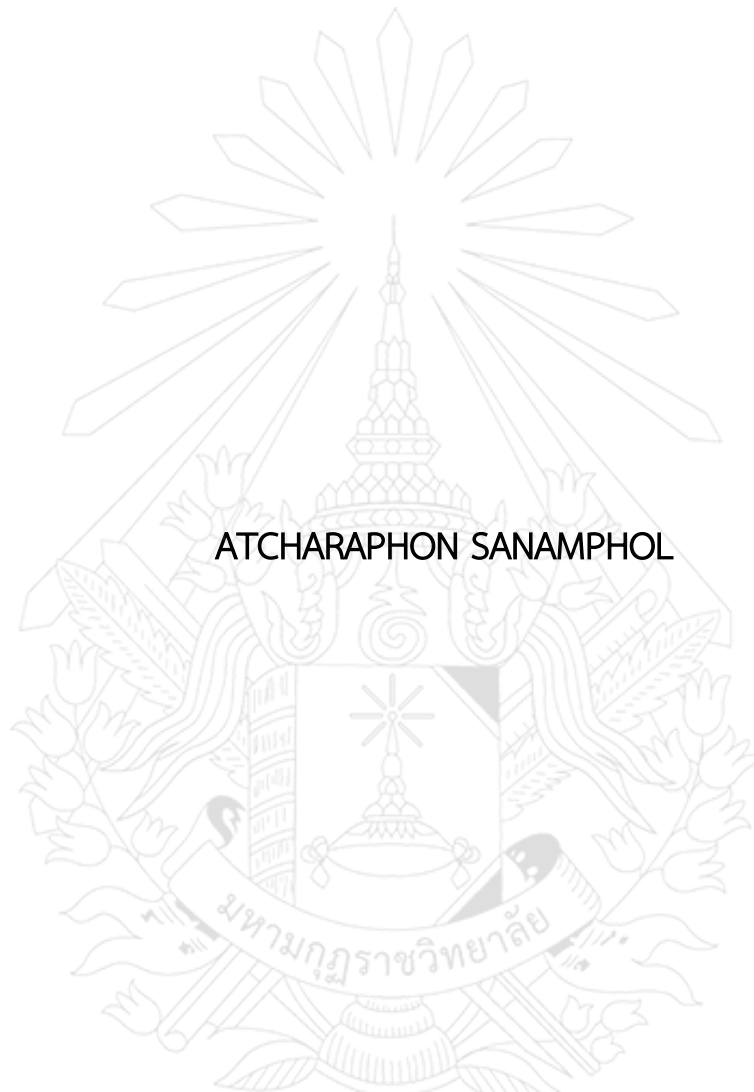
พุทธศักราช 2564

แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาล
นครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2564

GUIDELINES FOR PERFORMING DUTIES ACCORDING TO 4 IDDHIPADAS OF
NURSES IN OPERATION ROOM OF NAKHON PHING HOSPITAL,
DONKAEW SUB-DISTRICT, MAERIM DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE

ATCHARAPHON SANAMPHOL

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE MASTER DEGREE OF ARTS
PROGRAM IN BUDDHISM AND PHILOSOPHY
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2021

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด
โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลตอนแก้ว อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อนักศึกษา : อัจฉราภรณ์ สนามพล
ชื่อปริญญา : ศาสตราจารย์มหาบัณฑิต
สาขาวิชา : พุทธศาสนาและปรัชญา
ปีพุทธศักราช : 2564
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : พระครูสมุห์ ธนโชติ จิรธมโม, ดร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร.อุเทน ลาพิงค์

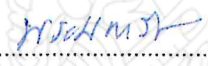
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตราจารย์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

ประธานกรรมการ

.....
(พระมหาวิเศษ ปณณาวชิโร, รองศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ(อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)

.....
(พระครูสมุห์ ธนโชติ จิรธมโม, ดร.)

กรรมการ/อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(ดร.อุเทน ลาพิงค์)

กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โผน นามณี)

กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พิษทองกลาง)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	: แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาล ห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อนักศึกษา	: อัจฉราภรณ์ สนามพล
ชื่อปริญญา	: ศาสตราจารย์มหาบัณฑิต
สาขาวิชา	: พุทธศาสนาและปรัชญา
ปีพุทธศักราช	: 2564
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	: พระครูสมุห์ธนโชติ จิระธมฺโม, ดร.
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ดร.อุเทน ลาพิงค์

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายเป็นพยาบาลห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 17 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า:

1. การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู ตามมาตรฐานวิชาชีพ ด้วยการรักษาสีห์ผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ การปฏิบัติการพยาบาลและผดุงครรภ์ มีการพัฒนาคุณภาพ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง มีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ด้วยความรัก ความสามัคคี มีเมตตา ให้อภัย และมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้ป่วย มีการบันทึกและรายงานการพยาบาลและผดุงครรภ์ อย่างครบถ้วนตามมาตรฐานวิชาชีพ

2. การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด มีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรัก ความพอใจ ภาคภูมิใจในวิชาชีพ ด้วยความขยัน ไม่ย่อท้อ เอาใจใส่ มีจิตจดจ่ออยู่กับภารกิจนั้น ๆ ด้วยความมุ่งมั่น ใช้ปัญญาพินิจพิเคราะห์อย่างรอบคอบและแยบยล

3. แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด ควรมีความรักความศรัทธา ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ มีความขยันในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ ไม่ย่อท้อ มีการทบทวนและตรวจสอบภารกิจอย่างจดจ่อ รอบครอบ ด้วยความมุ่งมั่นอย่างมีสติ โดยใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองก่อนการปฏิบัติหน้าที่ ขณะปฏิบัติหน้าที่ และหลังปฏิบัติหน้าที่อย่างบูรณาการ

คำสำคัญ แนวทางปฏิบัติหน้าที่, หลักอิทธิบาท 4, พยาบาลห้องผ่าตัด, โรงพยาบาลนครพิงค์

ABSTRACT

Thesis Topic : Guidelines for Performing Duties According to 4 Iddhipadas of Nurses in Operation Room of Nakhon Phing Hospital, Donkaew Sub-district, Maerim District, Chiang Mai Province

Student's Name : Atcharaphon Sanamphol

Degree Sought : Master of Arts

Program : Buddhism and Philosophy

Anno Domini : 2021

Advisor : Phrakrusamu Thanachot Ciradhammo, Dr.

Co-Advisor : Dr. Uten Larping

The objectives of this thesis were as follows; 1) to study performing duties according to professional standards of nurses in operation room of Nakhon Phing hospital, Maerim district, Chiang Mai province, 2) to study performing duties according to 4 iddhipadas of nurses in operation room of Nakhon Phing hospital, Maerim district, Chiang Mai province, and 3) to propose guidelines for performing duties according to 4 iddhipadas of nurses in operation room of Nakhon Phing hospital, Maerim district, Chiang Mai province. It was a qualitative research with the target of 17 nurses in operation room of Nakhon Phing hospital, Chiang Mai province. The data were collected through interview, focus group discussion and participant observation. The analysis and research results were presented in descriptive manner.

The results of research were found that:

1. Performing duties according to professional standards of nurses in operation room of Nakhon Phing hospital, Maerim district, Chiang Mai province enclosed performing duties with the process of nursing in the fields of promotion, disease prevention, treatment, and rehabilitation according to professional standards by maintaining patient's rights by adhering to ethical principles and professional ethics. Nursing and midwifery practice required quality development based on the

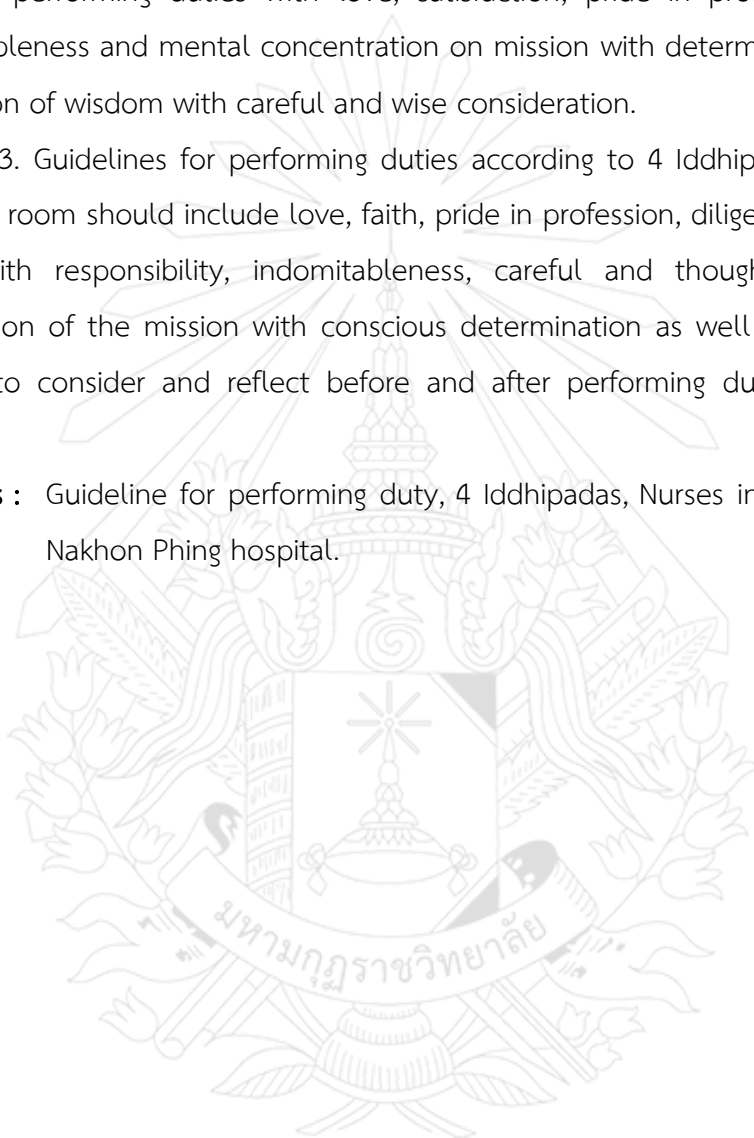

patient-centered principle and planning with health team with love, unity, compassion, forgiveness and a focus on patient's benefits. Nursing and midwifery were fully recorded and reported in accordance with professional standards.

2. Performing duties according to 4 iddhipadas of nurses in operation room enclosed performing duties with love, satisfaction, pride in profession, diligence, indomitableness and mental concentration on mission with determination as well as application of wisdom with careful and wise consideration.

3. Guidelines for performing duties according to 4 Iddhipadas of nurses in operating room should include love, faith, pride in profession, diligence in performing duties with responsibility, indomitableness, careful and thoughtful review and examination of the mission with conscious determination as well as application of wisdom to consider and reflect before and after performing duties in integrated manner.

Keywords : Guideline for performing duty, 4 Iddhipadas, Nurses in operation room, Nakhon Phing hospital.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ในการให้คำแนะนำปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา มหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ที่ให้ได้รับโอกาสมีสถานที่ในการศึกษาเล่าเรียน ค้นคว้า รวบรวมความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาด้านพุทธศาสนาและปรัชญา ระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณบดี คณะศาสนาและปรัชญามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาตลอดหลักสูตร ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พิษทองกลาง ที่กรุณาเป็นประธานควบคุมการสอบ ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มวิทยานิพนธ์ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ขอขอบพระคุณ พระครูสมุห์ธนโชติ จิระมโฆ,ดร. และขอขอบคุณ ดร.อุเทน ลาพิงค์ ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

กราบขอบพระคุณ คณะผู้บริหารและพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในด้านต่างๆ ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์แห่งวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอถวายเป็นพุทธบูชาแห่งพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ พระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ญาติพี่น้องทุกท่านและผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยทุกท่าน

อัจฉราภรณ์ สนามพล

สารบัญย่อ

ตำราที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหลักคำสอนใน “แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลตอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” เป็นข้อมูลอ้างอิง จาก พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 โดยมีคำย่อและคำเต็มที่อ้างอิง ดังนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	=	ทีฆนิกาย มหาวรรค
ที.ปา.	=	ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค
อง.จตุกก.	=	อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต
อง.สตุตก.	=	อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.ธ.	=	อภิธรรมปิฎก ธาตุกถา
--------	---	---------------------

การอ้างอิง

ชื่อย่อคัมภีร์พระไตรปิฎกมี 3 ตอน คือ เลขเล่ม/เลขข้อ/เลขหน้า เช่น ที.ม. 10/136/82. หมายถึง พระไตรปิฎก หมวดพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่มที่ 10 ข้อที่ 136 หน้าที่ 82 เป็นต้น

ชื่อย่อคัมภีร์อรรถกถา ฎีกา และปกรณ์วิเสส มี 2 ตอน หมายถึง เลขเล่ม/เลขหน้า เช่น 3/5 หมายถึง เล่มที่ 3 หน้าที่ 5 เป็นต้น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
สารบัญคำย่อ.....	ญ
สารบัญ.....	ฎ
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฑ
สารบัญภาพ.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่.....	7
2.2 การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4	14
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพยาบาล	30
2.4 แนวคิดที่เกี่ยวกับการพยาบาลห้องผ่าตัด	45
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
บทที่ 3 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	55
3.1 บริบทพื้นที่โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ...	55
3.2 ประวัติความเป็นมา	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 แนวคิดเกี่ยวกับงานห้องผ่าตัด	57
3.4 ศักยภาพและข้อจำกัดในด้านผู้ปฏิบัติงาน เครื่องมือ เทคโนโลยี.....	58
3.5 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	60
3.6 แผนที่และสถานที่ปฏิบัติงานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์	60
บทที่ 4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	62
4.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย	62
4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	63
4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	64
4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	65
4.5 การนำเสนอผลการวิจัย	65
บทที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล.....	67
5.1 การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพ.....	67
5.2 การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด.....	84
5.3 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด.....	97
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	113
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	113
6.2 อภิปรายผล.....	118
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	124
บรรณานุกรม.....	127
ภาคผนวก.....	135
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย.....	136
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	138
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	145
ภาคผนวก ง ใบอนุมัติคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.....	147
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์.....	150
ภาคผนวก ฉ รูปภาพ.....	155
ประวัติผู้วิจัย.....	159

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 กระบวนการพยาบาลและการแก้ปัญหา	36
3.1 ลักษณะการให้บริการ	58
4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเป้าหมาย	62
5.1 การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู.....	68
5.2 การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการรักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ.....	71
5.3 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านพัฒนาคุณภาพ การปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง.....	73
5.4 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติการหน้าที่ โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้บริการ.....	76
5.5 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการบันทึกและ รายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาล	80
5.6 นำหลักฉันทะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด.....	85
5.7 นำหลักวิริยะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด.....	88
5.8 นำหลักจิตตะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด.....	91
5.9 นำหลักวิมังสาไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด.....	94
5.10 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจของ พยาบาลห้องผ่าตัด.....	97
5.11 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียร ต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบันของพยาบาลห้องผ่าตัด.....	102
5.12 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักจิตตะเอาใจใส่ในหน้าที่ ของพยาบาลห้องผ่าตัด.....	106
5.13 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักวิมังสาพิจารณาไตร่ตรอง การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด.....	109

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคล	11
2.2 รูปแบบตัวกำหนดพฤติกรรมและผลการปฏิบัติหน้าที่	12

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
3.1-3.2 แผนที่และสถานที่ปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์.....	61
ฉ_1 โลโก้โรงพยาบาลนครพิงค์.....	156
ฉ_2 ป้ายชื่อ และอาคารสถานที่โรงพยาบาลนครพิงค์.....	156
ฉ_3 แผนผังโรงพยาบาลนครพิงค์	157
ฉ_4 ห้องผ่าตัด.....	157
ฉ_5 ห้องผ่าตัด.....	158
ฉ_6 เตรียมความพร้อมก่อนผ่าตัด.....	158

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพการพยาบาล เป็นวิชาชีพที่ถือว่าคุณธรรมมีความสำคัญมากเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บความตายของคนในสังคม สิ่งที่สังคมต้องการจากพยาบาลไม่ใช่ความรู้ความสามารถทางด้านการพยาบาลเพียงอย่างเดียว สังคมต้องการให้พยาบาลมี จริยธรรมที่ดั่งามควบคู่ไปด้วย จริยธรรมที่สังคมต้องการจากพยาบาลเป็นพิเศษ คือ ความเมตตา กรุณา ความสงสารเห็นใจ ทำให้พยาบาลอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของผู้ป่วย ความสงสารเห็นใจจะช่วยให้พยาบาลปฏิบัติต่อผู้ป่วยอย่างสุภาพและอ่อนโยน ด้วยเหตุนี้จริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับวิชาชีพพยาบาล จะทำให้พยาบาลใช้ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ป่วย

จริยธรรมนั้นเป็นแนวทางของความถูกต้อง เป็นธรรมในการปฏิบัติต่อตนเองและต่อผู้อื่น ซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์และไตร่ตรองอย่างมีเหตุมีผล โดยบุคคลต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาปัญหาในการพิจารณาผิด ชอบ ชั่ว ดี ทำให้สามารถตัดสินใจแยกแยะสิ่งที่ถูก ผิด ควร ไม่ควร และเลือกทำได้ถูกต้องตามสถานการณ์ ดังนั้น การพัฒนาจริยธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับวิชาชีพการพยาบาล เนื่องจากการเป็นพยาบาลจำเป็นต้องมีจริยธรรมที่ค่อนข้างสูง จุดเน้นของวิชาชีพการพยาบาลเน้นการกระทำที่มีผลต่อผู้อื่นและสังคมมากกว่าตนเอง¹

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมหรือคำสอน ที่มุ่งให้ผู้ปฏิบัติตามสามารถบรรลุถึงความสำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน คือ หลักอิทธิบาท 4 อันประกอบด้วย² คือ

1. ฉันทะ หมายถึง ความรัก และความพอใจในสิ่งนั้นๆ คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความพอใจ ด้วยความรักในสิ่งนั้น ทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ ไม่เบียดเบียนในกิจที่ทำ (การเต็มใจ) มีใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ เมื่อมีหน้าที่รับผิดชอบก็มีจิตใจรักและพอใจในการที่จะปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ

---

¹อัญชลี โมกขาว, “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเจตคติต่อวิชาชีพและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2539, หน้า 35.

²ที่.ปา. 11/231/233.

2. วิริยะ หมายถึง ความเพียรในการกระทำสิ่งนั้นๆ คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ด้วยความพยายาม และมีมานะอดสาหะอดทน ทำอย่างเต็มที่เต็มกำลัง และเต็มความสามารถเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ทอดทิ้งสิ่งที่ทำนั้น

3. จิตตะ หมายถึง ความเอาใจใส่ ความเอาใจจดจ่อในสิ่งที่ทำ ไม่วางธุระในสิ่งนั้นๆ คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ รู้จักพินิจพิเคราะห์ ทดลอง ทดสอบ ตรวจสอบหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ (การเข้าถึง)

4. วิมังสา หมายถึง การพิจารณาไตร่ตรองโดยใช้สติปัญญา ใคร่ครวญว่าสิ่งไหนทำแล้วเกิดผลที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ สิ่งไหนทำแล้วไม่เกิดผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ และคิดหาวิธีแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

โดยปกติแล้วบุคคลจะมีหลักอิทธิบาท 4 ในการดำเนินชีวิตอยู่ประจำทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นการทำงานหรือการศึกษาเล่าเรียนแต่ต่างกันตรงที่ระดับความมากน้อยเท่านั้นเอง ผู้ที่ทำงานด้วยความพอใจ มีความขยันขันแข็ง มีความเอาใจใส่ ใคร่ครวญอยู่เสมอ แสดงว่าผู้นั้นมีอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นการปฏิบัติธรรมะโดยไม่รู้ตัว หากได้มีการปฏิบัติให้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ผู้นั้นจะเป็นคนทุกข์หรือบรรพชิตก็ตาม ย่อมประสบสิ่งที่ประสงค์อย่างไม่เหลือวิสัย ตรงกันข้ามถ้าทำงานสิ่งใดด้วยความไม่พอใจ ใจไม่รักงานแล้ว ความเกียจคร้านก็ตามมา ความเอาใจใส่ก็ไม่มีความคิดตรึกตรองพิจารณาก็ไม่เกิดในสิ่งนั้นๆ ปรากฏแต่ความล้มเหลว ทำอะไรก็ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เป็นโทษของการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท³ นั้นเอง

ปัจจุบันกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ พยาบาลต้องทำงานอย่างหนัก ทั้งมาตรการรับมือจากสถานการณ์โรคระบาด และภาระงานประจำ ที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการส่งเสริม งานด้าน ป้องกัน งานด้านการรักษาพยาบาล โดยเฉพาะงานช่วยผ่าตัดผู้ป่วยด้านศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการคิดราคาวัสดุตั้งกระดูกในห้องผ่าตัดซึ่งมีราคาแพง ผู้รับบริการส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย และเดินทางไกลมาจากต่างอำเภอ ทางโรงพยาบาลมีนโยบาย ให้ผู้รับบริการกรณีอุบัติเหตุฉุกเฉินให้ได้รับการรักษาโดยเร็วที่สุด หากต้องรักษาโดยการผ่าตัด แพทย์ที่รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ต้องวางแผนผ่าตัดทันที ทำให้พยาบาลห้องผ่าตัดต้องรับภาระหนัก จากจากสถิติการผ่าตัดประจำวันมากถึง 50 ราย/วัน⁴ ให้บริการผ่าตัดตลอด 24 ชั่วโมง ในแผนกศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ ศัลยกรรมทั่วไป ซึ่งเป็นภาระงานที่หนักมาก ค่าตอบแทนน้อย ต้องมีความรับผิดชอบสูงเพราะงานต้องทำกับมนุษย์ มีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย และปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลกระทบต่อ

³ สำลี รักสุทธี, *มงคลชีวิต 38*, (กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์, ม.ป.ป.), หน้า 72.

⁴ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงานโรงพยาบาลนครพิงค์, *การผ่าตัดผู้ป่วยด้านออร์โธปิดิกส์*, กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2563), หน้า 15.

ยาวนานต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด เนื่องจากหน่วยงานห้องผ่าตัดเป็นแหล่งที่ทำรายได้ให้กับโรงพยาบาล โรงพยาบาลที่ปฏิบัติงานในห้องผ่าตัดต้องทำงานเป็นทีม ต้องประสานงานทั้งผู้ป่วยญาติผู้ป่วย พยาบาลประจำตึกผู้ป่วย แพทย์เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อการปฏิบัติหน้าที่รักษาได้สำเร็จ

เนื่องจากการรักษาพยาบาลผู้ป่วยของพยาบาลจึงเป็นภาระหน้าที่ เป็นความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่งานจะสำเร็จลุล่วงได้ด้วยกรมี่หลักธรรมในใจ ปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้น ๆ ซึ่งตรงกับหลักธรรมอิทธิบาท 4 ในการทำงานปฏิบัติหน้าที่ให้ถึงความสำเร็จด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด เพื่อนำคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด ให้มีจิตสำนึกในการดูแลผู้ป่วยที่มาใช้บริการห้องผ่าตัด และเป็นการพัฒนาหน่วยงานให้มีการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงาน กระตือรือร้น มีการไต่ถามตลอดเวลาขณะทำการรักษาพยาบาลผู้ป่วยอย่างสุดความสามารถ โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ประสานงานกับแพทย์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงพยาบาล เพื่อประโยชน์ของผู้ป่วยเป็นที่ตั้ง เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถกลับไปดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร

1.2.2 การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอย่างไร

1.2.3 แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

1.3.2 เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

1.3.3 เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 3 ด้านคือ

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลและการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 รวมทั้งแนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นพยาบาลห้องผ่าตัดที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด จำนวน 15 ห้อง ประกอบด้วยพยาบาลปฏิบัติการ พยาบาลวิชาชีพ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการซึ่งทำหน้าที่หัวหน้าห้องผ่าตัดแผนกต่าง ๆ และพยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานห้องผ่าตัด โดยกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง สัมภาษณ์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการซึ่งทำหน้าที่หัวหน้าห้องผ่าตัดแผนกต่าง ๆ จำนวน 17 คน จากจำนวนพยาบาลวิชาชีพทั้งหมด จำนวน 68 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล ณ จุดปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาล ห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

1.5.2 ทำให้ทราบการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

1.5.3 ได้แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การปฏิบัติหน้าที่ หมายถึง การดูแล การรักษา การป้องกันโรค การฟื้นฟู และการส่งเสริมสุขภาพ พยาบาลจะต้องเป็นผู้ที่สามารถที่จะใช้ทั้งศาสตร์และศิลปะเพื่อการปฏิบัติหน้าที่การให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางสุขภาพตามเป้าหมายที่ต้องการ และเป็นไปตามมาตรฐานแห่งวิชาชีพ

พยาบาลวิชาชีพ คือ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรพยาบาลศาสตร์เพื่อสามารถประกอบอาชีพในด้านบริการสุขภาพอนามัยทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือภาคเอกชน

พยาบาลห้องผ่าตัด หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป สาขาพยาบาลศาสตร์และได้รับการขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ขึ้นหนึ่งจากสภาการพยาบาล และปฏิบัติงานในด้านการพยาบาลห้องผ่าตัดในระดับ

ปฏิบัติการ ไม่นับรวมหัวหน้างานหรือระดับ บริหารงาน ในโรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแมริม จังหวัด เชียงใหม่

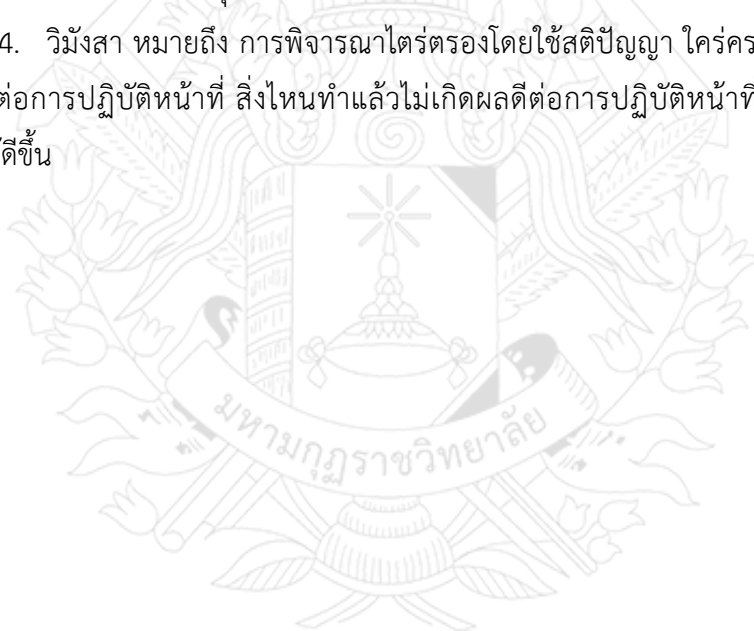
อิทธิบาท 4 หมายถึง หลักธรรมหรือคำสอนในพระพุทธศาสนาที่มุ่งให้ผู้ปฏิบัติตามบรรลุถึง ความสำเร็จอันประกอบด้วยหัวข้อธรรม 4 ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

1. ฉันทะ หมายถึง ความรัก และความพอใจในสิ่งนั้นๆ คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความ พื่อใจ ด้วยความรักในสิ่งนั้น ทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ ไม่เบื่อหน่ายในกิจที่ทำ (การเต็มใจ) มีใจที่จะ ปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ เมื่อมีหน้าที่รับผิดชอบก็มีจิตใจรักและพอใจในการที่จะ ปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลนั้น ๆ

2. วิริยะ หมายถึง ความเพียรในการกระทำสิ่งนั้นๆ คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความ ขยันหมั่นเพียร ด้วยความพยายาม และมีมานะอดทน ทำอย่างเต็มที่เต็มกำลัง และเต็ม ความสามารถเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่พยาบาล ไม่ทอดทิ้งกิจที่ทำนั้น (การตั้งใจ)

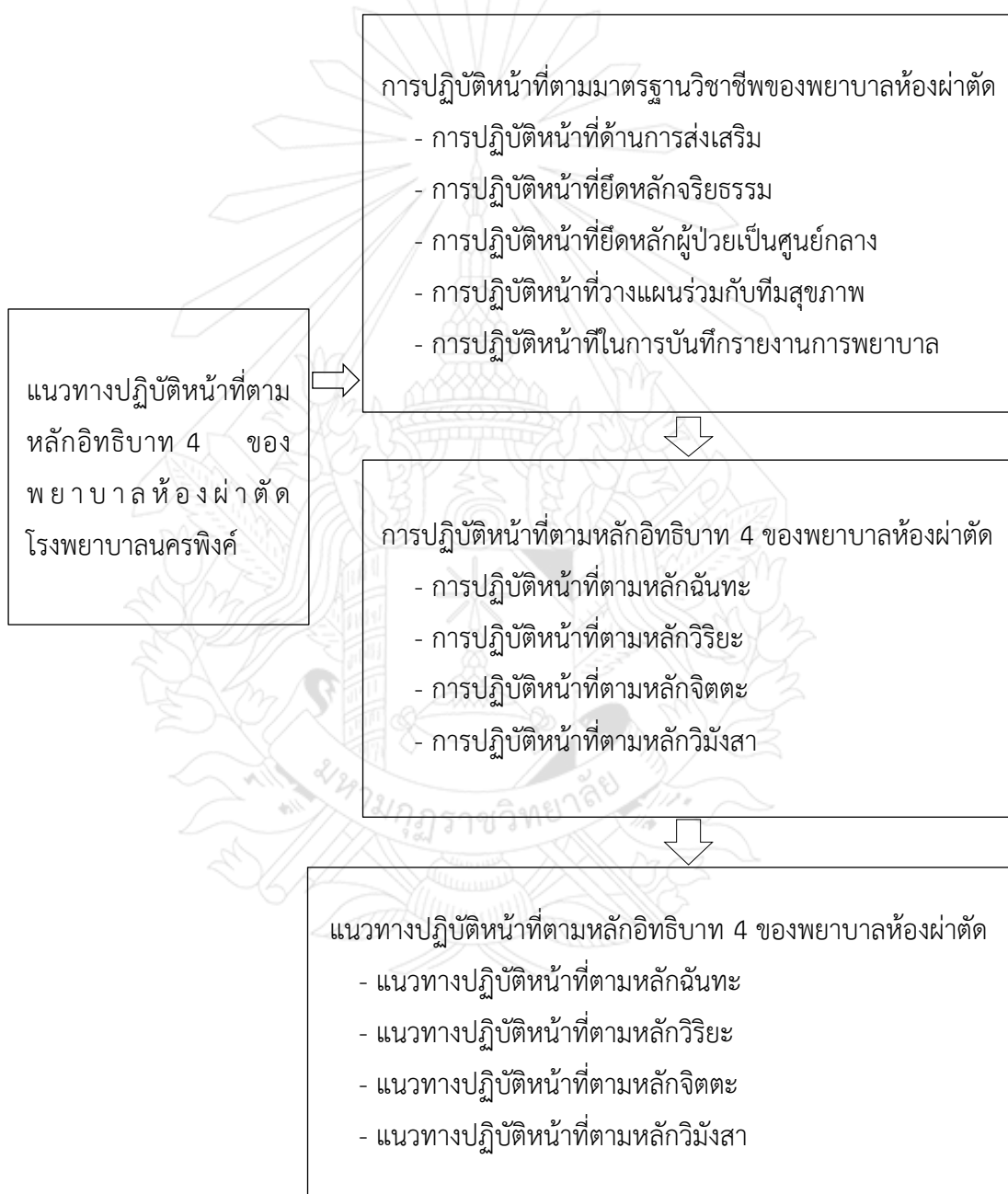
3. จิตตะ หมายถึง ความเอาใจใส่ ความเอาใจจดจ่อในสิ่งที่ทำ ไม่วางธุระในสิ่งนั้นๆ คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ รู้จักวินิจฉัยวิเคราะห์ ทดลอง ทดสอบ ตรวจสอบหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ (การเข้าถึง)

4. วิมังสา หมายถึง การพิจารณาไตร่ตรองโดยใช้สติปัญญา ใคร่ครวญว่าสิ่งไหนทำแล้ว เกิดผลที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ สิ่งไหนทำแล้วไม่เกิดผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ และคิดหาวิธีแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากพระไตรปิฎก แนวคิด ทฤษฎี เอกสารตำราวิชาการต่าง ๆ และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 เพื่อใช้เป็นกรอบการศึกษาโดยผู้ศึกษาได้วางกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1.1

แผนภูมิที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการออกแบบเครื่องมือ สำหรับเก็บข้อมูลและอภิปรายผลการค้นคว้า รวมทั้งเป็นพื้นฐานและแนวทางการวิจัย จึงขอเสนอเนื้อหาสาระสำคัญ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่
- 2.2 การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพยาบาล
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพยาบาลห้องผ่าตัด
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่

2.1.1 ความหมายของการปฏิบัติหน้าที่

การปฏิบัติ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติที่แสดงออกทางร่างกาย กล้ามเนื้อ สมอง อารมณ์ ความคิดความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ บุคลิกภาพหรือสิ่งอื่นๆ โดยมีการกระต้นจากสถานการณ์ ผลจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรม ที่แสดงออกทางร่างกายโดยนำความรู้ ความเข้าใจมาแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม¹

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า การปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติงาน คือการปฏิบัติธรรม งานหรือการงาน หมายถึง หน้าที่ หน้าที่คือสิ่งจำเป็นที่สิ่งมีชีวิตจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง ที่ไหนมีการปฏิบัติหน้าที่ ที่นั่นมีธรรมะ ที่ไหนมีธรรมะสูง ที่นั่นมีการปฏิบัติหน้าที่สูง มนุษย์เกิดมาเพื่อทำหน้าที่ 2 ประการ คือ ทำหน้าที่ที่บริหารชีวิตด้วยการทำกิจให้มีชีวิตรอด และทำหน้าที่พัฒนาชีวิตให้อยู่เหนือความทุกข์²

¹จันทกาญจน์ นกแก้ว, “การปฏิบัติงานตามบทบาท ในการจัดการเหตุรำคาญ ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), 2551, หน้า 16.

²พุทธทาสภิกขุ, *การปฏิบัติงานคือการปฏิบัติธรรม*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เสถียรธรรมสถาน, 2530), หน้า 11.

นอกจากนี้ท่านพุทธทาส ยังได้ย้ำว่า “งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข” ซึ่งถ้ามองให้ลึก แล้วการปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานคือการปฏิบัติธรรมไม่ว่าจะเป็นการทำงานอะไร ระดับไหน ถ้าเป็นการทำงานที่บริสุทธิ์แล้ว เป็นการปฏิบัติธรรมอยู่ในตัว

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายว่า การปฏิบัติ คือการกระทำการดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน³

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า กล่าวว่า หน้าที่หรือการงานเป็นชีวิตจิตใจของประเทศชาติ เป็นทรัพยากร คือ เป็นบ่อเกิดแห่งทรัพย์สินเงินทอง เป็นเครื่องป้องกันความเสื่อมทั้งปวง เพราะเนื้อหาของชีวิตคนเราอยู่ที่หน้าที่การงาน⁴

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์ กล่าวว่า หน้าที่หรือการงาน คือ ชีวิต การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของชีวิต ชีวิตที่ดี คือชีวิตที่ใช้ความรู้ สติปัญญาและทักษะเพื่อตอบสนองในโลกของการปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงาน⁵

วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ กล่าวว่า การปฏิบัติหน้าที่ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่มนุษย์กระทำไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ก็ตาม โดยพื้นฐานทางจิตวิทยาเชื่อว่าพฤติกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติย่อมมีเหตุผลและจุดมุ่งหมาย โดยขณะเดียวกันมีแรงจูงใจหรือสิ่งกระตุ้นให้กระทำ เพื่อเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ และทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่คอยควบคุมให้ส่วนอื่นๆ ดำเนินต่อไปจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้⁶

บรูม เบนจามินและคณะ (Bloom, Benjamin S., et al.) ได้ให้ความหมายว่า การปฏิบัติ (Practice) คือความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจมาแก้ปัญหาต่างๆ ในสถานการณ์ใหม่ ๆ⁷

จากความหมายตามที่กล่าวมานี้ จึงสรุปได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกทางร่างกายโดยนำความรู้ ความเข้าใจมาแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมตามระเบียบแบบแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อสนองตอบความต้องการมนุษย์

³ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2556), หน้า 647.

⁴สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า, *มงคลยอดชีวิต ฉบับสมบูรณ์*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2517), หน้า 254.

⁵สมภพ ชีวรัฐพัฒน์, *จริยธรรมกับชีวิต*, เอกสารประกอบการสอน, พิมพ์ครั้งที่ 2, (ยะลา : วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดยะลา, 2539), หน้า 147.

⁶วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, *นิติเวชศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556), หน้า 647.

⁷Bloom, Benjamin S., et al., *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*, (New York : Mc Graw Hill Book Company, 1971), p. 20.

หน้าที่ การงาน หรืองานการสิ่งที่จะต้องทำ ภาระหน้าที่ที่ต้องกระทำ งานของมนุษย์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย

1. การงานทางโลก ได้แก่ งานของผู้ครองเรือน ซึ่งจะต้องทำตามหน้าที่เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของตัวเอง ครอบครัว ประเทศชาติ และศาสนาให้มั่นคงสมบูรณ์ ให้อยู่ดี กินดี มีสุขภาพ พลานามัยดี เจริญรุ่งเรือง เช่นการทำไร่ ทำนา ทำสวน การค้าขาย การรับราชการ เป็นต้น

2. การงานทางธรรม ได้แก่ งานที่พุทธบริษัททั้ง 4 จะต้องช่วยกันทำ ส่งเสริมทะนุบำรุงรักษา เพื่อให้ศาสนาเจริญรุ่งเรืองเป็นประโยชน์แก่บุคคลทั่วไป⁸

หลักการทำงาน

การทำงานเป็นการประกอบอาชีพสุจริตและปฏิบัติตามหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม รู้จักประหยัดเวลา แรงงานและทุนทรัพย์ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย มีหลักการปฏิบัติดังนี้

1. การงานไม่คั่งค้าง
2. การทำงานไม่มีโทษ
3. การประกอบอาชีพสุจริต
4. หลักการทำงานให้สำเร็จ
5. เทคนิคการทำงาน
6. การรู้จักคุณค่าของเวลา
7. การบริหารทุนทรัพย์
8. การประหยัดและอดออม
9. การคบคนดีเป็นเพื่อนร่วมงาน
10. การงดเว้นอบายมุข⁹

การทำงานไม่คั่งค้าง

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “คนมีงานทำ ทำงานเหมาะสม มีความขยันหมั่นเพียรยอมหา ทรัพย์ได้” พระพุทธพจน์บ่งชี้ให้เห็นว่า คนเราจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นได้นั้นจะต้อง ประกอบด้วยองค์คุณ 3 ประการ ได้แก่ 1) ต้องมีงานทำ 2) ต้องทำงานอย่างเหมาะสม 3) ต้องมีความ ขยันหมั่นเพียร

ดังนั้น กล่าวได้ว่า ความเจริญก้าวหน้าของบุคคลในการดำรงชีวิต ขึ้นอยู่กับการทำงาน งานที่จะ บันดาลสุขให้ได้นั้นต้องเป็นงานที่ไม่อากูล คืองานไม่คั่งค้าง งานที่ไม่เสียหาย การงานไม่สับสน¹⁰

⁸ พระราชสิทธิธัมมณี, *มงคล 38*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาศรมอักษร, 2508), หน้า 104.

⁹ สมภพ ชีวรัฐพัฒน์, *จริยธรรมกับชีวิต*, อ่างแล้ว, หน้า 148.

¹⁰ บุญมา จิตจรัส, *มงคล 38*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523), หน้า 126.

เหตุที่ทำงานคั่งค้าง

1. ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำงานไม่คุ้มค่ากับเวลา
2. ไม่สู้งาน อ่อนแอ กลัวการทำงาน
3. ไม่ขยัน ไม่เอาจริงเอาจ้งกับงาน คอยเลี้ยงงาน
4. ชอบใช้เวลาให้หมดเปลือง ไปในทางมิชอบ
5. ขี้เกียจ

โทษของการทำงานคั่งค้าง

1. ทำให้เกิดความสับสน วุ่นวายทั้งตัวเองและผู้อื่น
2. ไม่ประหยัดกำลังงาน กำลังทรัพย์และเวลา
3. ทำให้ระบบการทำงานสับสน วุ่นวาย ทั้งตนเองและเพื่อนร่วมงาน
4. กระทบกระเทือนต่อการทำงานของคนอื่น ๆ
5. ทำงานไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนดและไม่เสร็จตามจุดประสงค์
6. เป็นปัญหาครอบครัวและสังคม
7. เป็นหนทางแห่งความเสื่อม ขาดการยอมรับ ตกงาน¹¹

อุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ อุปสรรคส่วนใหญ่ในการทำงานให้เสร็จก็คือ อบายมุข 6 ได้แก่

- 1) ตีมน้ำเมา 2) เที้ยวกลางคืน 3) ดูการละเล่นเป็นนิจ 4) เล่นการพนัน 5) คบคนชั่วเป็นมิตร
- 6) เกียจคร้านในการทำงาน

อานิสงส์การทำงานไม่คั่งค้าง

1. ทำให้ฐานะของตน ครอบคร้ว ประเทศชาติดีขึ้น
2. ทำให้ได้รับความสุข
3. ทำให้พึ่งตนเองได้
4. ทำให้เป็นที่พึ่งของคนทั้งหลายได้
5. ทำให้เป็นผู้ไม่ประมาท
6. ทำให้สามารถสร้างบุญกุศลอื่น ๆ ได้ง่าย
7. ทำให้ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากคนทั่วไป

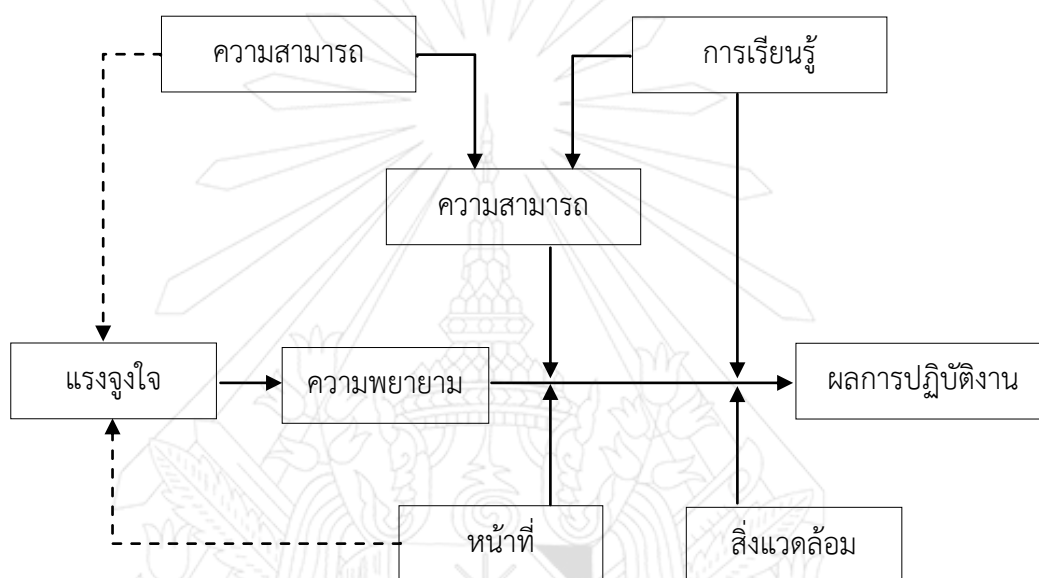
สรุปได้ว่า วิธีการทำงานให้สำเร็จนั้น มีลักษณะล้วนขึ้นอยู่กับใจทั้งสิ้นคือเต็มใจทำ แข็งใจทำ ตั้งใจทำและเข้าใจทำ วิธีการฝึกฝนใจที่ดีที่สุดก็คือ การให้ทาน การรักษาศีลและการทำสมาธิ

¹¹ สมภพ ชีวรัฐพัฒน์, *จริยธรรมกับชีวิต*, อ่างแล้ว, หน้า 149-150.

เพื่อให้จิตใจผ่อนคลาย ทำให้เกิดปัญญาพิจารณาเห็นผลของงานได้ รู้และเข้าใจวิธีการทำงาน มีกำลังใจ และมีใจจดจ่ออยู่กับงานไม่วอกแวก¹²

2.1.2 ลักษณะของการปฏิบัติหน้าที่

เดนนิส ดับเบิลยู.ออร์แกน และโทมัส เบทแมน (Dennis W. Organ, Thomas S. Bateman) กล่าวว่า ผลการปฏิบัติหน้าที่ขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น แรงจูงใจ ความพยายาม การเรียนรู้ การรับรู้บทบาท สิ่งแวดล้อม ความสามารถพิเศษ และความสามารถ ดังแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคล¹³

ฮาวาร์ด เอส. โรว์แลนด์ และบีทริซ แอล. โรว์แลนด์ (Howard S. Rowland Beatrice L. Rowland) กล่าวว่า ผลของการปฏิบัติงานของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยใหญ่ 2 ปัจจัย ได้แก่ (1) ความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติงาน และ (2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานความต้องการคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคคลในระดับสูงขึ้น ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานประกอบไปด้วย

¹² พระสมชาย ฐานวุฑโฒ, *มงคลชีวิต ฉบับทางก้าวหน้า*, (กรุงเทพฯ : อุดมศึกษา, 2544), หน้า 123.

¹³ Dennis W. Organ, Thomas S. Bateman, *Organizational Behavior: An Applied Psychological Approach*, (Michigan : Business Publications, 1986), p. 25.

ประเทศชาติ การวัดผลและการปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละคน ก็เพื่อจะบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน นั่นคือ การเปรียบเทียบกับเป้าหมาย นโยบาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือเทียบกับผลการปฏิบัติงานของตนเองและผลงานคนอื่น ๆ¹⁸

ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงถือเป็นเรื่องเดียวกันกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ เมื่อผลการปฏิบัติงานออกมาดี ถือว่ามีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แต่หากผลการปฏิบัติงานออกมาไม่ดี ถือว่าประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่ำ

ประสิทธิภาพ (Efficiency)

แนวคิดในเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐศาสตร์ หมายถึง การผลิตสินค้าหรือให้ได้มากที่สุด โดยพิจารณาถึงการใช้ต้นทุนหรือปัจจัยการนำเข้าให้น้อยที่สุดและประหยัดที่สุด ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังนี้

เอลเมอร์ ปีเตอร์สัน และ อี กลอสวินอร์ พลอแมน (Elmore Peterson and E.Grosvener Plowman) กล่าวว่า ประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารงานทางธุรกิจ ความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการ ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด โดยคำนึงองค์ประกอบ 5 ประการ คือ ต้นทุน (cost) คุณภาพ (quantity) เวลา (time) และวิธีการ (method) ในการผลิต¹⁹

จอห์น ดี มิลเล็ต (Millet) ได้ให้ความหมายของ “ประสิทธิภาพ” ว่าหมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่เกิดจากความพอใจ และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานดังกล่าว ซึ่งความพึงพอใจนั้นหมายถึง ความพอใจในการให้บริการกับประชาชน โดยพิจารณาจาก

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Service)
2. การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา (Timely Service)
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service)
4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service)
5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progression Service)²⁰

¹⁸ธานินทร์ สุทธิคุณุช, “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีฝ่ายการพนักงาน บริษัท การบินไทย จำกัด”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2543, หน้า 7.

¹⁹Elmore Petersen and E.Grosvenor Plowman, *Business Organization and Management*, (Illinois : Irwin, 1953), p. 433.

²⁰John D. Millet, *Management in the public service*, (New York : McGraw-Hill, 1990), p. 4.

ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์ ให้ความหมายว่า กล่าวถึงประสิทธิภาพว่า มีความหมายรวมถึงผลิตภาพและประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพเป็นที่วัดได้หลายมิติ ตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องพิจารณาคือ

1. ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต (Imput) ได้แก่ การใช้ทรัพยากรด้านเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด
2. ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร (Process) ได้แก่ การทำงานที่ถูกต้องและรวดเร็ว และใช้เทคนิคที่สะดวกขึ้นกว่าเดิม
3. ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ท้นเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตที่ดีต่อการทำงานและการบริการเป็นที่พอใจของลูกค้า หรือผู้มารับบริการ²¹

นอกจากนั้น ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์ ยังได้เสนอแนวความคิดในการปรับปรุงประสิทธิภาพ การบริหารงานภาครัฐ โดยศึกษาจากการปรับปรุงระบบราชการของต่างประเทศ ที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จได้ คือ

1. ต้องกำหนดแนวทางและเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน คือมุ่งการทำงานที่มีประสิทธิผล ยึดถือผลสำเร็จ และผลสัมฤทธิ์ของงาน (Results) เป็นหลักในการดำเนินงานโดยมุ่งที่ผลลัพธ์ (Outcome) โดยมีการประเมินผลและวัดผลสำเร็จของงานอย่างเป็นรูปธรรม สามารถตอบสนองและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า ผู้มารับบริการปรับปรุงโครงสร้างและระบบงาน เพื่อยกเลิกงานที่ซ้ำซ้อน และหมดความจำเป็นและสร้างสรรค์กระบวนการทำงานใหม่ ลดอัตรากำลังคนเพื่อลดค่าใช้จ่ายขององค์กร ด้านบุคลากร มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจจากระบบสู่ระดับเจ้าหน้าที่
2. มีระบบการบริหารที่ยึดผลสำเร็จของงาน และผลลัพธ์ขององค์การเป็นหลักในการดำเนินงานรวมทั้งใช้มาตรการจูงใจ และให้รางวัลตอบแทนแก่องค์กรที่ประสบความสำเร็จ²²

2.2 การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4

2.2.1 หลักคำสอนเกี่ยวกับอิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในอิทธิบาทสูตรว่า 1) ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุควรเจริญธรรม 4 ประการ เพื่อยังระคาะ ธรรม 4 ประการ

²¹ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์, *การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ*, (กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ., 2538), หน้า 2.

²²เรื่องเดียวกัน, หน้า 6-7.

อะไรบ้าง คือภิกษุในธรรมวินัย เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทะสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรสร้างสรรค์)

2) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์)

3) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์)

4) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุควรเจริญธรรม 4 ประการ เพื่อรู้อย่างไร²³

นอกจากนี้อิทธิบาท 4 ยังเป็นหลักธรรมสำหรับผู้สูงอายุหรือเป็นหลักธรรมที่ทำให้มีอายุยืน ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในมหาปรินิพพานสูตรว่า

อานนท์ กรุงราชคฤห์ ภูเขาคิชกูฏนารีนรมย์ อิทธิบาท 4 ผู้ใดทำให้เจริญ ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจญาณ ทำให้เป็นที่ตั้งมั่นแล้ว สังสม พรารภติ ผู้นั้นพึงดำรงอยู่ได้ 1 กัปหรือเกินกว่า 1 กัป อิทธิบาท 4 ตถาคตเจริญทำให้มาก ทำให้เป็นดุจยาน ทำให้ตั้งมั่น ตถาคตมุ่งหวังพึงดำรงอยู่ได้ 1 หรือเกินกว่า 1 กัป²⁴

ในชนวนสภสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักในการเจริญอิทธิบาท 4 โดยคุณเครื่องแห่งอิทธิบาท สามารถเป็นบาทฐานแห่งการเจริญเพื่อความสำเร็จ²⁵

อิทธิบาท 4 ยังเป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้นำไปประพฤติปฏิบัติ บรรลุผลสู่ความสำเร็จตามมุ่งหมายในสิ่งที่ทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการทำงาน ดังที่ ปิ่น มุกกันต์ ได้กล่าวว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักการทำงานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นหลักธรรมที่นำพระองค์ให้บรรลุความสำเร็จได้แล้วอย่างงดงาม ทั้งในการค้นคว้าหาโมกขธรรมอันละเอียดลึกซึ้ง หรือทั้งในการศึกษาและปฏิบัติงานทางโลก เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าใช้ในการเผยแผ่ศาสนา แก่ชาวโลกจนมีผู้ยอมรับนับถืออย่างกว้างขวาง²⁶

พุทธทาสภิกขุ ได้แปลและรวบรวมพระไตรปิฎกภาษาบาลี เรื่องการค้นวิธีแห่งอิทธิบาท ก่อนตรัสรู้ ว่า ภิกษุทั้งหลายครั้งก่อนแต่การตรัสรู้เมื่อเรายังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นโพรหัสต์ว์อยู่ มีความสงสัยขึ้นว่า อะไรหนอเป็นหนทาง เป็นข้อปฏิบัติ เพื่อความเจริญแห่งอิทธิบาท

ภิกษุทั้งหลาย ความรู้ข้อนี้เกิดขึ้นแก่เราว่า ภิกษุนี้ย่อมเจริญอิทธิบาท อันประกอบด้วยธรรมเครื่องปรุงแต่งมีสมาธิอาศัยฉันทะเป็นประธานกิจ ด้วยอาการอย่างนี้ฉันทะของเราย่อมมีใน

²³ วจ.จตฺตก. 21/276/391.

²⁴ ที.ม. 10/179/127.

²⁵ ที.ม. 10/288/219.

²⁶ ปิ่น มุกกันต์, *บันทึกธรรม ฉบับสมบูรณ์*, (กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2518), หน้า 194.

ลักษณะที่จักไม่ย่อหย่อน ที่จักไม่เข้มงวดเกิน ที่จักไม่สยบอยู่ภายใน ที่จักไม่ส่ายไปในภายนอก และเราเป็นผู้มีความรู้สึกทั้งในกาลก่อนและกาลเบื้องหน้าด้วย²⁷

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า อิทธิบาท 4 นอกจากจะเป็นหลักธรรมคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จแล้ว ยังเป็นหลักธรรมที่ทำให้อายุยืนเป็นหลักธรรม สำหรับผู้สูงอายุสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีกำลังใจที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป

2.2.2 ความหมายของอิทธิบาท 4

พระไตรปิฎก มีปรากฏความหมายของคำว่า อิทธิ แปลว่า ความสำเร็จ ดังนี้ “คำว่าอิทธิ มีอธิบายว่า ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี กิริยาที่สำเร็จ กิริยาที่สำเร็จด้วยดี ความได้เฉพาะ ความถึงความถึงด้วยดี ความถูกต้อง การทำให้แจ้ง ความเข้าถึงธรรมเหล่านั้น”²⁸

คัมภีร์วิสุทธิมรรค ได้ให้ความหมายของอิทธิบาทว่า คำว่า อิทธิบาท ได้แก่ กองจิตและเจตสิกที่เลื้อยอันเป็นบาท เพราะอรรถว่าเป็นที่ตั้งพำนักแห่งฉันทะสมาธิ และประธานสังขารอันสัมปยุตด้วยอภิญญาจิตซึ่งถึงอันนับว่าฤทธิ์เพราะอรรถว่าสำเร็จ โดยบรรยายว่าความสำเร็จ หรือโดยบรรยายนี้ว่า เป็นเครื่องสำเร็จแห่งสัตว์คือเป็นเครื่องรุ่งเรืองเจริญงอกงามแห่งปวงสัตว์²⁹

ราชบัณฑิตยสถาน ได้อธิบายว่า อิทธิ หมายถึง ความเจริญ ความงอกงาม ความสำเร็จ³⁰ บาท หมายถึง ทาง เส้นทาง อุบายเครื่องบรรลุ รวมกันเป็นอิทธิบาท หมายถึง ทางหรืออุบายเป็นเครื่องบรรลุความรุ่งเรืองหรือความสำเร็จ³¹

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ให้ความหมายว่า อิทธิบาท 4 คือคุณ เครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ดังนี้ 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียร คือขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทนเอาธุระไม่ท้อถอย 3) จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลือนลอย 4) วิมังสา ความไตร่ตรองหรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบตรวหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง³²

²⁷ พุทธศาสนิกชน, *พุทธประวัติจากพระโอษฐ์*, พิมพ์ครั้งที่ 14, (กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2546), หน้า 81.

²⁸ อภ.ธ. 36/364/92.

²⁹ พระพุทธโฆสเถระ, *คัมภีร์วิสุทธิมรรค*, แปลและเรียบเรียงโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ อจาอสมหาเถร, (กรุงเทพฯ : ประยูรวงศ์พรินติ้ง, 2546), หน้า 244.

³⁰ ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*, อ้างแล้ว, หน้า 1414.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 668.

³² พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *พุทธธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 11, (กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552), หน้า 842.

พจนานุกรมบาลี-ไทย ได้ให้ความหมายของคำว่า อธิธิบาท (ป.) ธรรมอันซึ่งผู้ปฏิบัติให้ถึงซึ่งความสำเร็จ อธิธิบาท (คุณเครื่องให้สำเร็จความประสงค์)³³

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้อธิบายว่า อธิธิบาท คือ คุณเครื่องให้สำเร็จสมประสงค์มี 4 อย่าง คือ 1) ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2) วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น 3) จิตตะ เอาใจฝึกฝฝสิ่งนั้น ไม่วางธุระ 4) วิมังสา หมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น คุณ 4 อย่างนี้มีบริบูรณ์แล้ว อาจชักนำบุคคลให้ถึงสิ่งที่ต้องประสงค์ซึ่งไม่เหลือวิสัย

อธิธิบาท มาจากคำว่า อธิ หมายถึง ความสำเร็จ บาท หมายถึง วิธีทางที่จะนำไปสู่ ดังนั้น คำว่า อธิธิบาท หากแปลตามคำจึงหมายความว่า วิธีทาง หรือหลักการ ที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางหรือไปสู่ความสำเร็จได้ อธิธิบาท ถือเป็นแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามความประสงค์ 4 อย่าง ซึ่งเป็นหลักใกล้เคียงกับหลักการพึ่งตนเอง แต่แสดงให้เห็นว่าพึ่งตนเองอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะสำเร็จ ซึ่งคำว่า อธิธิ นอกจากจะแปลว่า สำเร็จแล้ว ยังแปลว่า ฤทธิ์ของมนุษย์ที่แสดงได้ จะโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์หรือจิตศาสตร์ก็ตาม ซึ่งต้องอาศัยหลักอธิธิบาท 4³⁴

พุทธทาส ได้อธิบายว่าอธิธิบาท 4 ในฐานะเครื่องมือ ดังนี้ 1) ฉันทะ แปลว่า ความพอใจรักในสิ่งที่เราอยากจะทำ ความพอใจในสิ่งที่ต้องทำหรือที่เราอยากจะได้ผล เช่นเราเป็นฆราวาสอยากจะได้เงิน อยากจะได้เกียรติ อยากได้หน้าที่การงานที่ดี อยากจะมีเพื่อนที่ดี เราก็พอใจอยู่แล้ว ดูจะพอใจได้ง่าย เว้นไว้จะเป็นเรื่องที่สูงขึ้นไปถึงมรรคผลนิพพาน ดูจะพอใจยาก เรามีวัตถุประสงค์ที่เราพอใจอยู่ก็เรียกว่า ฉันทะ 2) วิริยะ คือ ความพากเพียร เพียรไปในสิ่งที่เราพอใจ จิตตะ ก็คือ เอาใจใส่ฝึกฝฝอยู่แต่สิ่งนั้นไม่เปลี่ยนแปลง วิมังสา คือ ค้นคว้าสอดส่องเพื่อจะแก้ปัญหาอุปสรรคอยู่เสมอไป เรียกว่าวิมังสา เมื่อทำเช่นนี้ก็ต้องสำเร็จเหมือนกันได้ทุกกรณี วิริยะ คือ ความเพียร กล่าวหาญที่จะบากบั่น คำว่า ความเพียรนี้มีชื่อมาก วิริยะแปลว่า ความพากเพียร มีความหมายเป็นความกล้าหาญ ความเข้มแข็ง ความพยายาม 3) จิตตะ ในที่นี้เป็นคำเดียวกันกับคำว่าจิตใจ แต่ไม่ได้หมายถึงจิตใจ หมายถึงการเอาใจใส่แต่สิ่งนั้นไม่เปลี่ยนความมุ่งหมาย ไม่เปลี่ยนเรื่องอะไร ฝึกฝฝอยู่แต่ในสิ่งนั้น 4) วิมังสา คือ สอดส่อง ลอ อย่างเยือกเย็นอยู่เสมอก็จะแก้ปัญหาได้³⁵

สรุปแล้ว ธรรมะที่เรียกว่า อธิธิบาท 4 ก็คือธรรมะประเภทเครื่องมือ ไม่ใช่เป็นตัวธรรมที่ปฏิบัติโดยตรงเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติให้สำเร็จ เช่นเดียวกับฆราวาสธรรม 4 อย่าง ใช้ได้ทั้งฆราวาสและบรรพชิต สำหรับอธิธิบาท 4 นี้ ไปบรรลุผลนิพพานก็ได้เป็นเครื่องมือสารพัดนึก

³³ ป. หลงสมบูรณ์, พจนานุกรมบาลี-ไทย, (กรุงเทพฯ : ศรุสภา, 2519), หน้า 89.

³⁴ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, สารานุกรมพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2529), หน้า 96.

³⁵ พุทธทาส, ผู้ครองเรือน, (กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, 2536), หน้า 63-64.

พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) ให้ความหมายอิทธิบาทไว้ดังนี้ การทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย หรือประสบผลสำเร็จได้ มี 4 องค์ประกอบคือ 1) ฉันทะ ความพอใจในงานนั้น 2) วิริยะความขยันหมั่นเพียรในการทำงานนั้น 3) จิตตะ ความตั้งใจในการทำงานนั้น 4) วิมังสาความเข้าใจในการทำงานนั้น³⁶

พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก) ให้ความหมายว่า อิทธิบาท แปลว่า คุณเครื่องให้สำเร็จ ความประสงค์ หรือจะแปลว่า คุณธรรมเครื่องให้ถึงความเจริญหรือให้ถึงความสำเร็จก็ได้ หมายความว่า คุณธรรมทั้ง 4 นี้ผู้ใดปฏิบัติให้ครบถ้วนบริบูรณ์ ผู้นั้นจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิตก็ตาม ย่อมประสบสิ่งที่ตนประสงค์ ทั้งคติโลก คติธรรม ทั้งชั้นต่ำและชั้นสูง ซึ่งไม่เกินขีดความสามารถของแต่ละบุคคล³⁷

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ) ได้ให้ความหมายว่า อิทธิบาท คือคุณธรรมที่จะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ ซึ่งธรรมทั้ง 4 ประการนี้ เป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน คนเราจะมี ความพอใจในผลเพียงอย่างเดียว โดยไม่พยายามสร้างเหตุขึ้น และขณะที่สร้างเหตุเพื่อให้เกิดผลเหล่านั้น ถ้ามีการกระทำที่ย่อหย่อนหละหลวมไม่เอาจริงเอาจัง หรือขาดปัญญา พิจารณาตรวจสอบใคร่ครวญในการทำงานเหล่านั้นอยู่บ่อยๆ ก็อาจจะเกิดความพลาดพลั้งขึ้นมาได้ แต่เมื่อบุคคลทำให้คุณธรรมทั้ง 4 ประการนี้สมบูรณ์แล้ว ก็อาจจะชักนำบุคคลให้ถึงสิ่งที่ตนประสงค์อันไม่เหลือวิสัยได้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะในชั้นของการดำรงชีวิตหรือชั้นของการบำเพ็ญทางจิต ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา³⁸

ปรีชา นันทาภิวัฒน์ ให้ความหมายว่า อิทธิบาท 4 คือ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย 1) ฉันทะ ความพอใจ คือความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียร คือขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ท้อถอย 3) จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝั ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือทดลองคือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผนวัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง³⁹

³⁶พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), *อุดมมงคลในพระพุทธศาสนา*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2548), หน้า 140-142.

³⁷พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก), *อธิบายธรรมวิภาค ปริจเฉทที่ 1*, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552), หน้า 96-97.

³⁸พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ), *ธรรมปริทัศน์*, (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538), หน้า 55-57.

³⁹ปรีชา นันทาภิวัฒน์, *พจนานุกรม หลักธรรมพุทธศาสนา*, (กรุงเทพฯ : สหธรรมมิก, 2550), หน้า 205.

วิเชียร พากเพียร กล่าวว่า อิทธิบาท 4 เป็นคุณ 4 อย่าง ถ้ามีบริบูรณ์แล้วจะชักนำให้บุคคลถึงสิ่งที่ต้องการซึ่งไม่เหลือวิสัยจนกล่าวได้ว่า อิทธิบาท 4 เป็นธรรมะที่มีอุปการะแก่งานทุกชนิด ตั้งแต่ งานของผู้ครองเรือนจนถึงงานของผู้บำเพ็ญสมณะวิปัสสนา⁴⁰

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ให้ความหมายว่า อิทธิบาท 4 ที่ประกอบด้วย ฉันทะ ความรัก ความพอใจงาน วิริยะ ความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ แม้มีอุปสรรคก็ไม่ยอมแพ้ จิตตะ ความมีใจจดจ่อ ที่งานหรือการมีสติ รู้ตัวว่ากำลังทำงาน ไม่ปล่อยใจล่องลอยไปที่อื่น และวิมังสา การใช้ปัญญาทำงานติดตามผลงาน และประเมินผลงานว่ามุ่งสู่เป้าหมายเพียงใดหรือไม่⁴¹

สำลี รักสุทธี ได้กล่าวถึงธรรมะสำหรับบุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะอยู่ในเพศ วย ฐานะใดก็สามารถนำไปปฏิบัติได้และได้นำแสดงเรื่องอิทธิบาท 4 ดังนี้ 1) ฉันทะ คือ พอใจใคร่ในธรรม 2) วิริยะ คือ พากเพียรลดละกิเลส 3) จิตตะ คือ เอาใจฝึกฝนไม่ทอดทิ้ง 4) วิมังสา คือ หมั่นตรองพิจารณา ทบทวนเสมอๆ⁴²

อุทัย สุตสุข ให้ความหมายว่า อิทธิบาท แปลว่า คุณเครื่องให้ความประสงค์ในกิจการทุกอย่าง หมายความว่า ใครจะทำการงานสิ่งใดๆ ก็ตาม ถ้ามีอิทธิบาท 4 แล้วสามารถจะยังกิจนั้นๆ ให้สำเร็จได้ทุกอย่าง นับตั้งแต่ต่ำจนกระทั่งสูงสุด คือ พระนิพพาน⁴³

2.2.3 องค์ประกอบของอิทธิบาท 4

องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ได้มีปราชญ์หลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

ฉันทะ (Aspiration)

ปิ่น มุทุกันต์ กล่าวว่า ฉันทะ แห่งอิทธิบาท 4 คือ ความพอใจ รักใคร่ เต็มใจ และฝึกฝนในงานอยู่เสมอ ทุ่มความสามารถ และปรารถนาเพื่อที่จะทำงานนั้นให้ดีที่สุด ด้วยการรักในงานของตน ชอบในงานของตน งานในที่นี้หมายถึง สิ่งที่เราทำ ผู้ใดมีงานอะไรแล้วมีความรักใคร่พอใจในงานนั้น

⁴⁰วิเชียร พากเพียร, “การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), 2539, หน้า 24.

⁴¹สัญญา สัญญาวิวัฒน์, *การบริหารจัดการแนวพุทธ*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), หน้า 42.

⁴²สำลี รักสุทธี, *ธรรมะสุดยอดคำสอนของศาสนาพุทธ*, (กรุงเทพฯ : ธนวิचारพิมพ์, 2543), หน้า 114-115.

⁴³อุทัย สุตสุข, *สาธารณสุขในพระไตรปิฎก : บูรณาการสู่สุขภาพดี ซีวีมีสุข*, (นนทบุรี : เทพประทานการพิมพ์, 2554), หน้า 451.

เรียกว่า มีฉันทะ คนที่ขาดฉันทะ ไม่พอใจในงานของตน มักจะทำงานด้วยความเหน็ดเหนื่อยใจ และชอบทิ้งงานให้จับจดและคั่งค้าง⁴⁴

ความอยากหรือความฝักใฝ่ที่เกิดจากฉันทะนี้ มิได้มีความหมายเหมือนกับความอยากได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งการเสพเสวยแก่ตนในทุกสิ่งทุกอย่าง หรือที่เรียกว่า ตัณหา เพราะความอยากที่เกิดจากฉันทะนั้น เป็นความอยากในทางสุจริตที่ต้องมีการทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจ เพื่อให้สิ่งนั้นสำเร็จตามความมุ่งหมาย ภายใต้พื้นฐานของคุณธรรมและความดี

องค์ประกอบของฉันทะ

1. ความยินดีในสิ่งที่ทำ นั้นๆ
2. ความพอใจในสิ่งที่ทำ นั้นๆ
3. ความเต็มใจในขณะที่ทำสิ่งนั้นๆ
4. ความมีใจรักในขณะที่ทำสิ่งนั้นๆ
5. ความอยากหรือฝักใฝ่ที่จะทำสิ่งนั้นๆ ให้บรรลุถึงจุดหมาย⁴⁵

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้บรรยายอธิบายว่า ฉันทะ ได้แก่ ความมีใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานบรรลุถึงจุดหมาย พุดง่าย ๆ ว่ารักงานและจุดหมายของงาน พุดให้ลึกลงไปทางธรรมว่าความรัก ความใฝ่ใจ ปราศจากต่อภาวะติงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นจุดหมายของสิ่งที่กระทำหรือซึ่งจะเข้าถึงได้ด้วยการกระทำนั้น อยากให้สิ่งนั้นๆ เข้าถึงหรือดำรงอยู่ในภาวะที่ดีที่งดงาม ที่ประณีตที่สมบูรณ์ที่สุด หรืออยากให้อาภาวะติงาม เต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้นๆ ของงานนั้นๆ เกิดมีจริงเป็นจริงขึ้น อยากทำให้สำเร็จผลตามจุดหมายที่ติงามนั้นๆ ความอยากที่เป็นฉันทะนี้คนละอย่างกับความอยากได้สิ่งนั้นๆ มาเสพเสวยหรืออยากเอามาเพื่อตัวตนในรูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าตัณหา ความอยากของฉันทะนั้นให้เกิดความชื่นชมเมื่อเห็นสิ่งนั้นๆ งานนั้นๆ บรรลุความสำเร็จเข้าถึงความสมบูรณ์⁴⁶

พุทธทาสภิกขุ กล่าวถึง ฉันทะ ไว้ว่า ความพอใจ รักในเรื่องที่เราอยากจะทำ หรือเราอยากจะได้ผล เช่น เราเป็นฆราวาส อยากได้เงิน อยากมีเกียรติ อยากจะเพิ่มเพื่อนที่ดี เราก็จพอใจอยู่แล้ว เราจะพอใจได้ง่าย เว้นไว้แต่จะเป็นเรื่องสูงขึ้นไปถึง มรรค ผล นิพพาน เราจะพอใจยาก เรามีวัตถุประสงค์ที่พอใจอยู่ก็เรียกว่าฉันทะ⁴⁷

⁴⁴ปิ่น มุกขนัตต์, *บันทึกธรรมฉบับสมบูรณ์*, อ่างแล้ว, หน้า 195-196.

⁴⁵Blockdit, “องค์ประกอบของฉันทะ”,

<<https://www.blockdit.com/posts/5ebf984984824e0cce78901c>> (30 Jan 2021)

⁴⁶พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), *พุทธธรรม*, อ่างแล้ว, หน้า 842-844.

⁴⁷พุทธทาสภิกขุ, *ฆราวาสธรรม*, (กรุงเทพฯ : มูลนิธิธรรมทาน ไชยา, 2537), หน้า 90.

พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก) ได้กล่าวถึง ฉันทะ ไว้ว่า ความพอใจรักใคร่ที่จะทำความดีด้วยความเต็มใจ และตั้งใจอย่างแรงกล้า อันความดีที่ควรทำนั้นมีประการต่างๆ ตัวอย่าง เช่น การศึกษาศิลปวิทยาทั้งทางโลกและทางธรรม การปฏิบัติหน้าที่การงานเลี้ยงชีวิต การปฏิบัติพระธรรมวินัยคุ้มครองจิตใจให้สงบเข้มแข็ง จนกระทั่งการทำจิตให้หมดจดจากกิเลส⁴⁸

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) กล่าวถึง การใช้อธิบาท 4 ที่ใช้เป็นฐานในส่วนที่เกี่ยวกับฉันทะว่า พอใจในการที่จะกระทำ พอใจในการที่จะศึกษาค้นคว้าให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สิ่งใดเรารักเราพอใจ ก็มักจะทำสิ่งนั้นได้ดี แต่สิ่งใดเราไม่ชอบไม่ค่อยพอใจ ทำสิ่งนั้นก็ไม่ได้ดี ถ้าเราศึกษาคูแล้วจะพบความจริงข้อหนึ่งว่า คนที่เก่งในเรื่องอะไรก็ตาม คนนั้นเขาชอบมากในเรื่องนั้น ชอบมากในเรื่องนั้นจึงเก่งในเรื่องนั้น⁴⁹

พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) กล่าวถึง ฉันทะ ไว้ว่า ถ้าเราพอใจในงานนั้น เราก็อยากจะทำ แต่ถ้าไม่พอใจแล้วก็ขี้เกียจที่จะทำ เราต้องสร้างความพอใจขึ้น แม้ว่าจะงานนั้นจะยากเพียงไร ก็พยายามสร้างความพอใจ พยายามเห็นคุณประโยชน์ คุณค่าของงานนั้น แล้วงานนั้นก็จะเป็นประสบความสำเร็จได้โดยง่าย เพราะมีความพอใจในงานนั้นแล้วแม้ว่าจะยาก ดังเช่นคนที่ป่วยเขาหิมาลัยถึงแม้ว่าจะเป็นงานที่ยากเหลือเกิน แต่เขาก็อยากจะทำขึ้นให้ถึง โดยถ้าเป็นคนแรกได้ก็จะได้ชื่อว่าเป็นคนสำคัญ เขาจึงพยายามแล้วพยายามอีก จนกระทั่งขึ้นจนถึงยอดได้ ทั้งนี้ก็เพราะมีความพอใจ เมื่อเรามีความพอใจเรื่องใดก็พยายามในเรื่องนั้น ดังนั้น ฉันทะคือความพอใจจึงต้องมีอยู่เพื่อองานทำให้สำเร็จ⁵⁰

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ) กล่าวถึง ฉันทะไว้ว่าความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ให้บุคคลปลุกฝังความพอใจในหน้าที่การงาน ในอาชีพ ในการศึกษาเล่าเรียน ในการประพฤติปฏิบัติความดีทั้งหลาย แม้ว่าจะไม่เคยมีความพอใจมาก่อนปลุกฝังความพอใจให้เกิดขึ้น คนเรานั้นไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ถ้าเริ่มต้นที่จะทำงานนั้น ให้สำเร็จไปได้ ฉันทะ คือความพอใจคือบันไดขั้นแรกที่จะนำคนไปสู่ความสำเร็จในเรื่องนั้น ๆ⁵¹

แสง จันทรงาม อธิบาย ฉันทะ ไว้ว่า ฉันทะ หมายถึง ความพอใจในงาน ความรักในงานหน้าที่ เราทำงานชนิดใดต้องสร้างความพอใจให้เกิดขึ้นให้มีขึ้นในงานนั้น ด้วยการพิจารณา ไตร่ตรองให้เห็นคุณค่าของงานนั้นๆ⁵²

⁴⁸ พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก), *อธิบายธรรมวิภาค ปริเฉทที่ 1*, อ่างแล้ว.

⁴⁹ พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ), *พจนานุกรมธรรมของปัญญานันทะ*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ม.ป.ป), หน้า 17.

⁵⁰ พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), *อุดมมงคลในพระพุทธศาสนา*, อ่างแล้ว.

⁵¹ พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ), *ธรรมปริทัศน์*, อ่างแล้ว, หน้า 96-97.

⁵² แสง จันทรงาม, *พุทธศาสนวิทยา*, (กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊ค, 2544), หน้า 255.

เสถียรพงษ์ วรรณปก อธิบาย ฉันทะ ไว้ว่า คือต้องรักงาน มีหน้าที่การงานอะไรทำ ก็ให้มีความพอใจในงานนั้นๆ อย่าเบื่อหน่าย ขยันทำงานไม่เบื่องานเมื่อไม่เบื่องานแล้ว งานยากก็จะกลายเป็นงานง่าย ง่ายมากๆ ก็ดูน้อยนิด อะไรก็สำคัญผล⁵³

กมล ฉายาวัดนะ กล่าวถึง ฉันทะ ไว้ว่า ฉันทะ คือ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำและพอใจในงานนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้งานสำเร็จหรือสิ่งนั้นๆ บรรลุถึงจุดหมาย⁵⁴

ธารี วารีสงัด กล่าวว่า ฉันทะ คือ ความรัก จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเราเล็งเห็นผลของงานว่าถ้าทำงานนี้แล้วจะได้อะไร⁵⁵

สิริอัญญา ได้กล่าวถึง ฉันทะว่า ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น คือมีใจรักจะทำงานอะไรต้องมีใจรักสิ่งนั้น เช่น การทำงานถ้าต้องการทำให้สำเร็จต้องตั้งใจทำไม่ไข่ทำพอให้เสร็จเพียงเพื่อหวังผลกำไร หรือรางวัลเป็นเครื่องตอบแทน⁵⁶

จากการอธิบายความจากผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของฉันทะดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ฉันทะคือความพอใจในการที่จะกระทำ มีใจรักในสิ่งที่ทำ อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ บรรลุถึงจุดหมาย โดยไม่หวังพะวงถึงสิ่งตอบแทนทั้งหลายอันเป็นจุดตั้งต้นที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะต้องมีการตั้งต้นที่ถูกต้อง เพราะสิ่งใดที่เรารักเราพอใจก็มักจะทำสิ่งนั้นได้ดี แต่สิ่งใดที่เราไม่ชอบ ไม่ค่อยพอใจก็มักจะทำสิ่งนั้นได้ไม่ดี ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีความพอใจในการที่จะปฏิบัติให้เกิดขึ้น ให้เกิดความรักในคุณค่า ความดีงาม รักในความสมบูรณ์ของสิ่งนั้น ความอยากที่เป็นฉันทะนี้ จะทำให้เกิดความสุข ความชื่นชมเมื่อเห็นสิ่งนั้น ๆ งานนั้นๆ บรรลุความสำเร็จสมประสงค์

วิริยะ (Exertion) ความเพียร

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ) กล่าวว่า วิริยะ คือความเพียร ความเพียรคือการลงมือทำเพื่อผลงานอันใดอันหนึ่ง เมื่อพูดถึงวิริยะต้องรวมถึงความไม่ประมาทด้วยเพราะว่าถ้าเป็นคนประมาทเสียแล้ว ก็จะขี้เกียจ เหลวไหล เหลาะแหละไม่จริงก็ไม่มีวิริยะ มีวิริยะแบบบ้านบั้นก็ไม่ใช่วิริยะ วิริยะอิทธิบาทนี้ ได้แก่ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ใจสู้ ไม่ย่อท้อหวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดแก่เขา แม้ได้ยินว่าจุดนั้นจะบรรลุถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมากมาย หรืออาจใช้เวลายาวนาน ก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งที่ทำ

⁵³ เสถียรพงษ์ วรรณปก (ราชบัณฑิต), *จุดประกายแห่งชีวิต*, (กรุงเทพฯ : สยาม, 2547), หน้า 28.

⁵⁴ กมล ฉายาวัดนะ, *บริหารคนและงานด้วยวิธีการของพระพุทธเจ้า*, (กรุงเทพฯ : เก็ทไอเดีย, 2554), หน้า 38.

⁵⁵ ธารี วารีสงัด, “การศึกษาคุณธรรมอิทธิบาท 4 ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ), 2542, หน้า 14-15.

⁵⁶ สิริอัญญา, *วิมุตตะมิตติ มหัทศจรยแห่งโลกภายนอก*, (กรุงเทพฯ : Oh My God, 2554), หน้า 564.

ท้ายที่จะเอาชนะให้ได้ ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียรเท่ากับมีแรงหมุนเวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่ มั่นคงพุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาชิกเกิดขึ้นได้เรียกว่าเป็นวิริยะสมาธิ⁵⁷

พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก) ได้กล่าวถึง วิริยะ ไว้ว่าวิริยะคุณธรรมข้อนี้ เป็นเครื่องพยุงความพอใจมิให้ทอดย ในการทำงานทุกชนิดมักจะง่ายตอนคิด แต่มักจะติดตอนทำ จึงจำเป็นต้องใช้ความเพียรพยายามของบุคคลเหล่านั้น โดยไม่หวาดหวั่นต่ออุปสรรคอันตรายความเหนื่อยยากลำบากและสิ่งที่เป็นข้าศึกทั้งหลาย⁵⁸

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวถึง วิริยะ ไว้ว่า วิริยะ ความเพียร ได้แก่ความไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยาก ลำบาก มีความอาจหาญ แก้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยิวว่าจุดหมายนั้นจะทะลุถึงได้ยากนัก หรืออาจใช้เวลายาวนาน เขาก็ไม่ทอดย กลับเห็นเป็นสิ่งท้าทาย ที่จะเอาชนะให้ได้ ทำให้สำเร็จ ผู้ที่ต้องการดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าไม่ว่าจะในด้านอาชีพการงานหรือการศึกษาหากยึดหลักธรรมอิทธิบาทวิริยะขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ขยันหมั่นเพียรในการศึกษา อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ย่อมบรรลุผลสำเร็จ⁵⁹

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) กล่าวถึง การใช้อิทธิบาท 4 ที่ใช้เป็นฐานในส่วนที่เกี่ยวกับวิริยะไว้ว่า ความเพียรนี้สำคัญมาก ควรเพียรให้หมั่น ถ้าขาดความเพียรแล้วไม่ก้าวหน้า เพราะความเพียรนั้น ไม่กลัวอุปสรรค เช่นว่า ไม่กลัวความหนาวไม่กลัวความร้อน ไม่กลัวความหิว ไม่กลัวความลำบาก ไม่ว่าจะประเภทใดๆ จะเหน็ดเหนื่อยก็ทนได้ ถ้าขาดความเพียรแล้วกำลังจะไม่เกิดขึ้นเป็นอันขาด จะไม่ก้าวหน้าไปในทางที่ถูกที่ชอบเลย⁶⁰

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑูรยาโณ) กล่าวถึง วิริยะ ไว้ว่า ความเพียรประกอบกระทำสิ่งนั้น คำว่า “วิริยะ” นั้นบางทีแปลว่า กล้าหาญด้วย ซึ่งหมายความว่า ผลคือความสำเร็จ ไม่ว่าจะในเรื่องอะไรก็ตาม จะไม่เกิดขึ้นแบบลอยๆ หรือด้วยการดลบันดาลจากสิ่งใดๆ แต่จะเกิดขึ้นด้วยความเพียรพยายามของบุคคลเหล่านั้น โดยไม่หวาดหวั่นต่ออุปสรรค ความเหนื่อยยากลำบาก ความอันตรายและสิ่งที่เป็นอันตรายทั้งหลาย⁶¹

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล) กล่าวถึง วิริยะไว้ว่า พากเพียร ศึกษา อบรมกาย วาจา และใจโดยการปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา ให้เจริญขึ้น เป็นอริศีล คือ ศีลยิ่ง สมาธิยิ่ง อธิปัญญา คือ

⁵⁷ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), *พุทธธรรม*, อ่างแล้ว, หน้า 884.

⁵⁸ พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑูรยาโณ), *ธรรมปริทัศน์*, อ่างแล้ว, หน้า 55.

⁵⁹ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), *ธรรมานุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*, พิมพ์ครั้งที่ 68, (กรุงเทพฯ : ระฆังทอง, 2547), หน้า 39-40.

⁶⁰ พระเทพวิสุทธิเมธี, *พจนานุกรมธรรมของปัญญานันทะ*, อ่างแล้ว.

⁶¹ พระราชธรรมนิเทศ, (ระแบบ วิฑูรยาโณ), *ธรรมปริทัศน์*, อ่างแล้ว.

ปัญญาอันยิ่ง อันมีรายละเอียดอยู่ในอริยมรรคมีองค์ 8 ด้วยความอดทน บากบั่นไม่ย่อท้อ ไม่ทอดทิ้ง
 ธุระ เพราะฉะนั้น คนทำงานที่ดี นิสิต นักศึกษาที่ดีต้องมีอิทธิบาททำ วิริยะ⁶²

แสง จันทรงาม อธิบาย วิริยะไว้ว่า มีความพากเพียรพยายามในงานนั้น ทำงานด้วยความ
 ขยันขันแข็งอย่างเต็มที่ อดทนไม่ย่อท้อ ไม่ใช่ทำอย่างครึ่งๆ กลางๆ หรือหลบหลีกงานทอดธุระ⁶³

ปิ่น มุฑุกันต์ กล่าวว่า วิริยะ แปลว่า ความเพียร คือ ความขยันบากบั่นในการทำงานของ
 ตน วิริยะตรงข้ามกับความเกียจคร้าน คนเกียจคร้านคือ คนขาดกลัว ส่วนคนมีวิริยะเป็นคนกล้า คือ
 กล้าสู้กับความยากลำบากและอุปสรรคเพื่อทำงานให้เสร็จสิ้นไป⁶⁴

เสถียรพงษ์ วรรณปก อธิบาย วิริยะไว้ว่า หมายถึงต้องมีความพากเพียร เพียรมากเพียร
 น้อยแล้วแต่ความยากง่ายของงาน งานทุกอย่างต้องใช้ความเพียร หมัดเพียรงานก็สะดวกเหมือน
 รถยนต์ขาดน้ำมันยากที่จะไปถึงที่หมายได้ ดังนั้น การงานทุกอย่างจะขาดความเพียรไม่ได้⁶⁵

กมล ฉายาวัดนะ กล่าวถึง วิริยะไว้ว่า ได้แก่ ความอาจหาญ แก้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจ
 สู้ ไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นกลัวต่อปัญหาอุปสรรคและความยากลำบากใดๆ⁶⁶

ธารี วารีสงัด กล่าวถึง วิริยะ ไว้ว่า วิริยะ คือ ความพากเพียร ความไม่ทอดถอย เป็น
 คุณธรรมทางใจ เรียกว่าความกล้า ที่กล่าวว่าความกล้าคือตรงข้ามกับความเกียจคร้าน เพราะถือว่าคน
 เกียจคร้านทุกคนคือ คนขลาด คนกลัวปัญหาต่างๆ กลัวหนาว กลัวร้อน กลัวแดด กลัวฝน จะทำงาน
 แต่ละครึ่งมักมีข้ออ้างต่างๆ นานา⁶⁷

อุทัย สุตสุข กล่าวถึง วิริยะ ไว้ว่า วิริยะ คือ ความเพียร หมายความว่า ความบากบั่น ความ
 ขยัน ความไม่ทอดถอย ความไม่ทอดธุระ ความเป็นผู้เอาภาระเองาน มี 2 อย่างคือ 1) วิริยสมาธิ ได้แก่
 การเจริญกรรมฐาน กระทำความเพียรให้เป็นใหญ่แล้วได้สมาธิ มีสติ 2) ปธานสังขาร มีความเพียร คือ
 สัมมปธาน 4 เป็นหลักเป็นประธาน สัมมปธาน 4 แปลว่า ความเพียรที่เป็นหลัก เป็นประธาน มี
 4 อย่าง คือ 1) สังวรปธาน เพียรระวังไม่ให้บาปเกิดขึ้นในชั้นธสันดาน 2) ปหานปธาน เพียรระวังละ
 บาปที่เกิดขึ้นแล้วให้เสื่อมไป คือ เพียรละวิตก 3) ภาวนापธาน เพียรบำเพ็ญกุศลให้มีขึ้น คือ เพียร

⁶² พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคลโล), *หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์*, (กรุงเทพฯ : ชัยมงคล
 พรินดี, 2548), หน้า 90.

⁶³ แสง จันทรงาม, *พุทธศาสนวิทยา*, อ่างแล้ว.

⁶⁴ ปิ่น มุฑุกันต์, *บันทึกธรรมฉบับสมบูรณ์*, อ่างแล้ว, หน้า 196-198.

⁶⁵ เสถียรพงษ์ วรรณปก (ราชบัณฑิต), *จุดประกายแห่งชีวิต*, อ่างแล้ว.

⁶⁶ กมล ฉายาวัดนะ, *บริหารคนและงานด้วยวิธีการของพระพุทธเจ้า*, อ่างแล้ว.

⁶⁷ ธารี วารีสงัด, “การศึกษาคุณธรรมอิทธิบาท 4 ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
 (ปวส.) ทางอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ”, อ่างแล้ว, หน้า 16.

บำเพ็ญโพชฌงค์ 7 4) อนุรักษนาปธาน เพียรรักษาศีล สมาธิ ปัญญาให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนกระทั่งถึงมรรคผลนิพพาน⁶⁸

ประโยชน์ของวิริยะ ประโยชน์ของวิริยะโดยตรงก็คือกำจัดความเกียจคร้าน งานต่างๆ ที่จะสำเร็จได้ผลดี ผู้ทำจะต้องทำให้ถูกต้องตามหลักวิชา ถูกตามจังหวะและเหตุการณ์แวดล้อมของแต่ละงาน จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น อาจสรุปได้ว่า วิริยะคือ ความขยันพากเพียร อุทิศสละทุกสิ่งทุกอย่าง มีความเข้มแข็ง มุมนะ อดทนที่จะทำงานให้สำเร็จไม่ทอดทิ้ง ไม่เลิกการทำงานได้อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องจนกว่างานนั้นจะประสบผลสำเร็จ มีความอดทน ใจสู้ไม่หวั่นกลัว ไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรคและความยากลำบากต่างๆ ในงาน มองความลำบากและปัญหาอุปสรรคในงานเป็นสิ่งท้าทายที่ต้องเอาชนะเพื่อให้งานสำเร็จให้ได้

อิทธิบาทข้อจิตตะ (Thoughtfulness)

พุทธทาสภิกขุ กล่าวถึง จิตตะ ไว้ว่า จิตตะในอิทธิบาทธรรมข้อนี้เป็นคำเดียวกับคำว่าจิต แต่ไม่ได้หมายถึง จิตใจ หมายถึงการเอาใจใส่ ฝึกใฝ่อยู่แต่สิ่งนั้น ไม่เปลี่ยนความมุ่งหมาย ไม่เปลี่ยนเรื่องอะไร มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงาน ไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะทำให้งานนั้นสำเร็จ แต่หากใครทำการสิ่งใดด้วยความเป็นคนประมาท ไม่เอาใจใส่กับงานที่ตนทำ ทำอะไรที่ๆ ขว้างๆ งานนั้นย่อมไม่สำเร็จตามเป้าหมายหรือหากสำเร็จ แต่ก็เป็นความสำเร็จที่ไม่มีประสิทธิผล⁶⁹

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวถึง จิตตะ ไว้ว่า จิตตะ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อ ฝึกใฝ่ ใฝ่คิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในงานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับรู้ ใครพูดเรื่องอื่นๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดถึงงานนั้นเรื่องนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที บางทีขลุ่ยง่วนอยู่กับงานนั้นทั้งวันทั้งคืนทำจนลืมวัน ลืมคืน ความมีใจจดจ่อเช่นนี้ ย่อมนำไปสู่สมาธิเกิดขึ้น จิตใจจะแน่วแน่ จดจ่อในงานที่ทำเรียกว่าเป็นจิตตะสมาธิ พร้อมกันนั้นก็เกิดปธานสังขาร คือความเพียรสร้างสรรค์ร่วมสนับสนุนไปด้วย⁷⁰

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) กล่าวถึง จิตตะ ไว้ว่า จิตตะ ได้แก่ มีความสนใจ ไม่ทอดธุระในความดีที่พอใจ พากเพียรกระทำอยู่เสมอมีสติคุมจิตใจ กระตุ้นความเพียรให้เป็นไปสม่ำเสมอ ไม่ทำๆ หยุดๆ ยิ่งในการปฏิบัติธรรมเจริญกรรมฐาน ท่านสอนว่า “เตลปตต์ ยถา ปริหเรยย เอว สจิตตมนุรูกเข” ผู้เจริญในธรรมเจริญภาวนาพึงรักษาจิตของตนอยู่เนืองๆ ไม่ประมาทขาดระยะเหมือนคน

⁶⁸ อุทัย สุตสุข, *สาธารณสุขในพระไตรปิฎก : บูรณาการสู่สุขภาพดี ซีวีมีสุข*, อ่างแล้ว, หน้า 453-454.

⁶⁹ พุทธทาสภิกขุ, *ฆราวาสธรรม*, อ่างแล้ว, หน้า 91.

⁷⁰ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *พุทธธรรม*, อ่างแล้ว, หน้า 844-845.

ประกอบบาตรที่เปี่ยมด้วยน้ำมันฉะนั้น เมื่อบุคคลมีจิตฝึกฝนในกุศลธรรม คือความดีต่างๆ ไม่หดหู่ ท้อแท้ ก็มีแต่ความสำเร็จ จุดที่ประสงค์ทั้งในทางโลกและทางธรรม ตั้งแต่เบื้องต้นจนถึงที่สุด⁷¹

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ) กล่าวถึง จิตตะ ไว้ว่า จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ ฝึกฝน จดจ่อในสิ่งนั้นไม่วางธุระ คือหมายความว่า เมื่อบุคคลใช้ความเพียรพยายามทำงานในสิ่งที่ตนได้ปลูกฝัง ความพอใจไว้ จะต้องเป็นความเพียรพยายามที่ต่อเนื่องสืบต่อกันไป เอาใจใส่สนใจในเรื่องเหล่านั้น ไม่ทำงานแบบทิ้งๆ ขว้างๆ ปล่อยปละละเลย เมื่อเริ่มลงมือทำไปแล้ว ก็ทำงานนั้นๆ จนสำเร็จ⁷²

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล) กล่าวถึง จิตตะ ไว้ว่า จิตตะ คือความเอาใจใส่ หรือ ฝึกฝนในงานนั้นเสมอ ตรวจสอบแล้วงานได้ทำไปแล้วเท่าไร ยิ่งเหลือเท่าไรจึงจะสำเร็จ ในการทำงานมี อุปสรรคหรือข้อบกพร่องอย่างไรหรืองานนั้นทำไปได้อย่างราบรื่น จิตตะจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ ฉันทะและวิริยะ ถ้ามีความพอใจมาก มีความขยันมากความเอาใจใส่ก็มากตามเป็นการมุ่งตรงส่งเสริม ความสำเร็จอย่างรวดเร็ว จิตตะในทางธรรมคือ มีใจจดจ่ออยู่กับธรรม⁷³

ปิ่น มุทุกันต์ กล่าวถึง จิตตะ ไว้ว่า จิตตะ แปลตรงตัวว่าคิด ความหมาย ได้แก่เอาใจใส่คือ เอาใจใส่หมั่นตรวจตราอยู่กับงานที่ตนทำ ไม่ทอดธุระไม่ประมาท ไม่ว่าจะใครจะทำการสิ่งใดถ้าเป็นคน ประมาทไม่เอาใจใส่กับงานที่ทำงานย่อมจะสำเร็จเป็นผลดีไม่ได้ จิตตะมีประโยชน์โดยตรงในการกำจัด เสียซึ่งความเลินเล่อ ทอดธุระในหน้าที่ของตน เป็นธรรมป้องกันความบกพร่องความเสียหายของ งาน⁷⁴

พัชรกร วีรสิทธิ์ กล่าวว่า จิตตะ คือความเอาใจใส่จดจ่อ หรือความตั้งมั่นของจิตใจ คือการ มีสมาธิในการทำงานนั้น ๆ ด้วยความเอาใจใส่ จดจ่อมีความตั้งมั่นอยู่ในการทำงาน ไม่ปล่อยให้จิตใจลอย ไปลอยมา งานหลักที่ควรลงมือทำกลับไม่ทำ ถ้าไม่ทำแล้วก็จะไม่สามารถบรรลุถึงผลที่ปรารถนาได้⁷⁵

เสถียรพงษ์ วรรณปก อธิบาย จิตตะ ไว้ว่า จิตตะต้องเอาใจใส่ งานทุกชนิดถ้าเอาใจใส่ จิต จดจ่อ ไม่ทอดอาลัย ไม่ย่อท้อ ไม่ว่าจะงานจะมาก จะยากแค่ไหน ก็สำเร็จลงได้ง่าย เพราะใจสู้งาน⁷⁶

⁷¹ พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ), *พจนานุกรมธรรมของปัญญานันทะ*, อ่างแล้ว.

⁷² พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ), *ธรรมปริทัศน์*, อ่างแล้ว.

⁷³ พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), *หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์*, อ่างแล้ว, หน้า 90.

⁷⁴ ปิ่น มุทุกันต์, *บันทึกธรรมฉบับสมบูรณ์*, อ่างแล้ว.

⁷⁵ พัทธกร วีรสิทธิ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญ ปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท 4 ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม”, วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2546, หน้า 11.

⁷⁶ เสถียรพงษ์ วรรณปก (ราชบัณฑิต), *จุดประกายแห่งชีวิต*, อ่างแล้ว.

ว.วชิรเมธี กล่าวถึง จิตตะ ไว้ว่า จิตตะคือจดจำจ่อจิต หมายความว่า ทำอะไรให้เจาะจงลงไป ปักใจลงไปในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้งอย่างจริงจัง อย่างมุ่งมั่นและอย่างทุ่มเทใครก็ตามที่ทำงานด้วยการเอาใจใส่จดจ่ออยู่กับงานนั้น คนนั้นจะประสบความสำเร็จ⁷⁷

อุทัย สุตสุข กล่าวถึง จิตตะ ไว้ว่า จิตตะ แปลว่า คิดอารมณ์ต่างๆ การคิดนั้นแบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ 1) อุหนนจินตา คิดด้วยความสามารถแห่งการตรึก คือ วิตก 2) วิชาชนจินตา คิดด้วยสามารถแห่งการรู้แจ้ง คือ จิต 3) ปชาชนจินตา คิดด้วยสามารถแห่งการรู้ชัด คือ ปัญญา⁷⁸

สรุปได้ว่า จิตตะ คือ มีจิตใจจดจ่อฝักใฝ่อยู่กับการทำงาน ไม่ทอดทิ้งซึ่งธุระนั้นๆ ไม่เปลืองสติ มีสมาธิอยู่กับงานที่ทำ ทำด้วยความไม่ประมาทพลั้งเผลอ ไม่ทำสักแต่จะทำ ควรมีความเอาใจใส่ดูแลตลอดเวลา ทำงานด้วยความไม่ประมาท ไม่ปล่อยปะละเลยในงานที่ทำ

อิทธิบาทข้อวิมังสา (Investigation)

วิมังสา แห่งอิทธิบาท 4 คือ การสอบสวน ไตร่ตรอง และพิจารณาตรวจสอบในสิ่งที่กำลังทำนั้นๆ รวมถึงการรู้จักค้นคว้า ทดลอง คิดค้น และรู้จักคิดแก้ไขปรับปรุงงาน ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำสิ่งใดๆ ย่อมเกิดจากปัจจัยจากข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะการใช้วิมังสา คือ การคิด วิเคราะห์ อย่างมีเหตุและผล ย่อมทำให้เข้าใจต่อกระบวนการ วิธีการ และแนวทางในการดำเนินงานที่ถูกต้อง เหมาะสม รวมถึงย่อมรู้จักแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ดี แต่หากไม่มีการใช้ปัญญาก่อนทำหรือขณะทำสิ่งใดๆแล้ว ย่อมนำมาซึ่งปัญหา และอุปสรรคในสิ่งนั้นๆ ส่งผลต่อการท้อแท้ การทำสิ่งนั้นไม่สำเร็จ หรือหากสำเร็จก็จะไม่เกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่

องค์ประกอบของวิมังสา มี 3 ประการได้แก่ 1) การใช้ปัญญาคิด วิเคราะห์ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรือระหว่างปฏิบัติในสิ่งนั้นๆ 2) การใช้ปัญญาคิดวิเคราะห์ในสิ่งนั้นๆ ตามคัมภีร์มงคลธรรม 3) การแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องและพัฒนาในสิ่งนั้นๆ ด้วยปัญญา

วิมังสา คือการรู้จักคิด วิเคราะห์ ที่มักคู่กับคำว่า ปัญญา คือ ความรู้ หรือ ความรู้แจ้ง เป็นความรู้ ความเข้าใจ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเหตุ และผล รวมถึงองค์ประกอบ และพื้นฐานของสิ่งๆนั้น สามารถตัดสินใจ และบ่งชี้สิ่งนั้นได้เป็นมาอย่างไร มีลักษณะอย่างไร รวมถึงรู้แยกแยะสิ่งต่างๆ ว่าถูกผิด ดีชั่ว ดังนั้นแล้ว การมีปัญญาจึงเป็นการรอบรู้ในทุกๆด้าน และพึงใช้ปัญญาก่อนที่จะทำเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และลึกซึ้งก่อน เพื่อให้การนั้นๆ ดำเนินไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และไม่เกิดปัญหาอุปสรรค พร้อมยังประสิทธิภาพในสิ่งนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

⁷⁷ ว.วชิรเมธี, “การวิจัยเพื่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2551, หน้า 180.

⁷⁸ อุทัย สุตสุข, *สาธรรณสุขในพระไตรปิฎก : บูรณาการสู่สุขภาพดี ซีวีมีสุข*, อ่างแล้ว, หน้า 453-454.

พุทธทาสภิกขุ กล่าวถึง วิมังสา ไว้ว่า สอดส่องอย่างละเอียดลออ อย่างรอบคอบเยือกเย็น อยู่เสมอ หมั่นพิจารณาเหตุผลของงานนั้นว่าเท่าที่ทำอยู่นั้นได้ผลดีหรือยัง พิจารณาอย่างถี่ถ้วนก็จะ แก้อุปสรรคได้⁷⁹

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวถึงวิมังสาไว้ว่า วิมังสา คือ ความสอบสวน ไตร่ตรอง ใช้ปัญญาพิจารณาตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน บกพร่อง หรือขัดข้อง รู้จักวิธี คิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ไม่ยาก ค้นหามีมังสาชอบ ทดลอง ทดสอบ เมื่อทำอะไร ก็คิดพิจารณาทดสอบ คิดว่าผลนี้เกิดจากอะไร ทำไมจึงเป็นเช่นนี้ ติดตามเรื่องที่พิจารณาอย่างติดใจ เป็นเหตุให้จิตใจแน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่านและมีกำลังเป็นสมาธิ วิมังสาสมาธิ⁸⁰

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) กล่าวถึง อิทธิบาทธรรมข้อที่ 4 ที่ใช้เป็นฐานในส่วนที่ เกี่ยวกับวิมังสาไว้ว่า วิมังสา หมายความว่า ไตร่ตรองค้นหาหาเหตุผลในเรื่องนั้นให้รู้ชัด รู้จริง พิจารณาเรื่องที่เกิดขึ้นวิเคราะห์ วิจัย แยกแยะเพื่อให้รู้ว่าอะไรเป็นอะไรถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง⁸¹

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตตญาโณ) กล่าวถึง วิมังสา ไว้ว่า วิมังสาหมั่นพิจารณา ตริตระองเหตุผลการทำงานเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่อะไรก็ตาม หรือจะเป็น การศึกษาเล่าเรียน บุคคลจะต้องประสบกับเรื่องใหม่ๆ แปลกๆ ที่ไม่เคยพบมาก่อน กรณีนี้ท่านสอนให้ ใช้อิทธิบาทวิมังสา หมั่นพิจารณาเหตุผลในเรื่องเหล่านั้น เช่น เวลามีปัญหาอุปสรรคขึ้นมาจะแก้ไข อย่างไรจึงจะสำเร็จ จะทำงานเหล่านี้อย่างไรงานถึงจะสำเร็จได้รวดเร็วและเรียบร้อย บางเรื่องก็ต้อง คิดและตัดสินใจด้วยตนเอง บางเรื่องอาจจะต้องอาศัยคำแนะนำจากบุคคลอื่น บุคคลจะสามารถใช้ วิมังสาอย่างถ่องแท้ต้องอาศัยการพิจารณาไตร่ตรอง ต้องอาศัยความรู้ในเรื่องเหล่านั้นเป็นอย่างดี⁸²

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล) กล่าวถึง วิมังสาไว้ว่า วิมังสา คือ พิจารณาเหตุ การสังเกตผล โดยแยกคายด้วยปัญญาเห็นชอบ หมั่นพิจารณาเหตุผลของงานนั้น⁸³

⁷⁹ พุทธทาสภิกขุ, *ฆราวาสธรรม*, อ่างแล้ว, หน้า 91.

⁸⁰ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *พุทธธรรม*, อ่างแล้ว, หน้า 844-845.

⁸¹ พระเทพวิสุทธิเมธี, *พจนานุกรมธรรมของปัญญานันทะ*, อ่างแล้ว.

⁸² พระราชธรรมนิเทศ, (ระแบบ จิตตญาโณ), *ธรรมปริทัศน์*, อ่างแล้ว.

⁸³ พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), *หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์*, อ่างแล้ว.

พัชรภร วีรสิทธิ์ อธิบายวิมังสา ไว้ว่า การงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ต้องใช้ปัญญาไตร่ตรอง งานบกพร่อง สำเร็จไม่เต็มที่หรือไม่สำเร็จเพราะเหตุใด จะแก้ไขปรับปรุงอย่างไร ถ้างานนั้นๆ ดีแล้วมีแนวทางที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือไม่⁸⁴

ธารี วารีสงัด กล่าวถึงวิมังสา ไว้ว่า อธิบาทข้อสุดท้ายนี้เป็นข้อสุดยอดของวิธีปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานให้สำเร็จ วิมังสา แปลว่า การพินิจพิเคราะห์ หมายความว่า การทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ด้วยปัญญา ด้วยสมองคิดพิจารณา ไม่ใช่สักแต่จะทำ การงานใด ๆ ก็ตามแม้จะรักงานแค่ไหนแต่ขาดการใช้ปัญญาพิจารณาด้วยแล้วผลที่สุดต้องทำกันใหม่รำไป คนที่ปฏิบัติหน้าที่หรือการงานด้วยปัญญาต้องทำให้ถูกต้องลักษณะของงาน⁸⁵

ว.วิชระเมธี กล่าวถึง วิมังสา ไว้ว่า วิมังสา หมายถึง วินิจ วิจัย การปฏิบัติงานหรือการทำงาน ถ้าขาด วิมังสา คือ การทำงานอย่างผิดๆ ถูกๆ ทำด้วยความมกมาย เปลืองทุน เปลืองเวลา ขาดการแสวงหาความรู้ในงานที่ทำ ดังนั้น การงานทุกอย่าง ต้องอาศัยวิมังสา “คนก็จะสำราญ งานก็สำเร็จ”⁸⁶

อุทัย สุดสุข กล่าวถึง วิมังสา ไว้ว่า วิมังสาแปลว่า พิจารณา หมายความว่า พิจารณารูปนาม จนรู้แจ้ง รู้ชัดไม่มีหลง จนเกิดปัญญา รู้เหตุ รู้ผลถ่องแท้⁸⁷

สรุปได้ว่า วิมังสา คือ การใช้ปัญญาคิดวิเคราะห์ พิจารณาไตร่ตรองด้วยเหตุผล จำแนกวิจัยหาวิธีการที่จะให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น รู้จักทดลองอิทธิบาท 4 ข้อ วิมังสาให้ประจักษ์หมายถึงรวมเอาปัญญาด้วย เช่น หากเป็นนักธุรกิจหรือผู้ประกอบการก็ใช้วิมังสาในการแก้ปัญหา คิดหาต้นสายปลายเหตุถึงเหตุของปัญหาแล้วแก้ด้วยปัญญา หากเป็นนักศึกษาก็ใช้ความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่ได้เรียนมานำมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับวิกฤติต่างๆ ที่เกิดเข้ากับตัวเองและผู้อื่น

⁸⁴พัชรภร วีรสิทธิ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท 4 ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม”, อ้างแล้ว, หน้า 17-18.

⁸⁵ธารี วารีสงัด, “การศึกษาคุณธรรมอิทธิบาท 4 ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ”, อ้างแล้ว, หน้า 16.

⁸⁶ว.วิชระเมธี, *ศิลปะแห่งการทำงานอย่างมีความสุขคนสำราญงานสำเร็จ*, พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2550), หน้า 59.

⁸⁷อุทัย สุดสุข, *สาธารณสุขในพระไตรปิฎก : บูรณาการสู่สุขภาพดีชีวิมีสุข*, อ้างแล้ว.

2.2.4 ประโยชน์ของอิทธิบาท 4

ประโยชน์ของอิทธิบาท 4 มี ดังนี้

1. ประโยชน์ของฉันทะ คือ ทำให้เป็นผู้มีความพอใจ และมีใจรักต่องาน ทำให้เกิดความรู้สึกเต็มใจในการทำงาน เกิดการทำงานด้วยความสุข ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายง่าย ไม่เกิดอาการท้อแท้ ช่วยให้ทำงานดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง และเกิดการสร้างสรรค์ในงาน

2. ประโยชน์ของวิริยะ คือทำให้เป็นคนมีเพียรและขยันในการทำงาน ไม่เกียจคร้าน มุ่งมั่นที่จะทำงานให้เสร็จ ผู้ที่ขาดความขยัน ย่อมทำงานขาดๆ เกินๆ หรือมักทำงานนั้นไม่สำเร็จ หรือหากสำเร็จก็สำเร็จล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพ

3. ประโยชน์ของจิตตะ คือ ทำให้เป็นคนมีความมุ่งมั่น จดจ่อกับงานที่ทำ จิตมีความแน่วแน่ และมั่นคงต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ช่วยให้ทำงานดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการ ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ

4. ประโยชน์ของวิมังสา คือ ทำให้เป็นผู้ที่รู้จักคิดวิเคราะห์ในงาน ช่วยทำให้ทราบและเข้าใจในกระบวนการของงาน และหากเกิดปัญหาก็ย่อมเกิดแนวทางในการแก้ปัญหาได้โดยง่ายดายนงานไม่ผิดพลาด และทำงานตามกรอบที่วางไว้ให้ประสบความสำเร็จ ถ้าขาดวิมังสาจะทำให้เป็นคนทำงานไม่มีหลักการ ทำงานไม่มีแนวทาง ไม่มีแบบแผน ซึ่งยากที่จะเกิดความสำเร็จได้โดยง่าย

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ต่างก็เป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันกล่าวคือเมื่อบุคคลมีองค์ประกอบอิทธิบาท 4 ด้านใดด้านหนึ่งแล้ว จะมีองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ด้านอื่นด้วย ซึ่งหลักธรรมอิทธิบาท 4 นี้เป็นคุณเครื่องให้เกิดความสำเร็จ ให้บุคคลสามารถปฏิบัติหน้าที่การงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพยาบาล

2.3.1 ความหมายของการพยาบาล

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพยาบาลได้ถูกสร้างขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการพยาบาลมาเป็นเวลานานนับตั้งแต่สมัยฟลอเรนซ์ ไนติงเกล จนปัจจุบันนักทฤษฎีการพยาบาลหลายคน ได้พยายามพัฒนารอบแนวคิด ทฤษฎี และความหมายเกี่ยวกับการพยาบาล ที่คล้ายกันบ้างต่างกันบ้าง ดังนี้

ฟลอเรนซ์ ไนติงเกล (Florence Nightingale) ได้กล่าวว่า พยาบาลควรที่จะบรรเทาและป้องกันผู้ป่วยจากความทุกข์ทรมานหรือความเจ็บปวด ทฤษฎีพยาบาลไนติงเกล เป็นทฤษฎีทางการพยาบาลเป็นทฤษฎีแรก ฟลอเรนซ์ไนติงเกล (ค.ศ. 1820-1910) ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ให้กำเนิดวิชาชีพพยาบาลซึ่งถือว่าเป็นการพยาบาลแนวใหม่ (Modernnursing) ฟลอเรนซ์ไนติงเกล เริ่มชีวิต

การเป็นพยาบาลที่โคชเวิร์ธประเทศเยอรมัน ใน ค.ศ. 1851 มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยและ ทหารบาดเจ็บในสงครามไครเมีย ซึ่งไนติงเกลได้มีบทบาทในการดูแลผู้ป่วย โดยการจัดการในเรื่อง ความสะอาด ใช้ผ้าพันแผลที่สะอาด ดูแลเตียงให้สะอาด และอาหารที่สด ทฤษฎีการพยาบาลของ ไนติงเกล เป็นทฤษฎีที่มีจุดเน้นหลักเกี่ยวกับความต้องการ เพื่อความปลอดภัยและการป้องกัน สิ่งแวดล้อม⁸⁸

ฟาริดา อิบราฮิม ได้อธิบายการพยาบาลชั้นวิชาชีพว่า

พยาบาลทุกคนต่างก็มีทรัพยากรที่พร้อมพอเพียง ที่จะส่งเสริมผลักดันตัวเองให้เป็นผู้ ปฏิบัติการพยาบาลที่ดี มีความนุ่มนวล ละมุนละไม ซึ่งเป็นคุณสมบัติประจำตัวของสตรี ทั้ง ด้านคุณธรรมและเมตตาธรรม การพยาบาลโดยเนื้อแท้แล้ว ก็คือการช่วยเหลือบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นคนป่วยหรือคนดีก็ตาม ให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้เพื่อดำรงสุขภาวะสุขภาพไว้ได้ ให้พ้นจากความเจ็บป่วยหรือตายอย่างสงบ ถ้าไม่สามารถเยียวยาได้⁸⁹

เห็นได้ว่า ทฤษฎีการพยาบาลของไนติงเกล เน้นสิ่งแวดล้อมของผู้ป่วยเป็นสิ่งสำคัญ การพยาบาลจะเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดให้กับผู้ป่วย เพื่อให้ธรรมชาติได้มีส่วนให้ผู้ป่วยหายเร็วโดย นำองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจและ สิ่งแวดล้อมด้านสังคมมาประยุกต์ใช้ดังนั้นทฤษฎีของไนติงเกล จึงเป็นรากฐานในการพัฒนาทฤษฎีการ พยาบาลในปัจจุบัน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบาย การแพทย์และการพยาบาลยุคใหม่ในพุทธ ทัศน์ว่า “ชีวิตของคนเรานั้นประกอบด้วยกายกับใจมีสองส่วนเท่านั้น กายกับใจรวมกันเข้าเป็นชีวิต ของเรา กายก็ตาม ใจก็ตามต้องรักษาให้ดี มีสุขภาพให้อยู่ในสภาพที่ดี จึงจะมีความสุข ชีวิตจึงจะ ดำเนินไปโดยราบรื่น”⁹⁰

สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย ได้อธิบายว่า การพยาบาล : ภารกิจสู่ความสำเร็จใน ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติว่า

ประชาชนชาวไทยทุกคน สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพระดับพื้นฐานได้อย่างทั่วถึง เท่า เทียมและมีคุณภาพ ดังนั้น วิชาชีพพยาบาลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องรับรู้ ภารกิจ

⁸⁸ กมลรัตน์ ศักดิ์สมบูรณ์, *ทฤษฎีการพยาบาลและกระบวนการพยาบาล*, (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2540), หน้า 1.

⁸⁹ ฟาริดา อิบราฮิม, *คู่มือปฏิบัติการพยาบาลชั้นวิชาชีพ*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรือง, 2525), หน้า 442.

⁹⁰ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์*, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551), หน้า 602.

หลักการ แนวทางการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้งานบริการด้านสุขภาพประสบความสำเร็จและวิชาชีพพยาบาลจะเข้มแข็งได้นั้น สมาชิกต้องมีความสามัคคี และมีความเป็นเอกภาพ⁹¹

สำนักการพยาบาล กรมการแพทย์ ได้อธิบายมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาลว่า มาตรฐานการพยาบาล เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้บรรลุคุณภาพการพยาบาล เพราะโรงพยาบาลต้องมีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งบริการพยาบาลเป็นงานหลักงานหนึ่งของการบริการสาธารณสุข จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้เกิดบริการพยาบาลที่มีคุณภาพและทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน⁹²

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการพยาบาลเป็นศาสตร์ทางการพยาบาล ที่แสดงองค์ความรู้เฉพาะทางการพยาบาลวิชาชีพจะต้องทำความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้เป็นอย่างดี ความจำเป็นของทฤษฎีการพยาบาลต่อวิชาชีพ มีผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการทางการแพทย์และการสาธารณสุข ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงลักษณะของความต้องการบริการทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้รับบริการ จากความต้องการของบริการด้านการปริมาณเป็นความต้องการด้านปริมาณคุณภาพมากขึ้น ทำให้วิชาชีพพยาบาลพยายามที่จะพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาล ให้มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการมากขึ้น ด้วยการเปลี่ยนแปลงแนวทางการปฏิบัติการพยาบาล แต่ที่ยึดถือแนวความคิดทางด้านการรักษาพยาบาลเป็นแกน ทำให้ลักษณะของการบริการขาดเอกภาพ และความเป็นวิชาชีพสมบูรณ์แบบ ทำให้เกิดทฤษฎีการพยาบาลขึ้น ทฤษฎีการพยาบาล ช่วยให้อาชีพมีองค์ความรู้และเนื้อหาสาระ ที่เป็นเอกลักษณ์แสดงความสามารถทางสติปัญญาและการตัดสินใจที่ดีในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นทฤษฎีทางการพยาบาลจึงมีความจำเป็นต่อวิชาชีพเป็นอย่างยิ่ง

2.3.2 แนวทางการรักษาของพยาบาล

การรักษาของพยาบาลสามารถจำแนกได้ 2 แนวทาง ดังนี้

1. แนวทางการรักษาของพยาบาลสมัยพุทธกาล พระพุทธศาสนาถือว่า ลาภทั้งหลายมีความไม่มีโรคเป็นอย่างยิ่ง (อาโรคยา ปรมา ลาภา) เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ไม่ว่าเป็นเพศชายหรือหญิง ถ้าไม่มีสุขภาพดี จะไม่สามารถปฏิบัติบทบาทของตนเองได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่ เมื่อบุคคลเข้ามาบวชในคณะสงฆ์ต้องมีการตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้บวชนั้น มีสุขภาพดี คือไม่เป็นโรคที่ร้ายแรงและที่สังกรรมรังเกียจ คือโรคเรื้อน โรคกลากและลมบ้าหมูในสมัยพุทธกาล ต้องยอมรับความจริงอย่างหนึ่งว่า พระสงฆ์ที่บวชเข้ามาพระธรรมวินัยบางรูปแม้จะได้บรรลุธรรมขั้นสูง บางรูปทรงฌาน ทรงอภิญญา

⁹¹สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, *ภารกิจสู่ความสำเร็จในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ*, (กรุงเทพฯ : พี วาทิน พรินติ้ง, 2546), หน้า 375.

⁹²สำนักการพยาบาล กรมการแพทย์, *มาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาล*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2551), หน้า 375.

แต่ท่านก็หาหลีกเลี่ยงความเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิตไปได้ไม่ ในบาลีพระไตรปิฎก เราจึงพบเหตุการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับความเจ็บไข้ได้ป่วย ตลอดวิธีการเยียวยาความเจ็บไข้ได้ป่วย เหล่านั้น สุขภาพดีเป็นสิ่งที่คนเราต้องแสวงหามาให้ได้ในชีวิต โดยการใช้ความเพียรพยายามของตัวเอง การสวดมนต์อ้อนวอนพระเจ้าหรือองค์อวตารที่มีอำนาจวิเศษ ไม่ทำให้ชีวิตคนเรามีสุขภาพดี ขึ้นมาได้อย่างแน่นอน แต่ละคนต้องพยายามฝ่าฟันอย่างหนักเพื่อให้มีสุขภาพดี เมื่อมีสุขภาพดีแล้ว ควรใช้พลังให้เหมาะสม เพื่อให้พลังนั้นมีอยู่ต่อไปสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้⁹³

การพยาบาลตามแนวพุทธศาสตร์ เน้นไปที่การศึกษา ความเจ็บป่วยเป็นเรื่องธรรมชาติ⁹⁴ ในพระธรรมบท พระพุทธเจ้าตรัสถึงสภาพของร่างกายและจิตใจ หรือชีวิตไว้ชัดเจนจนน่ากลัวว่า ร่างกายนี้เต็มไปด้วยแผล (อรุกาย) สร้างขึ้นด้วยท่อนกระดูก (สมุสสิติ) เจ็บป่วยอยู่เป็นนิตย์ (อตฺร) เป็นรังแห่งโรคภัยไข้เจ็บ (โรคนิทฺธ) และแตกทำลายง่ายมาก (ปภงฺคณ) ความเป็นสิ่งรองรับโรคภัย และแตกทำลายง่ายของชีวิต เปรียบเทียบชีวิตกับการอุปมา ดังนี้ 1) ชีวิตเปรียบด้วยน้ำค้างบนยอด หน่อกิ่งในยามเช้า พอพระอาทิตย์สาดแสงแรงกล้า น้ำค้างก็เหือดแห้งไป 2) ชีวิตมนุษย์เปรียบด้วย ฟองน้ำ เวลาฝนตกหนักไม่ช้าฟองน้ำก็แตกสลาย 3) ชีวิตเปรียบเทียบ โคนี่คนฆ่าโคกำลังจูงไปสู่ สถานที่ฆ่า⁹⁵

สรุปได้ว่า การพยาบาลตามแนวพุทธศาสตร์นั้น เป็นการศึกษเกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิต ความเจ็บป่วย โรค คนไข้ และผู้พยาบาลคนไข้ กล่าวโดยง่ายคือเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ กับการรักษาพยาบาลตามแนวพระพุทธศาสนานั้นเอง

2. แนวทางการรักษาของพยาบาลสมัยปัจจุบัน โดย ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้คำนิยาม สาธารณสุข หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกัน การบำบัดโรค การรักษาและส่งเสริมสุขภาพของ ประชาชน หมายถึงกิจกรรมใดๆ ก็ตาม ที่รัฐต้องมอบมอบให้กับประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งการ บำบัดรักษาและส่งเสริมสุขภาพของประชาชน⁹⁶

จริยวัฒน์ คมพัยค์ และวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย ให้ความหมายว่าสาธารณสุข เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชาชนโดยรวมโดยตรง และเป็นการเพียรพยายามที่จะทำให้สุขภาพของ

⁹³มานพ นักการเรียน, *พระพุทธศาสนากับศาสตร์ยุคใหม่*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2545), หน้า 72.

⁹⁴พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต), *พุทธธรรมกับสุขภาพ : ทางออกของผู้ป่วยเอดส์*, (กรุงเทพฯ : ประชาธรรม, 2545), หน้า 33-35.

⁹⁵อง.สตตค. 23/74/167.

⁹⁶ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*, อ่างแล้ว, หน้า 1214.

ประชาชนอยู่ในภาวะสมบูรณ์ ไม่เจ็บป่วย ไม่พิการ และมีชีวิตที่ยืนยาวอย่างมีความสุข มิใช่เพียงแต่ปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น⁹⁷

ประเวศ วะสี กล่าวว่า การปฏิบัติการพยาบาลจำเป็นต้องใช้กระบวนการพยาบาลให้เป็นไปตามหลักการของแต่ละทฤษฎี โดยพยาบาลจะต้องประเมินผู้ป่วยตามแนวทางที่ทฤษฎีกำหนดไว้และวินิจฉัยปัญหาของผู้ป่วยให้สอดคล้องกับโมทัศน์ของทฤษฎี รวมทั้งมีการตั้งเป้าหมายของการพยาบาลและวางแผนการพยาบาล ตามแนวทางของทฤษฎีการพยาบาลแต่ละทฤษฎีแล้วนำแผนการพยาบาลที่วางไว้นั้นไปปฏิบัติและประเมินผล จึงจะเป็นการนำทฤษฎีการพยาบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม การพยาบาลจำเป็นต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลปะทางการพยาบาล และประยุกต์ความรู้จากศาสตร์สาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้ตอบสนองความต้องการหรือปัญหาของผู้ใช้บริการได้อย่างเหมาะสม และนอกจากนี้ต้องพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รวมทั้งให้ความสำคัญและสนใจเรียนรู้ต่อประสบการณ์จริงของผู้รับบริการ การแพทย์ปัจจุบันทำประโยชน์อย่างมากในการรักษาพยาบาลช่วยชีวิตคน แต่การมีอำนาจมากก็มีข้อเสียทำให้ไม่เรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้รู้ความจริง การรู้ความจริงทำให้เกิดการกระทำที่ถูกต้องเข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคล คำนึงถึงความเป็นองค์รวม ของบุคคลก็จะทำให้พัฒนาศักยภาพในการดูแลตนเองของผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม⁹⁸

สรุปได้แนวทางการรักษาของพยาบาลสมัยปัจจุบัน สาธารณสุขก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชาชน จำเป็นต้องใช้กระบวนการพยาบาล ซึ่งอาศัยทั้งศาสตร์และศิลปะทางการพยาบาลในการปฏิบัติหน้าที่

2.3.3 หน้าที่ของการพยาบาล

ธรรมชาติของมนุษย์นั้น แม้จะรู้ว่ากระบวนการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นกฎเที่ยงแท้ของชีวิตที่ไม่มีใครฝืนได้ มีความต้องการที่จะปรับปรุงให้ชีวิตดำเนินไปตามกระบวนการของวงจร (Life cycle) นี้อย่างดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของมนุษย์จะต้องดำเนินไปอย่างมีเกียรติศักดิ์ของความเป็นมนุษย์ การพยาบาลเป็นการกระทำทางหนึ่งที่เกิดขึ้น เพื่อสนองความต้องการนี้ของมนุษย์พยาบาลจึงมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) หน้าที่ของการพยาบาลต่อการเกิดของมนุษย์ : การช่วยให้มีการเกิดดีที่นับว่าเป็นการพยาบาล เริ่มต้นตั้งแต่การช่วยเหลือสตรีมีครรภ์ให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและใจ ให้รู้เท่าถึงการณในการเปลี่ยนแปลงทั้งตัวร่างกายและจิตใจของตนเองและการเจริญของทารกในครรภ์ ช่วยเหลือคน

⁹⁷ วนิดา คุรงค์ฤทธิชัย และจรรย์วัตร คมพัยค์, *การอนามัยชุมชนแนวคิด หลักการและการปฏิบัติการพยาบาล*, (กรุงเทพฯ : จุดทอง, 2554), หน้า 72-83.

⁹⁸ ประเวศ วะสี, *ปรัชญาอาหารท่านพุทธทาสมหาเถระ*, (กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน, 2536), หน้า 25.

จิตใจของผู้มีครรภ์ตามจำเป็นเพื่อความพร้อมในการมีบุตร ช่วยให้ครอบครัวเข้าใจถึงวิธีการป้องกันอันตราย และส่งเสริมสุขภาพทารกในครรภ์ และช่วยให้มีการเตรียมสำหรับการเลี้ยงดูทารกหาทางเพื่อป้องกันแก้ไข เมื่อเล็งเห็นว่าอาจมีอันตรายเกิดขึ้นต่อครรภ์หรือการคลอด ช่วยการคลอดให้มีความปลอดภัยแก่ทั้งมารดาและทารก ให้การบริบาลทารกและช่วยเหลือมารดาจนกว่าจะสามารถช่วยเหลือ และเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้⁹⁹

2) หน้าที่ของการพยาบาลต่อการเจริญเติบโตของมนุษย์ : การเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตขึ้นด้วยดีนั้นเป็นหน้าที่โดยตรงของพ่อแม่หรือครอบครัวมาตั้งแต่เริ่มต้นสังคมมนุษย์ อย่างไรก็ตาม สังคมได้ขยายเติบโตขึ้น พ่อแม่มีความจำเป็นต้องทำงานประจำนอกบ้านมากขึ้น มีพัฒนาการในการจัดระบบสังคมเพื่อแบ่งปันหน้าที่ และให้บริการเฉพาะแต่ละด้านแก่ส่วนรวม โดยการเตรียมเจ้าหน้าที่ขึ้นเพื่อบริการนั้นๆ เช่น มีส่วนงานโรงเรียนเพื่อให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนทั่วไป มีส่วนงานด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันและรักษาโรคแก่ประชาชน มีส่วนรับเลี้ยงดู เด็กกำพร้า ตลอดจนมีส่วนงานรับเลี้ยงดูเด็กที่พ่อแม่ต้องประกอบอาชีพหรือไม่สามารถจะเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้ เป็นต้น บุคคลภายนอกครอบครัว รวมทั้งพยาบาล จึงเริ่มมีบทบาทเกี่ยวข้องในการเจริญเติบโตของเด็กมากขึ้น¹⁰⁰

3) หน้าที่ของการพยาบาลต่อเพื่อนมนุษย์ในวัยชรา : หลังจากการเจริญเติบโตเต็มที่ทางชีวภาพแล้ว ความเสื่อมจะเริ่มคืบคลานมาสู่บุคคลด้วยอัตราเร็วช้าต่างกัน หน้าที่ของการพยาบาลในด้านนี้ คืออาการช่วยเหลือความเสื่อมนั้นให้เกิดขึ้นในอัตราที่ช้าที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ช่วยส่งเสริมให้บุคคลเตรียมตัวเพื่อการแก่ที่ดี และช่วยเหลือผู้ชราให้มีความสุขและผดุงสมรรถภาพในการมีชีวิตไว้ให้ได้มากที่สุด ช่วยชะลอความเสื่อมหรือชราภาพ ย่อมตั้งต้นตั้งแต่การปูพื้นฐานสุขภาพในการเกิดการส่งเสริมสุขภาพกายใจและสมรรถภาพในการดำรงชีวิตในระยะเจริญเติบโต ตลอดจนมาถึงวัยซึ่งพยาบาลมีบทบาทและหน้าที่ในการช่วยเหลือดังได้กล่าวมาแล้วในการเกิดและการเจริญเติบโตของเพื่อนมนุษย์

นอกจากนั้น พยาบาลพึงศึกษาให้เข้าใจอิทธิพลของมนุษย์สัมพันธ์ต่อสุขภาพจิตและกายของบุคคล และช่วยสร้างเสริมบรรยากาศและความรู้ความเข้าใจนี้ เพื่อให้มีสัมพันธภาพอันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ ซึ่งจะช่วยลดความเครียด (Stress) ในชีวิต ส่งเสริมความสงบสุขทางใจ และช่วยชะลอชราภาพได้¹⁰¹

⁹⁹ กองการพยาบาล, *บทบาทหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพ*, (กรุงเทพฯ : สี่ตวัน, 2561), หน้า 15.

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰¹ เรื่องเดียวกัน.

4) หน้าที่ของการพยาบาลต่อผู้ประสพวาระสุดท้ายของชีวิต : การจบฉากชีวิตหรือความตายนั้น มาถึงบุคคลในลักษณะที่ต่างกัน เช่น อาจมาถึงอย่างจุใจม โดยบุคคลไม่ทันรู้ตัว หรือคือบุคคลานเข้ามาอย่างช้า ๆ และก่อความหวาดกลัวให้แก่ผู้ที่ยังไม่พร้อมที่จะตาย หรือก่อความทรมานแสนสาหัสในวาระสุดท้ายนั้น หรือได้รับการต้อนรับโดยดุขณิจจากผู้เตรียมใจพร้อมที่จะตาย หรือมาถึงในวาระที่ระบบประสาท ของบุคคลไม่อาจจะรับรู้ต่อความตายนั้นเสียแล้ว เป็นต้น¹⁰²

สรุปได้ว่า พยาบาลพึงให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยในความดูแลของตนอย่างเต็มความสามารถ เพื่อบรรลุผลตามความมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา ชั้นวรรณะ ตระกูล ฐานะ ลัทธิการเมือง เพศหรือวัย พยาบาลพึงศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติทางกายและจิตใจของมนุษย์ รวมทั้งวิชาการอื่น ๆ ที่จะช่วยให้สามารถตัดสินใจและให้การพยาบาลที่บังเกิดผลดีต่อผู้ป่วย ปฏิบัติการพยาบาลโดยยึดมั่นในหลักวิชาและหลักการที่ได้ยอมรับว่าถูกต้องหรือเป็นความจริง และพึงให้ความเห็นใจช่วยเหลือแก่ผู้ป่วยรวมทั้งญาติ มิตร หรือสมาชิกในครอบครัวของเขา เพื่อช่วยบรรเทาความทุกข์ เวทนาการ ความกลัว และวิตกกังวล ซึ่งเกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องกับความเจ็บป่วยนั้น

2.3.4 บทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของพยาบาล

บุคลากรพยาบาล ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับงานบริการให้กับผู้ป่วย ครอบครัว และชุมชน เนื่องจากพยาบาล เป็นบุคลากรกลุ่มใหญ่ และใกล้ชิดกับผู้รับบริการมากที่สุด การปฏิบัติงานของพยาบาล ถือเป็นลักษณะงานที่แสดงถึงความเป็นวิชาชีพ เนื่องจากมีการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแก้ไขปัญหา โดยมีเครื่องมือสำคัญที่แสดงถึงความเป็นวิชาชีพ นั่นคือ การปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการพยาบาล การเปรียบเทียบขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล กับขั้นตอนการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จะเป็นดังนี้

ตารางที่ 2.1 กระบวนการพยาบาลและการแก้ปัญหา

กระบวนการพยาบาล	กระบวนการแก้ไขปัญหา
1. การประเมินสภาพผู้ป่วย	1. การสืบค้นข้อมูล/ข้อเท็จจริงเพื่อหาปัญหา
2. การวินิจฉัยทางการพยาบาล	2. การวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดปัญหา
3. การวางแผนการพยาบาล	3. การหาแนวทางการแก้ไขปัญหา
4. การปฏิบัติการพยาบาล	4. การลงมือแก้ไขปัญหา
5. การประเมินผล	5. การติดตามประเมินผลของการแก้ไขปัญหา

¹⁰² เรื่องเดียวกัน, หน้า 198-211.

กระบวนการพยาบาล มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับกระบวนการบริหารงาน อันประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การนำองค์กร และการนิเทศ/ติดตามผล ดังนั้น การปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในแต่ละเวร จึงถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทของผู้บริหารจัดการการดูแลผู้ป่วย ในความรับผิดชอบให้ได้รับการบริการอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

การพยาบาล หมายความว่า การกระทำในการช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยเพื่อบรรเทาอาการโรค และ/หรือยับยั้งการลุกลามของโรค รวมถึงการประเมินภาวะสุขภาพ การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพอนามัยและการป้องกันโรค ทั้งนี้โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ และศิลปะการพยาบาล

การผดุงครรภ์ หมายความว่า การตรวจ การแนะนำและการปฏิบัติต่อหญิงมีครรภ์ ป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพของมารดา ทารก ความผิดปกติในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด การทำคลอด รวมทั้งการดูแลมารดา และทารกในระยะหลังคลอด ทั้งนี้โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์

พยาบาลวิชาชีพ คือ ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ เพื่อสามารถประกอบอาชีพในด้านบริการสุขภาพอนามัยทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือภาคเอกชน มีผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการพยาบาลขององค์การอนามัยโลก ได้กำหนดขอบเขตการพยาบาล การศึกษาพยาบาลที่ให้บริการแก่ผู้ป่วยในโรงพยาบาลและอนามัย ไว้ดังนี้ 1) การจัดการกับภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วยของผู้รับบริการ 2) การเฝ้าระวังและติดตามเพื่อควบคุมคุณภาพผู้ให้บริการ 3) การจัดระบบการบริหารจัดการระบบบริการระบบบริการสุขภาพ 4) การช่วยเหลือและดูแลผู้รับบริการ 5) การสอนเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อผู้รับบริการสามารถดูแลสุขภาพและพึ่งตนเองได้¹⁰³

ฟาริดา อิบราฮิม ได้อธิบายการพยาบาลชั้นวิชาชีพว่า พยาบาลทุกคนต่างก็มีทรัพยากรที่บ้านพร้อมพอเพียงที่จะส่งเสริมผลักดันตัวเองไม่เป็นผู้ปฏิบัติการพยาบาลที่ดีมีความนุ่มนวล ละมุนละไมซึ่งเป็นคุณสมบัติประจำตัวของสตรีทั้งด้านคุณธรรมและเมตตาธรรมการพยาบาลโดยเนื้อแท้แล้วก็คือการช่วยเหลือบุคคลไม่ว่าจะเป็นคนป่วยหรือคนดีก็ตามให้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆเพื่อดำรงสภาวะสุขภาพไว้ได้ให้พ้นจากความเจ็บป่วยหรือตายอย่างสงบที่สุดจะเสียเวลาได้¹⁰⁴

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น พอจะกล่าวได้ว่าการพัฒนาและการสร้างทฤษฎีการพยาบาลนั้นถือเป็นเรื่องสำคัญเพราะการพัฒนางานองค์ความรู้และการจัดระบบความรู้ทางการพยาบาลต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพ ทำให้วิชาชีพมีความเป็นเหตุเป็นผล นำมาใช้เป็นหลักในการปฏิบัติการพยาบาลให้มีคุณภาพยิ่ง ๆ ขึ้น

¹⁰³ สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีและสภาการพยาบาล, *การพยาบาลบทบาทภารกิจสู่ความสำเร็จในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ*, การประชุมพยาบาล ครั้งที่ 12, (กรุงเทพฯ : พี. วาทีน. พรินติ้ง, 2546), หน้า 27.

¹⁰⁴ ฟาริดา อิบราฮิม, *คู่มือปฏิบัติการพยาบาลชั้นวิชาชีพ*, อ่างแล้ว.

หน้าที่หลักทางคลินิกของพยาบาลวิชาชีพ

1. การประเมินผู้ป่วย/ผู้ใช้บริการ (Assessment) ได้แก่ 1) ประเมินปัญหาและความต้องการของผู้ป่วย/ผู้ใช้บริการอย่างถูกต้องครบถ้วนทันทีที่รับไว้ในความดูแล การติดตามเฝ้าระวังและการประเมินปัญหา/ความต้องการอย่างต่อเนื่องตลอดการดูแล จนกระทั่งจำหน่ายจากการดูแล 2) การรวบรวมข้อมูลอย่างครบถ้วนตามมาตรฐานการดูแล/การพยาบาลที่กำหนด และข้อมูลนั้นมีคุณภาพเพียงพอแก่การวินิจฉัยปัญหา การวางแผนการดูแล รวมทั้งเพียงพอต่อการประเมินผลการพยาบาล

2. การสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ป่วย/ผู้ใช้บริการ (Enhancement of patient satisfaction) กิจกรรมการพยาบาลบนพื้นฐานของสัมพันธภาพ และการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ป่วย/ผู้ใช้บริการด้วยบุคลิกภาพที่เหมาะสมโดยเฉพาะเกี่ยวกับการช่วยเหลือเอาใจใส่ การให้ข้อมูลและการตอบสนองความต้องการ/ความคาดหวังของผู้ป่วย/ผู้ใช้บริการอย่างเหมาะสมสมรรถนะหลักที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์¹⁰⁵

สรุปได้ว่า ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงแนวทางและนโยบายการจัดการด้านสุขภาพ พยาบาลจึงจำเป็นต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นกำลังหลักสำคัญในการมุ่งตอบสนองและแก้ปัญหาด้านสุขภาพ การทำหน้าที่ตามบทบาทที่สมบูรณ์จึงเป็นความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งของวิชาชีพพยาบาลบทบาทดังกล่าวเช่น บทบาทเป็นผู้สอนสุขภาพ บทบาทการเป็นผู้ให้คำปรึกษา บทบาทในการจัดระบบและเลือกใช้ข้อมูลทางสุขภาพ บทบาทในการสร้างแรงสนับสนุนสังคมด้านสุขภาพ บทบาทด้านการเป็นผู้ประสานงาน บทบาทหลักคือ บทบาทในการดูแลประชาชนในยามป่วยไข้ วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ถูกคาดหวัง ในเรื่องจริยธรรมเช่นเดียวกับวิชาชีพแพทย์เหตุผลเพราะมนุษย์ที่พยาบาลเกี่ยวข้องด้วยนั้นเป็นมนุษย์ที่อยู่ในความทุกข์ ไม่ว่าจะเป็นผู้ป่วย ญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง บุคคลเหล่านั้นย่อมต้องการความอบอุ่นทางจิตใจ ต้องการเพื่อน ต้องการที่ปรึกษา ต้องการความช่วยเหลือ และต้องการความเข้าใจ นอกเหนือจากการได้รับการบำบัดรักษาที่มีคุณภาพ

องค์ประกอบสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล

องค์ประกอบในด้านความเป็นศิลปะของวิชาชีพพยาบาล และเป็นองค์ประกอบพื้นฐานอยู่บนจริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรปฏิบัติต่อผู้ป่วยในฐานะที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อกัน 1) ได้แก่ความเอื้ออาทรเกิดจากความตระหนักในคุณค่าของบุคคล 2) ความเชื่อถือและไว้วางใจเป็นความรู้สึกที่เกิดจากความตระหนักว่าต้องการความช่วยเหลือ และรู้สึกว่ามีบุคคลหนึ่งที่เอื้ออาทรต่อเรา 3) ความรู้สึกเอาใจเขามาใส่ใจเรา หมายถึง ความเข้าใจและยอมรับว่าคนแต่ละคน มีความคิด ความเชื่อความรู้สึกแตกต่างกัน 4) ความเห็นอกเห็นใจเป็นการแสดงออกทางสังคมที่สมบูรณ์ 5) การให้ความเคารพ

¹⁰⁵ สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทร์ บรมราชชนนีและสภาการพยาบาล, การพยาบาลบทบาทภารกิจสู่ความสำเร็จในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, อ่างแล้ว.

ลักษณะวิชาชีพพยาบาลต้องพบกับบุคคลหลากหลาย 6) ความเป็นผู้มีอารมณ์ขันก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพจิตช่วยลดความตึงเครียด

สรุปได้ว่า วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติต่อชีวิตมนุษย์ภายใต้ต้องรู้ทั้งทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ จิตวิทยาและต้องยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อนำมาประมวลในการดูแลผู้ป่วยเพราะหน้าที่สำคัญเฉพาะของพยาบาล คือ การช่วยเหลือบุคคลแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นบุคคลปกติธรรมดาหรือผู้ที่เจ็บป่วยไม่สามารถช่วยตนเองได้ให้หายคืนสู่สภาพของการมีสุขภาพสมบูรณ์ช่วยประคับประคองให้ผู้ป่วยวาระสุดท้ายได้ตายอย่างสงบ

2.3.5 จริยธรรมในวิชาชีพพยาบาล

จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติปฏิบัติที่มาจากบทบัญญัติ หรือคำสอนของศาสนาที่ตนเองนับถือ เป็นหลักการประพฤติปฏิบัติด้วยความดี ความงาม ความชอบธรรม เป็นการกระทำทางกาย วาจา ความคิดและจิตลักษณะในด้านคุณธรรม มีกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานเพื่อควบคุมการกระทำของมนุษย์ เพื่อให้สังคมมีความเป็นระเบียบไม่เบียดเบียนกัน มีความรักตนเองและผู้อื่น สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ นำสังคมไปสู่ความสุขสามัคคี สันติสุขอย่างยั่งยืน

การรักษาพยาบาล เป็นการให้การดูแลรักษาพยาบาลผู้ที่เจ็บป่วยเพื่อลดความเจ็บป่วยให้ได้รับความสุขสบาย ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ ไม่ให้เกิดความพิการมากขึ้น รวมถึงการดูแลที่มุ่งสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลให้ดำเนินไปอย่างปกติตามสภาพการระดับประคองจิตใจ รับรู้เกี่ยวกับความเจ็บปวด แต่ทั้งนี้ก็ไม่ลืมจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพด้วย ดังนี้

1. ความหมายของจริยธรรม จริยธรรม มาจาก จริย+ธรรม จริย หมายถึง ความประพฤติ, กิริยาที่ควรประพฤติ ธรรม หมายถึง คุณความดี, ความจริง, ความถูกต้อง¹⁰⁶ จริยธรรม ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Morality" หมายถึง ส่วนที่เป็นแก่นของระเบียบกฎเกณฑ์ที่ว่าด้วยความผิชอบ

พระราชบัญญัติวิชาการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 บัญญัติความหมายของจริยธรรมว่า หลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ เพื่อดำรงหรือพิทักษ์ความจริง ความดี ความถูกต้อง¹⁰⁷

¹⁰⁶ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, อ้างแล้ว, หน้า 303.

¹⁰⁷สภาการพยาบาล, พระราชบัญญัติวิชาการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551), หน้า 97.

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติกุศลกรรม 10 ประการ ชื่อว่าความประพฤติหรือความประพฤติที่ไม่ปราศจากกรรม¹⁰⁸

2. ลักษณะขอบเขตของจริยธรรม หมายถึง ลักษณะที่พึงประสงค์หรือลักษณะนำมาเป็นจริยธรรมที่เป็นไปเพื่อความประพฤติที่ดีเป็นไปเพื่อละความชั่ว ดังนี้ 1) ความซื่อสัตย์ สัตย์สุจริต 2) ความเมตตากรุณา 3) ความมีระเบียบวินัย 4) ความรับผิดชอบ 5) ความสุภาพอ่อนโยน 6) ความเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น 7) ความอดทน 8) ความสุภาพอ่อนโยน 9) รู้จักเสียสละ 10) ความรู้รักสามัคคี

สรุปได้ว่าจริยธรรม หมายถึง ความประพฤติปฏิบัติที่มาจากบทบัญญัติ หรือคำสอนของศาสนาที่ตนเองนับถือ เป็นหลักการประพฤติปฏิบัติด้วยความดี ความงาม ความชอบธรรม เป็นการกระทำทาง กาย วาจาความคิดและจิตลักษณะในด้านกุศลกรรม มีกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานเพื่อควบคุมการกระทำของมนุษย์ เพื่อให้สังคมมีความเป็นระเบียบไม่เบียดเบียนกัน มีความรักตนเองและผู้อื่น สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ นำสังคมไปสู่ความสุขสามัคคี สันติสุขอย่างยั่งยืน ลักษณะของจริยธรรมมีในทุกๆ วิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็จริยธรรมของแพทย์ของสื่อมวลชนของตำรวจของนักการเมือง ของวิศวกร ของทนายความและจริยธรรมของพยาบาล ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง จริยธรรมของพยาบาลจะมุ่งเน้นประสิทธิภาพของการทำงาน ไม่ใช่เป็นการประเมิณผลเชิงผิดเชิงถูก เพื่อมุ่งเน้นให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและยังเป็นการพัฒนาตนเองของพยาบาล เพื่อนำไปสู่งานบริการพยาบาลที่เรียกว่าการพยาบาลด้วยหัวใจมนุษย์¹⁰⁹

2.3.6 จรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้คำอธิบายว่า จรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิกเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้¹¹⁰ ดังนั้น จรรยาบรรณจึงเป็นหลักความประพฤติของบุคคลในแต่ละกลุ่มอาชีพเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จิตใจให้มีคุณธรรมและจริยธรรม พยาบาลเป็นการปฏิบัติโดยตรงต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม นับได้ว่าเป็นบริการในระดับสถาบันของสังคม ดังนั้นผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง เป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติ มีจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นแนวทางในการประพฤติและปฏิบัติทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของสังคมโดยรวม

¹⁰⁸พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, “ความสัมพันธ์ระหว่างสังฆธรรมกับจริยธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2544, หน้า 57.

¹⁰⁹อุบลรัตน์ โปธิพัฒน์ชัย, *จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล*, (กรุงเทพฯ : ประชุมการช่าง, 2545), หน้า 9.

¹¹⁰ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*, อ้างแล้ว, หน้า 301.

จรรยาบรรณวิชาชีพสำหรับพยาบาล เป็นการประมวลหลักความประพฤติให้บุคคลในวิชาชีพยึดถือปฏิบัติ สมาคมพยาบาลแห่งสหรัฐอเมริกา (The America Nurses Associations A.N.A.) ได้กำหนดสาระสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลไว้ ดังนี้ 1) พยาบาลพึงให้บริการพยาบาลด้วยความเคารพในศักดิ์ศรี และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่จำกัด ในเรื่อง สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ คุณสมบัติเฉพาะกิจหรือสภาพปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้ป่วย 2) พยาบาลพึงเคารพสิทธิส่วนตัวของผู้ป่วยโดยรักษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยไว้เป็นความลับ 3) พยาบาลพึงให้การปกป้องคุ้มครองแก่ผู้ป่วย สังคม ในกรณีที่มีการให้บริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ถูกกระทำการที่อาจเกิดจากความไม่รู้ ขาดศีลธรรม จริยธรรม หรือการกระทำที่ผิดกฎหมายจากบุคคลหนึ่งบุคคลใด 4) พยาบาลมีหน้าที่รับผิดชอบในการตัดสินใจ และให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยแต่ละราย 5) พยาบาลพึงดำรงไว้ซึ่งสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาล 6) พยาบาลพึงตัดสินใจด้วยความรอบครอบถี่ถ้วน ใช้ข้อมูลสมรรถนะและคุณสมบัติอื่นๆ เป็นหลักในการขอคำปรึกษาหารือ ยอมรับในหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมถึงการมอบหมายกิจกรรม การปฏิบัติการพยาบาลให้ผู้อื่นปฏิบัติ 7) พยาบาลพึงมีส่วนร่วมและสนับสนุนในกิจกรรมการพัฒนาความรู้เชิงวิชาชีพ 8) พยาบาลพึงมีส่วนร่วมและสนับสนุนในการพัฒนาวิชาชีพ และส่งเสริมมาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาล 9) พยาบาลพึงมีส่วนร่วมในการที่จะกำหนดและดำรงไว้ซึ่งสถานะภาพของการทำงานที่จะนำไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพสูง 10) พยาบาลพึงมีส่วนร่วมในการปกป้อง คุ้มครอง สังคม จากการเสนอข้อมูลที่ผิด และดำรงไว้ซึ่งความสามัคคีในวิชาชีพ 11) พยาบาลพึงร่วมมือและเป็นเครือข่ายกับสมาชิกด้านสุขภาพอนามัยและบุคคลอื่นๆ ในสังคม เพื่อส่งเสริมชุมชนและสนองตอบความต้องการด้านสุขภาพอนามัยของสังคม¹¹¹

สำหรับสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย ได้กำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพของสมาคม พ.ศ. 2528 มุ่งเน้นให้พยาบาลได้ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยกำหนดเป็นความรับผิดชอบต่อประชาชน ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ต่อผู้ร่วมวิชาชีพและต่อตนเอง ดังนี้

จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อวิชาชีพ 1) พึงตระหนักและถือปฏิบัติในหน้าที่ความรับผิดชอบตามหลักการแห่งวิชาชีพการพยาบาล 2) พัฒนาความรู้และวิธีปฏิบัติให้ได้มาตรฐานแห่งวิชาชีพ 3) พึงศรัทธาสนับสนุนและให้ความร่วมมือในกิจกรรมแห่งวิชาชีพ 4) พึงสร้างและดำรงไว้ซึ่งสิทธิอันชอบธรรม ในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล 5) พึงเผยแพร่ชื่อเสียงและคุณค่าแห่งวิชาชีพ ให้เป็นที่ปรากฏแก่สังคม

¹¹¹ ลิวลี คิริโล, *จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล*, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 231-214.

สรุปได้ว่า วิชาชีพทุกวิชาชีพพัฒนามาจากอาชีพ กล่าวคือการประกอบอาชีพ (Occupation) หมายถึง การที่บุคคลใดประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเลี้ยงชีพ เมื่ออาชีพมีการพัฒนาความรู้อย่างเป็นระบบมีสถาบันถ่ายทอดความรู้ มีการปฏิบัติ มีองค์กรและมีจรรยาบรรณก็จะมีวิชาชีพ (Professional) และต้องมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นองค์ประกอบหลัก

2.3.7 กฎหมายกับวิชาชีพพยาบาล

ความเป็นมาของกฎหมายวิชาชีพ : เดิมทุกวิชาชีพด้านสุขภาพอาทิ แพทย์ พยาบาล เภสัช ทันตกรรม อยู่ภายใต้บังคับ กฎหมายการแพทย์ ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2479 ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ปรับปรุงแก้ไขมาจากพระราชบัญญัติการแพทย์ จนในท้ายที่สุดวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ได้ออกกฎหมายของตนเอง คือพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงของสังคมใน ฉบับที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2540¹¹²

แม้จะมีพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 ขึ้นแล้วก็ตามแต่พระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะพุทธศักราช 2479 ยังคงมีผลใช้บังคับได้ เพียงแต่ถูกยกเลิกเฉพาะส่วนที่ควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพพยาบาลและผดุงครรภ์แผนปัจจุบันเท่านั้น

พยาบาลคือผู้ประกอบการวิชาชีพแขนงหนึ่ง ที่ปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพที่ได้ตราขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือ หรือเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบวิชาชีพ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามกรอบที่กำหนดอีกประการหนึ่ง คือการสงวนอาชีพสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพในแต่ละสาขาป้องกันไม่ให้ผู้อื่นที่ไม่ได้เป็นพยาบาลมาประกอบอาชีพหรือปฏิบัติหน้าที่ด้านพยาบาลได้ กฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพที่สำคัญของพยาบาลที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมี 3 ฉบับคือ 1) พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 2) พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2540 ตาม 3) ข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยข้อจำกัด และเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ และการรักษาจริยธรรม และแห่งวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2530¹¹³

พรจันท์ สุวรรณชาติ กล่าวว่า พยาบาลเป็นผู้ประกอบวิชาชีพฯ ที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2540 ต้องรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

¹¹² สำนักการพยาบาล กรมการแพทย์, *มาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาล*, อ่างแล้ว.

¹¹³ วรรณภา ศรีโรจนกุล, *กฎระเบียบวิธีการปฏิบัติ - การวิสัญญีสำหรับวิสัญญีพยาบาลตำราพื้นฟูวิชาการวิสัญญีวิทยา พ.ศ.2548*, (กรุงเทพฯ : ราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทย, 2548), หน้า 1.

ของสภาการพยาบาล (มาตรา 32) จึงมีอำนาจกระทำใดๆ ที่เป็นการขัดต่อกฎหมายของวิชาชีพตนเอง และกฎหมาย¹¹⁴

คำนิยามที่ควรทราบ

การพยาบาล หมายความว่า การกระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการดูแลและการช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะการพยาบาล

การผดุงครรภ์ หมายความว่า การกระทำเกี่ยวกับการดูแลและการช่วยเหลือหญิงมีครรภ์ หญิงหลังคลอด และทารกแรกเกิด รวมถึงการตรวจ การทำคลอด การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันความผิดปกติในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอดรวมทั้งการช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ และศิลปะการผดุงครรภ์

ผู้ประกอบการวิชาชีพพยาบาล หมายความว่า บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลจากสภาการพยาบาล

ใบอนุญาต หมายความว่า ใบอนุญาตซึ่งสภาการพยาบาลออกให้แก่ผู้ประกอบการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์¹¹⁵

ความหมายของสถานพยาบาล สถานพยาบาลตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.2541 บัญญัติไว้ว่าสถานที่ตรวจถึงยานพาหนะซึ่งจัดไว้เพื่อการประกอบโรคศิลปะตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ การประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรม การประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์หรือการประกอบวิชาชีพทันตกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพทันตกรรม การประกอบวิชาชีพกายภาพบำบัด ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพกายภาพบำบัด ทั้งนี้ โดยกระทำเป็นปกติธุระ ไม่ว่าจะได้รับประโยชน์ตอบแทนหรือไม่¹¹⁶

ข้อพิจารณา คือ กฎหมายใช้คำว่าสถานพยาบาล แทนที่จะใช้คำว่า โรงพยาบาล หรือคลินิกไม่ว่าจะเรียกชื่อใด กฎหมายได้จัดประเภทสถานพยาบาลดังนี้

สถานพยาบาลประเภทที่ไม่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน หมายถึง สถานพยาบาลที่ไม่ได้รับผู้ป่วยไว้ค้างคืนในสถานพยาบาลของตน ผู้ป่วยจะมาใช้บริการจากผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น มารับการตรวจ

¹¹⁴ สภาการพยาบาล, พระราชบัญญัติวิชาการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง, อ่างแล้ว.

¹¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

¹¹⁶ นครินทร์ นันทฤทธิ, “กฎหมายกับวิชาชีพพยาบาล”, 25 มีนาคม 2552,

สุขภาพและได้รับยาไปรับประทานที่บ้าน แต่จะไม่ได้มานอนพักรักษาตัว หรือมีคนเฝ้าดูแลในแต่ละเวร เหมือนกับสถานพยาบาลที่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน สถานพยาบาลดังกล่าว ได้แก่คลินิกแพทย์ ที่เปิดทำการทั่วไป อย่างไรก็ตาม ภายใต้อาณัติที่กำหนดไว้ในกระทรวง ว่าด้วยวิชาชีพและจำนวนผู้ประกอบการวิชาชีพ ในสถานพยาบาล พ.ศ. 2545 ในคลินิกเวชกรรมนั้น จะต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม จำนวน 1 คน ส่วนคลินิกเวชกรรมเฉพาะทางนั้นต้องมีผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ได้รับวุฒิบัตร หรือหนังสืออนุมัติแพทย์สภาในสาขานั้น หากเป็นคลินิกการพยาบาลและการผดุงครรภ์ต้องมีผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้น 1 จำนวน 1 คน¹¹⁷

สรุปได้ว่า กฎหมาย คือบทบัญญัติที่กำหนดขึ้นมาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในมวลมนุษยชาติ เพื่อคุ้มครองให้กระบวนการต่างๆ มีความมั่นคง อาชีพทุกอาชีพมีโอกาสเกิดคดีความและ การฟ้องร้อง จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องอ้างอิงกฎหมายมาเป็นเครื่องมือในการพิจารณาตัดสิน โดยเฉพาะอาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่ต้องกระทำต่อมนุษย์

2.3.8 มาตรฐานการพยาบาลและการผดุงครรภ์

พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 กำหนดวัตถุประสงค์ให้สภาการพยาบาลส่งเสริมการศึกษา การบริการ การวิจัย และความก้าวหน้าในวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ประกอบกับข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพ และการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพ กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพต้องรักษามาตรฐานของการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในระดับที่ดีที่สุดในการปฏิบัติต่อผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ดังนั้น สภาการพยาบาลจึงได้กำหนดมาตรฐานหลักของบริการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ทั้งที่เป็นบริการในชุมชนและในสถานบริการด้านการสาธารณสุข เพื่อให้หน่วยงานนำไปใช้ในการสร้างมาตรฐานที่เฉพาะเจาะจง สำหรับแต่ละหน่วยงานซึ่งจะนำไปสู่การบริการพยาบาลที่มีคุณภาพ ดังต่อไปนี้

มาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาล และการผดุงครรภ์

มาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาล และการผดุงครรภ์ (Nursing and Midwifery Practice Standard) เป็นการปฏิบัติที่มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ผู้รับบริการ มีภาวะสุขภาพที่ดีที่สุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ปัญหาสุขภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องได้รับการแก้ไขโดยพยาบาลและผดุงครรภ์ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ 5 มาตรฐาน¹¹⁸ ดังนี้

¹¹⁷ ทัศนีย์ บุญทอง, *กฎหมายกับวิชาชีพพยาบาล*, สัมมนาพยาบาลศาสตรศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2544), หน้า 19.

¹¹⁸ สภาการพยาบาล, *พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง*, อ่างแล้ว.

มาตรฐานที่ 1 การใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องใช้กระบวนการพยาบาลแก่ผู้รับบริการอย่างเป็นองค์รวมทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล ครอบครัว และชุมชน ตามศาสตร์และศิลปะการพยาบาลในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ โดยผู้รับบริการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม และมีการประสานความร่วมมือในทีมการพยาบาลและทีมสหสาขาวิชา

มาตรฐานที่ 2 การรักษาสีทิวผู้ป่วย จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ รวมทั้งการปฏิบัติเพื่อปกป้องและรักษาไว้ซึ่งสิทธิ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและการรักษาพยาบาลของ ผู้รับบริการ

มาตรฐานที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ บนพื้นฐานของศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ที่ทันสมัย โดยยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง มีการทบทวน ประเมินกระบวนการการดูแล ผู้รับบริการอย่างเป็นระบบ มีการนำความรู้จากการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์อย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 4 การจัดการ การดูแลต่อเนื่อง ให้ผู้รับบริการได้รับการดูแลที่สอดคล้องกับภาวะสุขภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ผู้รับบริการและ/หรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้รับบริการในการดูแลตนเอง และสามารถใช้แหล่งประโยชน์ในการดูแลตนเองอย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 5 การบันทึกและรายงานบันทึกและ รายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ให้ครอบคลุมการดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาล โดยครบถ้วน ถูกต้องตามความเป็นจริง ชัดเจน กะทัดรัด มีความต่อเนื่องและสามารถใช้เพื่อประเมินคุณภาพบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์ได้

2.4 แนวคิดที่เกี่ยวกับการพยาบาลห้องผ่าตัด

พยาบาลห้องผ่าตัด หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป สาขาพยาบาลศาสตร์ได้เข้ารับการขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง และปฏิบัติงานในด้านการพยาบาลห้องผ่าตัดในระดับปฏิบัติการ ไม่นับรวมหัวหน้างานหรือผู้บริหารงาน ในโรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในการนำความรู้ และทักษะมาประยุกต์ใช้ให้การดูแลผู้ป่วย ตามขอบเขต บทบาทหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพห้องห้องผ่าตัด และมาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัด

ใน ค.ศ. 1978 สมาคมพยาบาลห้องผ่าตัดนานาชาติ (The Association Of Perioperating Registered Nurses : AORN)¹¹⁹ ได้ใช้การพยาบาลห้องผ่าตัดในภาษาอังกฤษว่า Perioperative Nursing แทนคำว่า Operating Room Nursing เป็นการปฏิบัติการพยาบาลโดยตรงกับผู้ป่วยที่มาใช้บริการผ่าตัด หรือทำหัตถการใด ๆ ที่ลูกกล้าเข้าในร่างกาย โดยมีพยาบาลห้องผ่าตัดเป็นผู้ให้บริการพยาบาล จัดการสอนหรือ ให้ความรู้

ปานตา อภิรักษ์นภานนท์ ให้ความหมายว่า เป็นการกระทำต่อมนุษย์โดยการดูแลช่วยเหลือของบุคคลที่มารับการบริการผ่าตัด ตั้งแต่ระยะก่อนผ่าตัด ระยะผ่าตัด และระยะหลังการผ่าตัด โดยพยาบาลห้องผ่าตัดต้องมีการตัดสินใจ และทักษะในการ วิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในการประเมิน วางแผนปฏิบัติและประเมินผล ด้วยการพยาบาลผู้ป่วยแบบองค์รวม โดยเน้นการดูแลผู้ป่วยและครอบครัว ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม ความหวังความหมายของชีวิต รวมถึงความเป็นบุคคลของผู้ป่วยและครอบครัว¹²⁰

สมาคมพยาบาลห้องผ่าตัดนานาชาติ ได้กำหนดงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โดยมีการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการผ่าตัดเป็น 3 ระยะคือ 1) ระยะก่อนผ่าตัด (Preoperative Phase) ระยะนี้เริ่มตั้งแต่แพทย์นัดผ่าตัดจนกระทั่งถึงการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยขึ้นเตียงผ่าตัด 2) ระยะการผ่าตัดและระยะนี้เริ่มตั้งแต่ผู้ป่วยอยู่บนเตียงผ่าตัดจนกระทั่งเคลื่อนย้ายผู้ป่วยถึงห้องพักฟื้น 3) ระยะหลังการผ่าตัด ระยะนี้เริ่มตั้งแต่ผู้ป่วยอยู่ห้องพักฟื้น จนกระทั่งถึงการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยกลับหอผู้ป่วย โดยมีการศึกษาที่กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัดไว้อย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการพยาบาลด้วยสมรรถนะ 5 ด้าน¹²¹ ดังนี้

สมรรถนะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย สมรรถนะด้านการคงความสมดุลทางสรีรวิทยา และการทำหน้าที่ของร่างกายผู้ป่วย สมรรถนะด้านพฤติกรรม การตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย และครอบครัว สมรรถนะด้านการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยและจริยธรรม ในการดูแลผู้ป่วยและสมรรถนะด้านผลลัพธ์ที่เกี่ยวกับระบบสุขภาพ¹²² ดังนี้

1. สมรรถนะด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย หมายถึงความสามารถของพยาบาลห้องผ่าตัด ในการจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับผู้ที่มาใช้บริการผ่าตัด ประกอบด้วย การเตรียมผู้ป่วย อุปกรณ์

¹¹⁹ สมาคมพยาบาลห้องผ่าตัดแห่งประเทศไทย, *บทบาทของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด*, ครั้งที่ 17, (กรุงเทพฯ : ไบเทค บางนา, 2552), หน้า 49.

¹²⁰ ปานตา อภิรักษ์นภานนท์, *การรับรู้สมรรถนะของตนตามบันไดวิชาชีพของพยาบาล*, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), หน้า 24.

¹²¹ สมาคมพยาบาลห้องผ่าตัดแห่งประเทศไทย, *บทบาทของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด*, อ้างแล้ว.

¹²² เรื่องเดียวกัน.

ที่เกี่ยวข้องกับการผ่าตัด รวมทั้งจัดสิ่งแวดล้อมในห้องผ่าตัดให้ปลอดภัย ในระหว่าง การผ่าตัด หรือทำหัตถการที่มีความเสี่ยงสูงการป้องกันความเสี่ยงหรือภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น กับผู้ป่วย

2. สมรรถนะด้านการคงความสมดุลทางสรีรวิทยาและการทำหน้าที่ของร่างกายผู้ป่วย หมายถึงความสามารถของพยาบาลห้องผ่าตัดในการประเมิน วินิจฉัย ปฏิบัติกิจกรรมพยาบาล และประเมินผลการรักษาพยาบาล และการทำหัตถการเพื่อรักษาสภาพร่างกายที่ได้รับการผ่าตัด ประกอบด้วยการป้องกันการปนเปื้อนของแผลผ่าตัด การประเมินความเสี่ยงต่อการติดเชื้อของ ผู้ป่วย ประเมินสภาวะร่างกายของผู้ป่วยที่เปลี่ยนแปลงหลังผ่าตัด การประเมิน และจัดการความเจ็บปวด

3. สมรรถนะด้านพฤติกรรมการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยและครอบครัว หมายถึงความสามารถของพยาบาลห้องผ่าตัดในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการตอบสนอง ความต้องการของผู้ป่วยผ่าตัด ในด้านจิตสังคมและจิตวิญญาณของผู้ป่วย ครอบครัวที่ได้รับการผ่าตัดหรือทำหัตถการ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยหลังผ่าตัด การประเมินปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การประเมินปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ หรือการอธิบายความรู้ ประเมินปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการดูแล การจัดการกับปัญหา (Coping mechanism) ให้ความช่วยเหลือ พึงกษัตริย์และให้การสนับสนุนส่งเสริมทางด้านจิตสังคมแก่ผู้ป่วยผ่าตัด

4. สมรรถนะด้านการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยและจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วย หมายถึง ความสามารถของพยาบาลห้องผ่าตัดในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยและส่งเสริมจริยธรรมในการดูแล ผู้ป่วย การให้ข้อมูลในการทำหัตถการและการผ่าตัด การประเมินการให้คุณค่า ความเชื่อ วัฒนธรรม ความรู้ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนแก่สมาชิกในครอบครัวใช้แนวทางปฏิบัติทางคลินิก (Clinical pathway) และทีมสุขภาพในการดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องในทุกระยะของการผ่าตัด การพิทักษ์สิทธิ ผู้ป่วยและรักษาข้อมูลของผู้ป่วยเป็นความลับ

5. ด้านผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบสุขภาพ หมายถึง การปฏิบัติของพยาบาลห้องผ่าตัด โดยสอดคล้องกับข้อกำหนดหรือกฎระเบียบขององค์กร เกี่ยวกับมาตรฐานของบุคลากรในการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงาน และเกิดความปลอดภัยต่อผู้ป่วย ประกอบด้วยปฏิบัติ ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านวิชาชีพ ได้แก่ การที่พยาบาลห้องผ่าตัดต้องต่อใบประกอบโรคศิลปะ การเก็บหน่วยกิตเพื่อการศึกษาต่อเนื่อง การรับรู้เกี่ยวกับบันไดวิชาชีพ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ และขอบเขตการปฏิบัติการพยาบาล การใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการมีส่วนร่วมในการวิจัย และการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ 2) ด้านกฎระเบียบ ได้แก่ การที่พยาบาลห้องผ่าตัดต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็น ทางกฎหมาย การปฏิบัติตามนโยบายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย และตระหนักใน ประเด็นที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน 3) ด้านองค์การ ได้แก่ การที่พยาบาลห้องผ่าตัดต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์การ มีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงทักษะการสื่อสารที่ดี ตระหนักถึง

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและจริยธรรม มีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างและสายการบังคับบัญชาขององค์กร มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาชีพ มีความเข้าใจในนโยบายขององค์กร

การพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัด เป็นบริการพยาบาลดูแลผู้ป่วยที่มารับการผ่าตัด และผู้ป่วยที่มารับการรักษาด้วย Invasion procedure ต่างๆ ที่ต้องกระทำในห้องผ่าตัด ให้การดูแลตั้งแต่ระยะก่อนผ่าตัด ระยะผ่าตัด และระยะหลังผ่าตัด โดยครอบคลุมถึงการประสานงานกับทีมพยาบาล วิชาชีพ พยาบาลในการให้ยาระงับความรู้สึกเพื่อให้การผ่าตัดดำเนินไปด้วยดี รวมทั้งประสานงานกับทีมการพยาบาลในหอผู้ป่วยหรือหน่วยบริการดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัดอีกด้วย พยาบาลผ่าตัดนอกจากมีความชำนาญเฉพาะทางด้านอุปกรณ์ หรือเครื่องมือพิเศษที่ได้รับการฝึกฝนพิเศษในการช่วยทำผ่าตัดเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการผ่าตัดอย่างปลอดภัย

มาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัด เป็นข้อกำหนดให้พยาบาลปฏิบัติการดูแลผู้ใช้บริการตั้งแต่เริ่มเข้ามาใช้บริการในหน่วยบริการจนออกจากหน่วยงานบริการ การดูแลต่อเนื่องที่บ้าน ซึ่งแบ่งเป็น 9 มาตรฐาน ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ 1 การพยาบาลระยะก่อนผ่าตัด 1) การประเมินปัญหา ความต้องการและเตรียมความพร้อมผู้ป่วยก่อนผ่าตัด 2) การเตรียมความพร้อมพยาบาลผ่าตัดและอุปกรณ์เครื่องมือ

มาตรฐานที่ 2 การพยาบาลระยะผ่าตัด

มาตรฐานที่ 3 การพยาบาลระยะหลังผ่าตัด

มาตรฐานที่ 4 การดูแลต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 5 การสร้างเสริมสุขภาพ

มาตรฐานที่ 6 การคุ้มครองสถานะสุขภาพ

มาตรฐานที่ 7 การให้ข้อมูลและความรู้ด้านสุขภาพ

มาตรฐานที่ 8 การพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย

มาตรฐานที่ 9 การบันทึกทางการพยาบาล

สมรรถนะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับพยาบาลห้องผ่าตัด โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ทางการพยาบาลของผู้ป่วยเป็นหลักสมรรถนะพยาบาลห้องผ่าตัด 5 ด้าน¹²³ ซึ่งกำหนดโดย AORN ดังนี้ (AORN,2006)

1. ด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย หมายถึง ความสามารถของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ในการจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับผู้ป่วยสำหรับผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัด

¹²³ สภาการพยาบาล, พระราชบัญญัติวิชาการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง, อ่างแล้ว.

2. ด้านการคงความสมดุลทางสรีรวิทยาและการทำหน้าที่ของร่างกายผู้ป่วย หมายถึง ความสามารถของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดในการประเมิน วินิจฉัย ปฏิบัติการพยาบาล และประเมินผลการรักษา และการทำหัตถการ เพื่อรักษาสภาพร่างกายที่ได้รับการผ่าตัด
3. สมรรถนะด้านพฤติกรรมการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยและครอบครัว
4. ด้านการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยและครอบครัวและจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วย หมายถึง ความสามารถของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ในการพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยและส่งเสริมจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วย
5. ด้านผลลัพธ์ที่เกี่ยวกับระบบสุขภาพ หมายถึง ความสามารถของพยาบาลห้องผ่าตัดเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมในระบบสุขภาพ และประเด็นด้านการบริหารที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน และความปลอดภัยของผู้ป่วย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วสันต์ เกรวิค ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลเลย พบว่าการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากร โรงพยาบาลเลย อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านจิตตะ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านวิมังสา¹²⁴

ธีรวัฒน์ เจริญผล และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของที่ว่าการอำเภอลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ มีการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานที่ว่าการอำเภอลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านวิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน ส่วนด้านวิริยะ ความเพียรในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ เมื่อจำแนกตามเพศ อายุระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบ การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ที่ว่าการอำเภอลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ

¹²⁴วสันต์ เกรวิค, “การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติภาค 8”, สารนิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย), 2551, หน้า 55-59.

อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน โดยรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05¹²⁵

พระบุญเพ็ง สิทธิวงษา ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่าการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการท้องถิ่นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสี้อ ดังนี้ 1) ด้านฉันทะ (ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรใช้ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่พิจารณาในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นอย่างรอบคอบและทำการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 2) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความจริงใจในการบริหารจัดการท้องถิ่นและสร้างเสริมความรับผิดชอบในตัวบุคลากร 3) ด้านจิตตะ (ความตั้งใจในสิ่งที่ทำอยู่) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความเสียสละตั้งใจในการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ขององค์กรเสริมศักยภาพในการบริหารจัดการเสริมสร้างความเข้าใจ 4) ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรองหาเหตุผล) จำเป็นจะต้องให้บุคลากรใช้สติกำกับในการควบคุมอารมณ์ในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบร่วมกันเสริมสร้างลักษณะนิสัยในทางบวก¹²⁶

พัชรพร วีรสลธิ์ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 5 ประการ ของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท 4 ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสำนักประกันสังคม พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคมส่วนใหญ่มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านวิริยะและด้านวิมังสา อยู่ในระดับสูง ด้านฉันทะและด้านจิตตะ อยู่ในระดับปานกลาง และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักประกันสังคม มีลักษณะของเขตพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบแตกต่างกัน มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรค ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน¹²⁷

¹²⁵ธีรวัฒน์ เจริญผล และคณะ, “การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของที่ว่าการอำเภอลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช”, *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2561) : 73-74.

¹²⁶พระบุญเพ็ง สิทธิวงษา, "การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี", *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 (กรกฎาคม 2562) : 2460-1461.

¹²⁷พัชรพร วีรสลธิ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบห้าประการของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท 4 ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม”, อ้างแล้ว, หน้า 53.

วรพันธ์ ทองหมั่น และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองบังคับการปราบปราม พบว่าข้าราชการตำรวจกองบังคับการปราบปราม มีการนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานโดยรวมทั้ง 4 ด้าน โสด สมรส และหย่าร้าง/หม้าย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โสดพบว่า ด้านวิริยะ ความเพียรในการปฏิบัติงาน ด้านจิตตะ การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านฉันทะ ความพอใจในการปฏิบัติงาน และด้านวิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สมรส พบว่าด้านวิริยะ ความเพียรในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือ ด้านจิตตะ การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน¹²⁸

กิจ มลสวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายพบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจใส่และด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล อยู่ในระดับมาก¹²⁹

อรวรรณ ศิริพรประสิทธิ์ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการทำงาน ของคณะกรรมการหมู่บ้านอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการใช้อิทธิบาท 4 พบว่าคณะกรรมการหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีระดับผลสัมฤทธิ์การใช้หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการทำงานมีอยู่ในระดับมาก¹³⁰

สฤติย์ รัชปต์ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคฤหัสถ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด พบว่า ความเข้าใจในองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 อันประกอบด้วย ฉันทะ คือความพอใจวิริยะ คือความเพียร จิตตะ คือ เอาใจใส่ วิมังสา คือความไตร่ตรอง โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.35) มีความเข้าใจ

¹²⁸วรพันธ์ ทองหมั่น และคณะ, “การนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองบังคับการปราบปราม”, *วารสารปัญญา*, ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563) : 93.

¹²⁹กิจ มลสวัสดิ์, “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, *สารนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)*, 2549, หน้า 220.

¹³⁰อรวรรณ ศิริพรประสิทธิ์, “สัมฤทธิ์ผลการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, *สารนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)*, 2549, หน้า 220.

ความหมายที่ถูกต้องตรงกัน ด้านวิธีปฏิบัติ พบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์ส่วนใหญ่ให้ทัศนะที่คล้ายคลึงกันว่า ในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นแล้วเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือการประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ทำ ต้องเริ่มที่ฉันทะ ให้เกิดขึ้นในใจของตนเองก่อน คือ รักชอบอยากที่จะทำในสิ่งนั้น จากนั้นจะต้องใช้วิธีระ คือ ความเพียรพยายาม มีความอดทนไม่ท้อถอย พยายามทำอย่างสุดความสามารถเพื่อ ให้งาน หรือสิ่งที่จะทำ ให้สำเร็จ หากเกิดปัญหาหรืออุปสรรคก็ควรจะใช้วิมังสา คือ การไตร่ตรองหาเหตุผล วิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น พยายามแก้ไขปัญหาเพื่อให้ปัญหานั้นผ่อนคลายเป็นหรือสิ้นสุดลงไป การงานสิ่งที่ทำนั้นก็ จะประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพสูงสุด¹³¹

ทวนฤทธิ สอนสะอาด และวงษ์ธวัช เหลี้ยวรุ่งเรือง, ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางเวชปฏิบัติในการวินิจฉัยและให้การรักษารักษาอุบัติเหตุการบาดเจ็บทางกระดูกสันหลังและรักษาโรคทางกระดูกสันหลังในช่วงสถานการณ์ของการระบาดของโรคโควิด-19 พบว่าการทำผ่าตัดหัตถการ ต้องดำเนินการ ดังนี้ 1) ต้องทำการประชุมสรุป (briefing) ทีมย่อยและทีมใหญ่ก่อนการผ่าตัดอย่างเคร่งครัดทุกระบวนการ 2) จำกัดให้มีจำนวนบุคลากรทีมผ่าตัดและพยาบาลห้องผ่าตัดให้น้อยที่สุด หลีกเลี่ยงบุคลากรที่อยู่ในระดับการศึกษาก่อนปริญญา (undergraduation) เข้าห้องผ่าตัด 3) ห้ามผู้ไม่เกี่ยวข้องผ่านเข้าออกห้องผ่าตัดโดยเด็ดขาด กำหนดให้มีพยาบาล ประสานงานอยู่ภายนอกห้อง เพื่อช่วยสนับสนุนอุปกรณ์และเวชภัณฑ์แพทย์ที่จำเป็นให้กับทีมผ่าตัด 4) ทำผ่าตัดอย่างระมัดระวัง ใช้เวลาการผ่าตัดให้สั้นที่สุด 5) ระมัดระวังการฟุ้งกระจาย การปนเปื้อน สิ่งคัดหลั่ง การผ่าตัดที่ใช้ น้ำจำนวนมาก เช่น debridement ให้ทำด้วยความระมัดระวัง 6) เปิดเครื่องมือและอุปกรณ์เท่าที่จำเป็นเท่านั้น เช่น ผ้าก๊อช ไหมผูก ไหมเย็บ เป็นต้น 7) พิจารณาการใช้อุปกรณ์เวชภัณฑ์ disposable ในการผ่าตัด 8) ขยะที่เกิดขึ้นในห้องผ่าตัด เป็นขยะติดเชื้อทั้งหมด ต้องทิ้งในถุงขยะสีแดงติดเชื้อเท่านั้น 9) ไม่นำเวชระเบียนผู้ป่วย ซองฟิล์มและเอกสารที่ไม่จำเป็นเข้าในห้องผ่าตัด 10) หลังเสร็จสิ้นกระบวนการผ่าตัด ให้ถอดชุดป้องกันในห้องผ่าตัด ทิ้งในถุงขยะติดเชื้อ และถอดหน้ากากในส่วนที่จัดเตรียมไว้ 11) บุคลากรทุกคนต้องอาบน้ำชำระร่างกาย เปลี่ยนเครื่องแต่งกายทันทีหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการดูแลผู้ป่วย¹³²

อุบลวรรณ ไชยเรนทร์ และกันตภณ หนูทองแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัด

¹³¹ สลิต ธีชปต์ย, “การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาของนักศึกษาคฤหัสถ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), 2548, หน้า 94.

¹³² ทวนฤทธิ สอนสะอาด และวงษ์ธวัช เหลี้ยวรุ่งเรือง, “แนวทางเวชปฏิบัติในการวินิจฉัยและให้การรักษารักษาอุบัติเหตุการบาดเจ็บทางกระดูกสันหลังและรักษาโรคทางกระดูกสันหลังในช่วงสถานการณ์ของการระบาดของโรคโควิด-19”, *วารสารโรงพยาบาลนครพิงค์*, ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562) : 59-73.

นครศรีธรรมราช พบว่า 1) การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) 2) ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านฉันทะ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน จัดอบรม สัมมนาในองค์กรเพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ด้านวิริยะ จัดซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ด้านจิตตะ ให้มีการอบรมสมาธิแก่บุคลากรเพื่อให้ทำงานอย่างมีสมาธิ ด้านวิมังสา ให้เวลาอย่างเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย¹³³

ธรรรินทร์ ใจเอื้อพลสุข ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย พบว่าการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ด้านการติดตาม ตรวจสอบ ของสำนักงานบัญชี และด้านการจัดการเอกสารของสำนักงานบัญชีล้วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรปฏิบัติงานสู่ความสำเร็จ การนำเอาหลักธรรมอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความตั้งใจ) และวิมังสา (ความไตร่ตรอง) มาประยุกต์ใช้กับปัจจัยดังกล่าว ซึ่งเป็นวิธีการทำงานของบุคคล อันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต เพราะชีวิตจะดำเนินไปด้วยดีตามเป้าหมายย่อมต้องอาศัยความเพียร ความพยายาม ความอดทน ความเอาใจใส่ และการรู้จักคิดด้วยปัญญา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ้าเกิดขึ้นในตัวบุคคลคนใดแล้วย่อมจะทำงานต่าง ๆ ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากอิทธิบาท 4 เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเกิดพลังจิตที่จะใช้สติปัญญา และความมานะ ความเพียร ให้ก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จอย่างมีระเบียบแบบแผน¹³⁴

พูนสุข ภูสุข ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการ สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการ สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ

¹³³ อุบลวรรณ ไชยเรนทร์ และกันตภณ หนูทองแก้ว, “การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช”, *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2563) : 66-67.

¹³⁴ ธรรรินทร์ ใจเอื้อพลสุข, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย”, *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, ปีที่ 6 ฉบับที่ 10 (ธันวาคม 2562) : 5079-5080.

มากที่สุด โดยมีด้านฉันทะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ตามลำดับ¹³⁵

สรุปได้ว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในห้องผ่าตัดได้อย่างบูรณาการ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจ ภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ 2) วิริยะ พากเพียรในการทำหน้าที่ 3) จิตตะ มีใจมุ่งมั่น ไม่หวั่นไหวจดจ่ออยู่กับภารกิจขณะปฏิบัติงานและ 4) วิมังสา พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

¹³⁵ พูนสุข ภูสุข, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2559) : 41-52.

บทที่ 3

สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

3.1 บริบทพื้นที่โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1) ข้อมูลทั่วไป

โรงพยาบาลนครพิงค์เป็นโรงพยาบาลทั่วไปประจำจังหวัด จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ตั้งอยู่เลขที่ 159 หมู่ที่ 10 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ หลักกิโลเมตรที่ 9 ถนนโชตนา (เชียงใหม่-ฝางเดิม) อยู่ห่างจากเขตชุมชนของเทศบาลนครเชียงใหม่ ประมาณ 5 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแมริม ประมาณ 7 กิโลเมตร

โรงพยาบาลนครพิงค์ เดิมชื่อ “โรงพยาบาลเชียงใหม่” และได้เปลี่ยนเป็น โรงพยาบาลนครพิงค์ ตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน 2523 โรงพยาบาลเปิดบริการทั้งผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2523 โดยในระยะแรกบริการผู้ป่วย 75 เตียง จากจำนวนเตียง 160 เตียง เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่จำกัด ต่อมา ในวันที่ 1 มิถุนายน 2525 ได้เปิดตึกบริการผู้ป่วยเพิ่มเป็น 130 เตียง

ปัจจุบันเป็นโรงพยาบาลศูนย์ และเป็นศูนย์เชี่ยวชาญด้านอุบัติเหตุ หัวใจ มะเร็ง ศูนย์เชี่ยวชาญการผ่าตัดเปลี่ยนข้อเข่า ข้อสะโพกเทียม การผ่าตัดเปลี่ยนเลนส์แก้วตา เปิดให้บริการ 720 เตียง งานห้องผ่าตัด อาคารบำบัดรักษาชั้น 3 จำนวน 10 ห้อง และอาคารอุบัติเหตุ 2 จำนวน 5 ห้อง

โดยงานห้องผ่าตัดเริ่มเปิดให้บริการจำนวน 4 ห้อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2523 โดยให้บริการผ่าตัดแผนกศัลยกรรมและสูติกรรม ต่อมาขยายให้บริการผ่าตัด เป็นจำนวน 8 ห้อง โดยสามารถเปิดบริการผ่าตัดทุกแผนก ยกเว้นผ่าตัดหัวใจและหลอดเลือดและเปลี่ยนถ่ายอวัยวะ ปัจจุบันตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2558 เปิดให้บริการที่ชั้น 2 อาคารอุบัติเหตุ จำนวน 5 ห้อง และเปิดให้บริการอาคารบำบัดรักษา ชั้น 3 จำนวน 10 ห้อง รวมทั้งหมด 15 ห้อง เปิดให้บริการทุกแผนกสาขายกเว้นผ่าตัดเปลี่ยนถ่ายอวัยวะและในเดือนมีนาคม 2560 ได้เริ่มต้นให้บริการผ่าตัดศัลยกรรมหัวใจและหลอดเลือด มีศัลยแพทย์ทั้งหมดรวม จำนวน 68 คน

2) ราชานามผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครพิงค์

นายแพทย์อำพน	ศิริบุญมา	ระหว่าง พ.ศ. 2523 – กุมภาพันธ์ 2533
นายแพทย์สละ	สุตตระกูล	ระหว่าง พ.ศ. 2533 – พฤศจิกายน 2537
นายแพทย์สัมพันธ์	คหินทวงศ์	ระหว่าง พ.ศ. 2537 – กันยายน 2546

นายแพทย์ชัชวาลย์	ศิรินรินทร์	ระหว่าง พ.ศ. 2546 – กุมภาพันธ์ 2548
แพทย์หญิงเขมรศรีมี	ขุนศึกเม้งราย	ระหว่าง พ.ศ. 2548 – มิถุนายน 2548
นายแพทย์ชัชวาลย์	ศิรินรินทร์	ระหว่าง พ.ศ. 2549 – กันยายน 2554
นายแพทย์วิรัช	พันธ์พานิช	ระหว่าง พ.ศ. 2555 – กันยายน 2557
นายแพทย์ธำรง	หาญวงศ์	ระหว่าง พ.ศ. 2557 - กันยายน 2561
นายแพทย์วรเชษฐ	เตชะรัก	ระหว่าง พ.ศ. 2561 – ปัจจุบัน

3.2 ประวัติความเป็นมา

ห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มเปิดให้บริการจำนวน 4 ห้อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 โดยให้บริการผ่าตัดแผนกศัลยกรรมและสูติกรรม ต่อมาขยายให้บริการผ่าตัด เป็นจำนวน 8 ห้อง โดยสามารถเปิดบริการผ่าตัดทุกแผนก ยกเว้นผ่าตัดหัวใจและหลอดเลือด และเปลี่ยนถ่ายอวัยวะ ปัจจุบัน ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2558 เปิดให้บริการผ่าตัดที่ชั้น 2 อาคารอุบัติเหตุจำนวน 4 ห้องต่อมาเพิ่มอีก 1 ห้อง และเปิดให้บริการอาคารบำบัดรักษา (อาคาร 11) ชั้น 3 จำนวน 10 ห้อง รวมทั้งหมด 15 ห้อง เปิดให้บริการทุกแผนกสาขา ยกเว้นผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะ และในเดือน มีนาคม 2560 ได้เริ่มต้นให้บริการผ่าตัดศัลยกรรมหัวใจและหลอดเลือด จากจำนวนห้องผ่าตัดทั้งหมด 15 ห้อง

ในแต่ละวัน จะเป็นห้องผ่าตัดผู้ป่วยแผนกศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ทุกวันจำนวน 3 ห้องและในวันศุกร์ของสัปดาห์ จะให้บริการผ่าตัดผู้ป่วยแผนกศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ มากถึง 5 ห้อง ซึ่งปัจจุบันห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีแนวโน้มการผ่าตัดผู้ป่วยด้านออร์โธปิดิกส์ มีจำนวนมากขึ้นทุกปี มีการผ่าตัดใส่วัสดุตรึงกระดูกมากขึ้น ซึ่งชนิดของวัสดุตรึงกระดูกที่ใช้รักษาศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ มีจำนวนมากกว่า 60 ชนิด ในแต่ละชนิดมีขนาดแตกต่างกันการใช้งานที่แตกต่างกัน ราคาแตกต่างกัน การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการใส่วัสดุตรึงกระดูกในห้องผ่าตัดแตกต่างกัน วัสดุตรึงกระดูกต้องมีการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบของพัสดุหลายวิธี เช่น วัสดุตรึงกระดูกบางรายเมื่อมีผู้ป่วยต้องผ่าตัดและใส่วัสดุตรึงกระดูก ต้องประสานงานให้บริษัทที่ประมูลหรือตกลงราคานำเครื่องมือวัสดุตรึงกระดูกมาโรงพยาบาล ทำการปราศจากเชื้อเตรียมพร้อมใช้ในวันผ่าตัด โรงพยาบาลจะจัดซื้อเฉพาะรายการที่ใช้กับผู้ป่วย การประสานงานต้องไม่ผิดพลาด ผู้ป่วยต้องไม่มีการเลื่อนผ่าตัด พ.ศ. 2563 ซึ่งจากสถิติการผ่าตัดประจำวันมากถึง 50¹ ราย ต่อวันหากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนปฏิบัติ ขาดการตรวจสอบรายการที่ใช้กับผู้ป่วย ไม่ได้

¹ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน โรงพยาบาลนครพิงค์, *การผ่าตัดผู้ป่วยด้านออร์โธปิดิกส์*, (เชียงใหม่ : กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2562), หน้า 12.

บันทึกการขายที่ให้กับผู้ป่วยลงในคอมพิวเตอร์ส่งข้อมูลให้การเงิน อาจทำให้โรงพยาบาลสูญเสียรายได้ก่อให้เกิดความเสียหายได้ จากภาระงานที่หนักมากถ้าไม่ใช้สติในการปฏิบัติงาน เมื่อเกิดการผิดพลาดสร้างความเครียดทั้งผู้ให้บริการ (พยาบาลห้องผ่าตัด) ผู้รับบริการ (ผู้ป่วยที่เข้ามารับการผ่าตัด) บางรายหากพยาบาลขาดสติในการปฏิบัติงาน อาจต้องเลื่อนการผ่าตัด บทบาทของพยาบาลห้องผ่าตัด ต้องมีหน้าที่ประสานงานกับผู้ที่สบราคาได้ ศัลยแพทย์ พยาบาลที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยที่ตึก ซึ่งจะต้องผ่านกระบวนการขออนุมัติใช้วัสดุเครื่องกระตุกเนื่องจากมีราคาแพงมีกระบวนการขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน ก่อให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติเป็นอย่างมาก

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับงานห้องผ่าตัด

การพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัดแบบองค์รวม (Holistic Nursing) โดยเชื่อว่าบุคลากรมีความรู้ สำนึกดี และมีคุณธรรม พัฒนาค้นเองให้พร้อมบริการเสมอด้วยความซื่อสัตย์ จิตบริการ ใส่ใจ เอื้ออาทร และคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

3.3.1 วิสัยทัศน์

การพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัดแบบองค์รวม (Holistic Nursing) จะเป็นศูนย์เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลผ่าตัด ที่มีคุณภาพและคุณธรรม ผู้รับบริการพึงพอใจ²

3.3.2 ขอบเขตความรับผิดชอบ

ให้บริการผ่าตัดตลอด 24 ชั่วโมง ในแผนกศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ (ศัลยกรรมกระดูกและข้อ) ศัลยกรรมทั่วไป ศัลยกรรมระบบประสาท ศัลยกรรมจักษุ ศัลยกรรมหู-คอ-จมูก ศัลยกรรมช่องปากและกระดูกใบหน้า ศัลยกรรมตกแต่ง ศัลยกรรมหัวใจและหลอดเลือด ศัลยกรรมสูติ-นรีเวช ศัลยกรรมทางเดินปัสสาวะ

3.3.3 การให้บริการผ่าตัด

กระบวนการเตรียมความพร้อมผู้ป่วยทั้งร่างกายและจิตใจก่อนผ่าตัด โดยเยี่ยมประเมินที่หอผู้ป่วย ในหัตถการที่ยุ่งยาก ซับซ้อนและให้การพยาบาลผ่าตัด ทั้งระยะก่อนผ่าตัด (Pre-Op) ระยะผ่าตัด (Intra-Op) และการพยาบาลหลังผ่าตัด (Post-Op) อัตรากำลัง 1 ทีมการผ่าตัด/1ห้อง ประกอบด้วย พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 3 คน พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้ จำนวน 1 คน มีรายละเอียดการให้บริการดังนี้³

² กองการพยาบาลสาธารณสุข, คู่มือการปฏิบัติงานกองการพยาบาลสาธารณสุข, (กรุงเทพฯ : สำนักอนามัย, 2561), หน้า 1.

³ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน โรงพยาบาลนครพิงค์, การผ่าตัดผู้ป่วยด้านออร์โธปิดิกส์, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 3.1 ลักษณะการให้บริการ

ลักษณะการให้บริการ	จำนวนห้องผ่าตัด
1. เวลาราชการ 8.00-16.00 น. วันจันทร์ถึงวันศุกร์	15
2. นอกเวลาราชการ 16.00-24.00น.วันจันทร์ถึงวันศุกร์	3
นอกเวลาราชการ 24.00-8.00 น. วันจันทร์ถึงวันศุกร์	2
3. วันหยุดราชการ เสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักชัตฤกษ์ 08.00-16.00 น.	2
16.00-24.00 น.	3
24.00-08.00 น.	2

3.3.4 ความต้องการของผู้รับผลงานที่สำคัญ

ลูกค้าภายนอก ต้องได้รับการเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ห้องผ่าตัด ในการให้บริการการพยาบาลผ่าตัดที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานวิชาชีพ ปลอดภัยจากภาวะแทรกซ้อน ตลอดจนต้องการได้รับข้อมูลในการปฏิบัติตัวในระยะก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัดและหลังผ่าตัด ได้รับการประเมินและช่วยเหลือส่งต่ออย่างปลอดภัย เมื่อเกิดวิกฤติ

ลูกค้าภายใน เจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญในการให้บริการพยาบาลผ่าตัด ต้องการข้อมูลการประเมินภาวะวิกฤติ สามารถแก้ไขได้ถูกต้อง ต้องการประสานการส่งต่อข้อมูลพร้อมสิ่งที่ต้องดูแลอย่างต่อเนื่อง ต้องการเครื่องมืออุปกรณ์ที่พอเพียง สภาพพร้อมใช้งาน

3.4 ศักยภาพและข้อจำกัดในด้านผู้ปฏิบัติงาน เครื่องมือ เทคโนโลยี

- 1) ความสามารถในการประเมินความเสี่ยงทุกระยะของการผ่าตัด ของเจ้าหน้าที่ใหม่ทุกระดับ
- 2) ทักษะการช่วยผ่าตัดที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน
- 3) ความชำนาญในการดูแลผู้ป่วยกรณีเกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ภาวะช็อคจากการสูญเสียโลหิตมาก ผู้ป่วย (Arrest) ในห้องผ่าตัด

3.4.1 การนำองค์กร

หัวหน้างานห้องผ่าตัด เป็นผู้ดำเนินการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญาค่านิยมของหน่วยงาน ร่วมทำ Process Management Swot กำหนดทิศทางการพัฒนาบริการ เป้าหมายผลการดำเนินงานที่คาดหวัง นำสู่ปฏิบัติโดยวิธีผ่านการถ่ายทอดจากหัวหน้างานถึงหัวหน้าทีมผ่าตัด ทุกระดับ โดยการประชุมประจำเดือนและการประชุมสัปดาห์การประจำเดือน รวมเดือนละ 2 ครั้ง นอกจากนี้ ยัง

สื่อสารด้วยระบบสองทาง โดยผ่านระบบ Informal กระจายอำนาจให้พยาบาลที่เลี้ยงดูดูแลให้การพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัด ตามมาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเพื่อการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวม และเป็น Role Model ในการพัฒนาตนเองและพัฒนาศักยภาพในการพยาบาลผ่าตัด มีการประเมินผลติดตามกำกับ ร่วมแก้ไขปัญหา อุปสรรค โดยปรับเป้าหมายของตัวชี้วัดตามแผนพัฒนาของหน่วยงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายให้การพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัดอย่างถูกต้อง ปลอดภัย ได้มาตรฐานวิชาชีพ ผู้รับบริการพึงพอใจ⁴

3.4.2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์

หัวหน้าหน่วยงานห้องผ่าตัด เป็นผู้นำในการจัดทำ Process Management และ SWOT กำหนดทิศทางการพัฒนาการบริการ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกำหนดแผนในการพัฒนาให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ กลุ่มภารกิจด้านการพยาบาล และยุทธศาสตร์ของโรงพยาบาล โดยแสดงความเชื่อมโยงเป็น One Page ห้องผ่าตัดดังนี้

1) ใช้กลยุทธ์ Surgical Safty Checklist บริหารความเสี่ยง สอดคล้อง พัฒนาระบบบริหารความเสี่ยง ผู้รับบริการได้รับการบริการอย่างปลอดภัยได้มาตรฐานและพึงพอใจ

2) ทบทวนปรับโครงสร้างในการบริหารงานและโครงสร้างในการปฏิบัติงาน ได้แก่ สายบังคับบัญชา พัฒนาระบบงานสำคัญ มีผู้รับผิดชอบชัดเจน เช่น IC 5ส มอก HRD HA Instrument พัฒนาคุณภาพบริการและบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

3) งานห้องผ่าตัดได้ใช้กลยุทธ์พัฒนารูปแบบการจัดการวัสดุการแพทย์ราคาแพง เช่น วัสดุตรึงกระดูก Just Intime เป็นต้น ดูแลควบคุม Stock วัสดุต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนรับบริจาคหรือแลกเปลี่ยนวัสดุการแพทย์กับโรงพยาบาลใกล้เคียง การคิด Unit Cost การบริการ การพัฒนาการรายงานสถิติใช้ Instrument และติดตามการได้รับเงินชดเชย ตามสิทธิ์ต่าง ๆ อย่างครบถ้วน พัฒนาคุณภาพบริการและบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

3.4.3 การมุ่งเน้นผู้ใช้บริการ

ผู้ใช้บริการงานห้องผ่าตัด มีทั้งลูกค้าภายใน (Internal Customer) ได้แก่ ศัลยแพทย์ พยาบาลวิสัญญี พยาบาลหอผู้ป่วย Lab พัสตุ การเงิน ลูกค้าภายนอกได้แก่ ผู้ป่วยญาติผู้ป่วย ผู้แทนบริษัทต่าง ๆ งานห้องผ่าตัดได้วิเคราะห์ความต้องการของลูกค้าทุกกลุ่ม และตอบสนอง มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้ป่วยและญาติ ซึ่งส่วนใหญ่มีสิทธิ์บัตร UC ประมาณร้อยละ 80 สิทธิ์เบิกได้ประมาณร้อยละ 10 สิทธิ์ประกันสังคมร้อยละ 3 ที่เหลือเป็นสิทธิ์แรงงานต่างด้าวและบุคคลผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิ์ชำระเงิน ผู้ป่วยต้องได้รับการบริการอย่างถูกต้อง ปลอดภัยได้มาตรฐานวิชาชีพ ด้วยจิตบริการที่ดีดูญาติมิตร การเพิ่ม / ขยาย บริการพยาบาลให้สอดคล้องยุทธศาสตร์

⁴ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน โรงพยาบาลนครพิงค์, การผ่าตัดผู้ป่วยด้านออร์โธปิดิกส์, อ้างแล้ว.

โรงพยาบาลและกลยุทธ์ของกลุ่มภารกิจด้านการพยาบาลที่เปลี่ยนแปลงตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข เช่นขยายบริการผ่าตัดหัวใจและหลอดเลือด การบริการพิเศษเพื่อประชาชนนอกเวลาราชการ เป็นต้น ซึ่งงานห้องผ่าตัด มีการปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการหรือรองรับความคาดหวังของผู้รับบริการในปัจจุบันและอนาคต พัฒนาวิธีการหรือช่องทางที่หลากหลายในการรับฟังและเรียนรู้ความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บริการแต่ละกลุ่ม นำมาทบทวนปรับปรุงวิธีการรับฟังเรียนรู้ผู้ใช้บริการทุกกลุ่มให้ทันสมัยมากขึ้น เพื่อนำข้อคิดเห็นหรือผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมาพัฒนาคุณภาพบริการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง พึงทักขสิทธิ์ของผู้ป่วยที่ได้รับโดยติดประกาศหน้าหน่วยงาน มีการพยาบาลพิเศษเฉพาะในกลุ่มด้อยโอกาสหรือกลุ่มผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงสูง ได้แก่ ผู้ป่วยเด็ก คนชรา คนพิการพร่องทางสติปัญญาและนักโทษและผู้ป่วยที่ไม่รู้สีกตัว เน้นผู้ปฏิบัติงานเคารพในสิทธิ์และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และ Service Mind มีการพัฒนาระบบจัดการ ข้อร้องเรียน ส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด (Flow Chart)

3.5 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้

หน่วยงานมีการกำหนดระบบการวัดผลงานของหน่วยงาน ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาบริการของหน่วยงาน โดยคัดเลือกตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่สำคัญที่ได้รับคัดเลือกเป็นตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ของโรงพยาบาลเพื่อสามารถนำไปเปรียบเทียบกับองค์กรที่เป็นเลิศ (Benchmarking) มีสนับสนุนงานวิจัยและสร้างนวัตกรรมทางการแพทย์และการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีพยาบาลและเจ้าหน้าที่ IT ดูแลการจัดการสารสนเทศ และจัดการความรู้ พัฒนาหมวดหมู่เอกสาร สารสนเทศและกำหนดความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลตั้งแต่การจัดการเก็บ รวบรวม วัดผล วิเคราะห์เป็นสารสนเทศในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อให้สามารถจัดการข้อมูลและสารสนเทศให้พร้อมใช้งาน ดูแลสารสนเทศและระบบอุปกรณ์ให้มีความน่าเชื่อถือ ปลอดภัย ใช้งานง่าย และทบทวนให้ปรับปรุงให้เหมาะสมทันสมัยอยู่เสมอ

3.6 แผนที่และสถานที่ปฏิบัติงานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์

แผนที่และสถานที่ปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ สามารถเข้าไปในเว็บไซต์ของโรงพยาบาลนครพิงค์ได้ทาง www.nkp-hostal.go.th map ที่ตั้ง 159 หมู่ 10 (ตึกอาคารบำบัด 10 ชั้น 3 หน่วยงานห้องผ่าตัด) ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180 โทร. 053-999200 ต่อ 6405

ภาพที่ 3.1-3.2 แผนที่และสถานที่ปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์

บทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interview) จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในกรอบแนวทางปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัดตามหลักอิทธิบาท 4 โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

4.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ได้แก่ พยาบาลห้องผ่าตัด ที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด จำนวน 15 ห้อง ประกอบด้วย พยาบาลปฏิบัติการ พยาบาลวิชาชีพ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการและพยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โดยกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง สัมภาษณ์ พยาบาลห้องผ่าตัด จำนวน 17 คน จากจำนวนพยาบาลวิชาชีพทั้งหมด จำนวน 68 คน ดังปรากฏในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเป้าหมาย

ลำดับ	พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด	ตำแหน่ง
1	นางกรรณิการ์ รั้งคเสนี	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานห้องผ่าตัด
2	นางวาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ รองหัวหน้างานห้องผ่าตัด
3	นางจันทนา จุ่มแก้ว	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด
4	นางสุประวีณ์ พรหมสถิต	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด
5	นางสาวกฤษฎณา เจริญยิ่ง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด
6	นางรุ่งนัฐศรณ์ ล้อวรลักษณ์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด
7	นางสาวพวงพร ปัญญา	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด
8	นางสาวภควรรณีย์ ประทีปทอง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด
9	นางทัศนีย์ วัชรราชันย์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเป้าหมาย (ต่อ)

ลำดับ	พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด	ตำแหน่ง
10	นางปรียากร สมณะ	พยาบาลวิชาชีพงานชำนาญการงานห้องผ่าตัด
11	นางนิตยา เฉลิมเพิ่มผล	พยาบาลวิชาชีพงานชำนาญการงานห้องผ่าตัด
12	นายเอกชัย ชัยวุฒิ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด
13	นางสาวพวงผกา ชินารักษ์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด
14	นางสาวธันย์ชนก ชันดี	พยาบาลวิชาชีพงานห้องผ่าตัด
15	นางสาวหทัยพัชร์ เจติยา	พยาบาลวิชาชีพงานห้องผ่าตัด
16	นางสาวพัชรินทร์ อินทร์ชัย	พยาบาลวิชาชีพงานห้องผ่าตัด
17	นางสาวมนพวรรณ ลินตะพาน	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัยและการนิยามศัพท์ปฏิบัติการ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

4.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

ตอนที่ 2 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด

ตอนที่ 3 การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

ตอนที่ 4 แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

4.2.2 ร่างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

เพื่อให้ครอบคลุมและสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้แล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย จำนวน 3 ท่าน คือ

1) พระมหาวิเศษ ปณฺณาวชิโร, รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

2) พระมหาสกุล มหาวิโร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผู้อำนวยการสำนักงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

3) ดร.ฟองแก้ว บัวลูน หัวหน้างานประชาสัมพันธ์โรงพยาบาลนครพิงค์ วิทยากรและอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยภาคีรัฐและเอกชน

เมื่อพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมเนื้อหา ความกะทัดรัดชัดเจนของ คำสัมภาษณ์กับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาตัดสิน ดังนี้

1. ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่า คำสัมภาษณ์วัดตรงตามเนื้อหา
2. ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 แสดงว่า ข้อคำสัมภาษณ์นั้นวัดไม่ตรงตามเนื้อหา
3. ถ้าคำสัมภาษณ์นั้นวัดไม่ตรงตามเนื้อหา ได้ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือ แล้วนำมาแก้ไขให้คำสัมภาษณ์นั้นๆ มีความสอดคล้องตามเนื้อหา

4.2.3 นำร่างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ปรับแก้

นำร่างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและเสนอแนะไปแก้ไขให้ถูกต้องตาม เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

4.2.4 นำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เสนอที่ปรึกษา

นำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำและแก้ไขแล้วเสนอต่อที่ปรึกษา ในการใช้สำนวนภาษา ตลอดจนพิจารณาถึงความเหมาะสมทั่วไปของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยให้ ครอบคลุมถึงรายละเอียดของเนื้อหา เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

4.2.5 นำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ไปใช้

นำไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ตนเอง

4.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บข้อมูลโดยจากกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาล นครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึง เมษายน 2564 โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกต ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐาน วิชาชีพ แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัดตลอดจนถึงแนวทางการ แก้ไขและเสนอแนะแนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาล นครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้วางแผนปฏิบัติไว้ ดังนี้

1) มีหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแนบเอกสารที่เป็นเครื่องมือสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เตรียมตัวและกำหนดเวลาในการให้สัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ พร้อมเตรียมอุปกรณ์ในการสัมภาษณ์ เช่น เทปบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ทำการถอดเทปบันทึกเสียง แล้วนำมาวิเคราะห์ประมวลผล ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดในการวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในกรณีที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยได้เก็บเพิ่มเติมในภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตนั้น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลพร้อมกับการสัมภาษณ์ในการลงพื้นที่ เป็นไปตามกรอบแนวคิดที่กำหนดในการวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการศึกษาเอกสาร งานวิจัย รายงานการวิจัย หนังสือวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ ตำรา สิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งการค้นคว้าจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย คือพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ในโรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ ตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ออกมาในรูปเชิงพรรณนา และได้จัดหมวดหมู่ในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด
- 2) เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
- 3) เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

4.5 การนำเสนอผลการวิจัย

เมื่อเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาให้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ อันเป็นการวิเคราะห์ออกมาในรูปเชิงพรรณนา โดยจัดหมู่ในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งมีขั้นตอนการนำเสนอผลของการวิจัย ดังนี้

- 1) ขอเสนอการสอบวิทยานิพนธ์โดยการสอบปากเปล่า ตามที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดเวลาไว้
- 2) นำข้อเสนอแนะตามที่คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แนะนำมาแก้ไขแล้วเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
- 3) เผยแพร่ผลงานวิจัยในรูปแบบบทความทางวิชาการตามที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดไว้

บทที่ 5

วิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reseach) เรื่อง “แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดที่ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าห้องผ่าตัดแผนกต่าง ๆ และพยาบาลห้องผ่าตัดระดับปฏิบัติการในห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 17 คน เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของการวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 5.1 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด
- 5.2 การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด
- 5.3 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

5.1 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด

การนำเสนอข้อมูลผู้ศึกษาวิจัยได้แยกประเด็นหลัก ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลในด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการรวบรวมข้อมูล ในการวิเคราะห์

5.1.1 การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลด้านการส่งเสริมการป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟูตามมาตรฐานวิชาชีพ

การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู ตามมาตรฐานวิชาชีพ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพ ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลในด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู ตามมาตรฐานวิชาชีพ ดังที่ปรากฏในตาราง 5.1

ตารางที่ 5.1 การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู

<p>ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ กระบวนการพยาบาล ในด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>การปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรฐานวิชาชีพของ พยาบาลห้องผ่าตัด</p>	<p>จากการปฏิบัติงานของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลในด้านการส่งเสริมการป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู ตามมาตรฐานวิชาชีพแสดงออกกับผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมามีความกระตือรือร้นรอบรู้จริงใจ และเต็มใจช่วยเหลือสอดคล้องกับ สิวลี ศิริไล กล่าวไว้ว่า “พยาบาลพึงให้บริการด้านการพยาบาลด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีและความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยไม่จำกัดด้านสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ คุณสมบัติเฉพาะกิจหรือสภาพปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้ป่วย”¹</p> <p>กรรณิการ์ รังคเสณี พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษหัวหน้ากลุ่มงานห้องผ่าตัด กล่าวไว้ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ต้องทำด้วยความจริงใจ และตั้งใจจริงที่จะทำงานในด้านนี้และไม่คิดผลตอบแทนใดๆ มาด้วยความรู้สึกที่เป็นกัลยาณมิตรเสมือนพี่ ๆ น้องๆ ในครอบครัวไม่รู้สึกรังเกียจแต่อย่างใด ทำหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพแล้วมีความสุขทั้งตนเองและให้ผู้อื่นมีความสุขด้วย”²</p> <p>ปริยากร สมณะ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการแผนกหน่วยจ่ายกลางห้องผ่าตัด แสดงความเห็นไว้ว่า “พยาบาลห้องผ่าตัดทุกคน ดูแลเอาใจใส่คนไข้ดุจญาติมิตร มีความกระตือรือร้น ช่วยเหลือด้วยความจริงใจ”³</p>

¹สิวลี ศิริไล, *จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล*, อ่างแล้ว.

²สัมภาษณ์ กรรณิการ์ รังคเสณี, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษหัวหน้ากลุ่มงานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่, 28 เมษายน 2564.

³สัมภาษณ์ ปริยากร สมณะ, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่, 27 เมษายน 2564.

ตารางที่ 5.1 การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การ
รักษา การฟื้นฟู (ต่อ)

<p>ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ กระบวนการพยาบาล ในด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>การปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรฐานวิชาชีพของ พยาบาลห้องผ่าตัด</p>	<p>สุประวีณ์ พรหมสถิตย์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการปฏิบัติงานแผนก ช่วยผ่าตัดศัลยกรรมกระดูก กล่าวว่า “การทำงานใดๆหากทำด้วยความ จริงใจและเสียสละแล้ว ย่อมมีความสุขมากกว่าสิ่งใด และการทำงานได้ ช่วยเหลือผู้ป่วยและญาติตามมาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมด้านความรู้การ ปฏิบัติตัวผู้ป่วยสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติถือว่าเป็นบุญคุณ”⁴</p> <p>นิตยา เฉลิมเพิ่มผล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการปฏิบัติงานช่วยผ่าตัด ด้านศัลยกรรมหลอดเลือดกล่าวถึง การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการ พยาบาลในด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟูให้เหตุผล ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ต้องส่งเครื่องมือช่วยผ่าตัดให้ถูกต้องตามมาตรฐาน และกระบวนการผ่าตัดให้คำแนะนำและการปฏิบัติตัวก่อนและหลังผ่าตัด ผู้ป่วยสามารถกลับไปใช้ชีวิตให้เป็นปกติได้ไวที่สุดวิชาชีพพยาบาลเป็น วิชาชีพที่ภาคภูมิใจรู้สึกอึ้งใจทุกครั้งที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์”⁵</p> <p>กฤษณา เจริญยิ่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการปฏิบัติงานช่วยผ่าตัด แผนกศัลยกรรมด้านหู คอ จมูก กล่าวในทำนองเดียวกันว่า “รู้สึกภูมิใจที่ได้ ใช้กระบวนการพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพให้บริการผู้ป่วยและญาติ รวมถึงเจ้าหน้าที่ รู้สึกดีในการได้ปฏิบัติงานในด้านนี้ถึงแม้จะต้องเสียสละ เวลาของตนเองอย่างมากก็ตาม แต่เมื่อได้เห็นผู้ป่วยและญาติหายจากการ</p>

⁴สัมภาษณ์ สุประวีณ์ พรหมสถิตย์, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่, 28 เมษายน 2564.

⁵สัมภาษณ์ นิตยา เฉลิมเพิ่มผล, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัด
เชียงใหม่, 28 เมษายน 2564.

ตารางที่ 5.1 การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู (ต่อ)

ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้

กระบวนการพยาบาล

ในด้านการส่งเสริม

การป้องกันโรค

การรักษา

การฟื้นฟู

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การปฏิบัติหน้าที่ตาม เจ็บป่วยได้กลับไปใช้ชีวิตกับญาติอย่างมีความสุข มีความรู้สึกเป็นสุขกับมาตรฐานวิชาชีพของ ผลงานของตนเอง”⁶
 พยาบาลห้องผ่าตัด

จากตารางที่ 5.1 สามารถสรุปประเด็นการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาล ด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลในด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา และการฟื้นฟูปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ ด้วยความรักความเห็นอกเห็นใจ ทำด้วยความจริงใจ เป็นการปฏิบัติงานของกลุ่มพยาบาลวิชาชีพ ที่ออกมาจากใจ เสียสละนอกเหนือจากหน้าที่ ที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ได้หวังผลตอบแทนใดๆ จากผู้ป่วยและญาติ อยากทำประโยชน์ให้แก่สังคม ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึงโรงพยาบาล ผู้ป่วย ญาติ และเจ้าหน้าที่ เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกถึงการเสียสละที่จริงใจ บนพื้นฐานของความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรและตรงไปตรงมาทั้งผู้ให้บริการและผู้รับ ให้บริการดุจญาติมิตร และยึดมาตรฐานวิชาชีพในการปฏิบัติหน้าที่มุ่งหวังสุขภาพของผู้ป่วยเป็นสูงสุด

5.1.2 การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการรักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการรักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังที่ปรากฏในตาราง 5.2

⁶สัมภาษณ์ กฤษณา เจริญยิ่ง, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, 28 เมษายน 2564.

ตารางที่ 5.2 การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการ
รักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

<p>ปฏิบัติหน้าที่ของ พยาบาลด้านการรักษา สิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลัก จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>การปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรฐานวิชาชีพของ พยาบาลห้องผ่าตัดด้าน การรักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรม และจรรยาบรรณ วิชาชีพ</p>	<p>กรรณิการ์ รังคเสนี หัวหน้ากลุ่มงานห้องผ่าตัดได้กล่าวว่า “การปฏิบัติ หน้าที่ก็คือการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่ง ต้องยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ต่อผู้ป่วยและญาติ เน้นย้ำเสมอ ผู้ป่วยที่มารับการรักษจะได้รับ ปกป้องสิทธิของตนเองโดยไม่มีเปิดเผยข้อมูลของผู้ป่วยและผู้ป่วยมี สิทธิทราบชื่อทีมที่ให้พยาบาลแก่ตนเอง พยาบาลวิชาชีพต้องมี จรรยาบรรณวิชาชีพ ใช้ความรู้ความสามารถพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยให้ได้รับ ประโยชน์สูงสุดโดยไม่มุ่งหวังอะไรตอบแทน”⁷</p> <p>วาริธร บัววิรัตน์เลิศ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษรองหัวหน้า กลุ่มงานห้องผ่าตัดได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของ พยาบาลด้านการรักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดจริยธรรมและจรรยาบรรณ วิชาชีพไว้ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอื้ออาทรเที่ยงธรรมปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความเป็นมิตร เห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน มีการแสดงออกที่อบอุ่น จริงใจ ห่วงใยเอาใจใส่และมีน้ำใจต่อกัน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนรวมทั้ง ความรับผิดชอบต่อผลของการทำหน้าที่ของตนเมื่อทำให้เกิดความเสียหาย กับผู้ป่วย”⁸</p> <p>เอกชัย ชัยวุฒิ เสนอความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล วิชาชีพโดยยึดหลักจริยธรรมว่า “การพยาบาลต่อผู้ป่วยต้องยึดหลัก ผลประโยชน์ของผู้ป่วยตามมาตรฐานวิชาชีพ มีความยุติธรรมสม่ำเสมอ ไม่ ลำเอียงเพราะรักหรือชังผู้ป่วย ผู้รับบริการมีสิทธิที่จะได้รับบริการ</p>

⁷ สัมภาษณ์ กรรณิการ์ รังคเสนี, อ่างแล้ว.

⁸ สัมภาษณ์ วาริธร บัววิรัตน์เลิศ, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่, 27 เมษายน 2564.

ตารางที่ 5.2 การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการ
รักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (ต่อ)

<p>ปฏิบัติหน้าที่ของ พยาบาลด้านการรักษา สิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลัก จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
	<p>การรักษาพยาบาลที่ดีเสมอภาคกันทุกคน ไม่เห็นผลประโยชน์โดยส่วนตน จากการปฏิบัติงานใดๆ ให้บริการคนไข้ทุกคนด้วยความเต็มใจ”⁹</p> <p>ทัศนีย์ วัชรราชันย์ ได้แสดงความเห็นไว้ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ใดๆในการ ดูแลผู้ป่วยนั้นต้องเคารพในสิทธิของผู้ป่วย ไม่เปิดเผยข้อมูลผู้ป่วยก่อนได้รับ อนุญาต เพราะผู้ป่วยมีสิทธิได้รับการปกปิดข้อมูลของตนเอง จะทำการ พยาบาลใดๆต้องแจ้งให้ผู้ป่วยทราบทุกครั้งเคารพสิทธิและการตัดสินใจของ ผู้ป่วยและยึดผลประโยชน์ของผู้ป่วยมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน”¹⁰</p> <p>มนพวรรณ ลินตะพาน เสนอความเห็นไว้ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ในการให้ การพยาบาลทุกครั้งจะไม่เลือกชนชั้นวรรณะ เพราะถือว่าทุกคนมีสิทธิเท่า เทียมกันและผู้ป่วยมีสิทธิทราบข้อมูลที่เป็นจริงและเพียงพอเกี่ยวกับการ เจ็บป่วยด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายพยาบาลวิชาชีพมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ป่วยด้วย ความจริงใจไม่หวังผลตอบแทน”¹¹</p>

จากตารางที่ 5.2 สามารถสรุปประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาล
ห้องผ่าตัดด้านการรักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของพยาบาลห้อง
ผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด ได้ปฏิบัติ
หน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัดด้านการรักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรม

⁹สัมภาษณ์ เอกชัย ชัยวุฒิ, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการระบบปัสสาวะ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอ
แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, 27 เมษายน 2564.

¹⁰สัมภาษณ์ ทัศนีย์ วัชรราชันย์, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการแผนกผ่าตัดด้วยกล้อง โรงพยาบาลนครพิงค์
อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, 27 เมษายน 2564.

¹¹สัมภาษณ์ มนพวรรณ ลินตะพาน, พยาบาลวิชาชีพแผนกศัลยกรรมผ่าตัดหัวใจ หลอดเลือดใหญ่ และ
ทรวงอก โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, 29 เมษายน 2564.

และจรรยาบรรณวิชาชีพ การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลด้านการรักษาสติของผู้ป่วย โดยยึดหลัก จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดย รักษาสิทธิประโยชน์ของผู้ป่วย ปฏิบัติต่อผู้ป่วยด้วยความถูกต้อง ตรงไปตรงมาไม่ลำเอียง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เคารพสิทธิของผู้ป่วยไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้ป่วย ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะได้รับการรักษาพยาบาลและการดูแลด้านสุขภาพ ตามมาตรฐานวิชาชีพจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมโปร่งใสตรวจสอบได้ นับว่าหัวใจของการปฏิบัติหน้าที่ด้านการรักษาสติของผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพด้วยความเที่ยงธรรมนำมาซึ่ง ความสุขและความเจริญต่อไป

5.1.3 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านพัฒนาคุณภาพ การปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง

จากการสัมภาษณ์การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ดังที่ปรากฏในตาราง 5.3

ตารางที่ 5.3 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง

ปฏิบัติหน้าที่ของ พยาบาลด้านการรักษา สิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลัก จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
การปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรฐานวิชาชีพของ พยาบาลห้องผ่าตัดด้าน พัฒนาคุณภาพ การ ปฏิบัติการพยาบาลและ การผดุงครรภ์ โดยยึด หลักผู้ป่วยเป็น	วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ ได้กล่าวไว้ว่า “อาชีพพยาบาลต้องคำนึงถึง ผลประโยชน์ที่จะได้รับของผู้ป่วยก่อนสิ่งอื่นใด โดยผู้ป่วยควรมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจในการรักษา หากผู้ป่วยเป็นบุคคลไร้ความสามารถจะต้องเป็น ตัวแทนของผู้ป่วยที่จะตัดสินใจในการรักษาการให้การพยาบาลด้วยความ เมตตาปราณี มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยความจริงใจ ดุจญาติ มิตร” ¹²

¹² สัมภาษณ์ วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ, อ้างแล้ว.

ตารางที่ 5.3 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านพัฒนาคุณภาพการ
 ปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง (ต่อ)

<p>ปฏิบัติหน้าที่ของ พยาบาลด้านการรักษา สิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลัก จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>ศูนย์กลาง</p>	<p>กฤษฎณา เจริญยิ่ง ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ผู้ป่วย ญาติผู้ป่วยที่ก้าวเข้ามาในรั้วของโรงพยาบาลทุกคน ย่อมมีความทุกข์ทั้งกายและจิตใจ โรงพยาบาลวิชาชีพเป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยมากที่สุดทำให้การพยาบาลให้คำแนะนำที่ตรงกับความต้องการของผู้ป่วย มีความปรารถนาดีดุจญาติของตน ย่อมทำให้เขาเหล่านั้นมีความสุข ไร้ความทุกข์ ความกังวล การเจ็บป่วยก็ลดลงไปครึ่งหนึ่งแล้ว”¹³</p> <p>กรรณิการ์ รังคเสณี เสนอความเห็นไว้ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพด้วยความเมตตา ปรานี โดยเอื้ออาทรต่อผู้ป่วย ถือเป็นหัวใจหลักของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดและต้องคำนึงถึงตัวผู้ป่วยและญาติเพื่อให้การดูแลผู้ป่วยเป็นไปด้วยดี ศึกษาเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอเพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ป่วย”¹⁴</p> <p>ภควรรณีย์ ประทีปทอง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการช่วยผ่าตัดแผนกจักษุระบุประเด็นสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาลและผดุงครรภ์โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางไว้ว่า “การให้การพยาบาลต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วยเป็นสิ่งสำคัญ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา หาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาให้การพยาบาลมีประสิทธิภาพเกิดผลประโยชน์สูงสุดกับผู้ป่วย”¹⁵</p>

¹³ สัมภาษณ์ กฤษฎณา เจริญยิ่ง, อ่างแล้ว.

¹⁴ สัมภาษณ์ กรรณิการ์ รังคเสณี, อ่างแล้ว.

¹⁵ สัมภาษณ์ ภควรรณีย์ ประทีปทอง, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการช่วยผ่าตัดแผนกจักษุ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, 29 เมษายน 2564.

ตารางที่ 5.3 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติกรพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง (ต่อ)

<p>ปฏิบัติหน้าที่ของ พยาบาลด้านการรักษา สิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลัก จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>การปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรฐานวิชาชีพของ พยาบาลห้องผ่าตัดด้าน พัฒนาคุณภาพการ ปฏิบัติการพยาบาลและ การผดุงครรภ์ โดยยึด หลักผู้ป่วยเป็น ศูนย์กลาง</p>	<p>จันทนา จุ่มแก้ว พยาบาลวิชาชีพช่วยผ่าตัดด้านศัลยกรรมได้แสดง ความเห็นเกี่ยวกับ การปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดปฏิบัติการ พยาบาลและการผดุงครรภ์โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางว่า “การพยาบาล พัฒนาคุณภาพการ กับผู้ป่วยต้องให้ผู้ป่วยได้รับความปลอดภัย และได้รับการรักษาที่ถูกต้องตรง กับโรคที่เป็นอยู่โดยการประเมินอาการผู้ป่วย พยาบาลวิชาชีพเป็นผู้ใกล้ชิด กับผู้ป่วยมากกว่าแพทย์ ดังนั้น การให้ความเมตตาเอื้ออาทรด้วยมิตรไมตรี จะทำให้ได้ข้อมูลของผู้ป่วยและการรักษาก็จะได้ประโยชน์สูงสุดกับผู้ป่วย”¹⁶</p>

จากตารางที่ 5.3 สามารถสรุปประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด พัฒนางานคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาลและผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางของของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

- 1) การพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาลและผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดการพยาบาลทุกอย่างต้องปฏิบัติด้วยความเมตตา กรุณา ให้บริการด้วยความจริงใจ
- 2) พัฒนางานวิชาชีพให้ก้าวหน้าเสมอ ๆ ทำความเข้าใจบริบทและความต้องการที่แท้จริงของผู้ป่วยและปรับเปลี่ยนแผนการรักษาพยาบาลให้เหมาะสมกับผู้ป่วยและครอบครัวของผู้ป่วยอย่างมีความหมายและให้คุณค่าต่อผู้ป่วยแต่ละราย รวมถึงการฟัง แจ้ง และให้รายละเอียดสำหรับผู้ป่วยที่อยู่ในความดูแลด้วยความเมตตา กรุณาอย่างจริงใจ

¹⁶ สัมภาษณ์ จันทนา จุ่มแก้ว, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการช่วยผ่าตัดแผนกศัลยกรรมทั่วไป โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, 29 เมษายน 2564.

3) ให้การพยาบาลช่วยเหลือด้วยความเมตตา กรุณา ความเอื้ออาทร ให้ความช่วยเหลือพยาบาลด้วยความรัก ความปรารถนาดี ความเสียสละอย่างจริงจัง นอกเหนือจากการปฏิบัติในหน้าที่แล้ว การได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์นำมาซึ่งความสุขทั้งผู้ให้บริการและผู้รับ

5.1.4 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติการหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพในการให้ผู้รับบริการ

จากการสัมภาษณ์การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติการหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้ผู้รับบริการและ/หรือผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการในการดูแลตนเอง ดังที่ปรากฏในตาราง 5.4

ตารางที่ 5.4 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติการหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้ผู้รับบริการ

ปฏิบัติหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้ผู้รับบริการและ/หรือผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการในการดูแลตนเอง	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติการหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้ผู้รับบริการและ/หรือผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการในการดูแลตนเอง	พวงผกา ชินารักษ์ ได้กล่าวไว้ว่า “การวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ โดยการเยี่ยมประเมินผู้ป่วยก่อนได้รับการผ่าตัดเพื่อจะได้ทราบข้อมูลของผู้ป่วยหรือข้อควรระวังที่อาจเกิดขึ้นได้ในขณะผ่าตัด หากผู้ป่วยมีความเสี่ยง ควรรายงานแพทย์ผู้ทำการรักษาหรือทีมผ่าตัดให้รับทราบทันทีและติดตามเยี่ยมผู้ป่วยหลังผ่าตัดเพื่อติดตามการรักษาและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์รวมถึงการวางแผนการจำหน่าย ให้ผู้ป่วยกลับบ้านของแพทย์” ¹⁷ ฉันทย์ชนก ขันดี ได้แสดงความคิดเห็นถึงการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพว่า “การดูแลรักษาในห้องผ่าตัดได้มีการวางแผน ถึงแนวทางการผ่าตัดการให้ยา ระวังความรู้สึกโดยวิธีต่างๆ ก่อนการผ่าตัดมีการเยี่ยม อธิบาย ทำความเข้าใจ ให้ผู้ป่วยได้เตรียมตัวอย่างถูกต้อง หลังผ่าตัดติดตามเยี่ยมเพื่อติดตามการรักษา

¹⁷ สัมภาษณ์ พวงผกา ชินารักษ์, พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการแผนกศัลยกรรมทั่วไป โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, 29 เมษายน 2564.

ตารางที่ 5.4 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติการหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้บริการ (ต่อ)

<p>ปฏิบัติหน้าที่โดยมีการ วางแผนร่วมกับทีม สุขภาพ ในการให้ ผู้รับบริการและ/หรือ ผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการ ในการการดูแลตนเอง</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>การปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรฐานวิชาชีพของ พยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติหน้าที่โดยมีการ วางแผนร่วมกับทีม สุขภาพ ในการให้ ผู้รับบริการและ/หรือ ผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการ ในการการดูแลตนเอง</p>	<p>และให้คำแนะนำการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดขณะอยู่ในโรงพยาบาลหรือกลับไป ฟื้นฟูที่บ้านได้อย่างถูกต้อง”¹⁸ พัชรินทร์ อินทร์ชัย ที่เสนอความเห็นถึงการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพใน การให้บริการ โดยมาทำงานเป็นพยาบาลวิชาชีพที่โรงพยาบาลนครพิงค์ เป็นเวลา 7 ปี “เป็นพยาบาลวิชาชีพด้วยความภูมิใจ รู้สึกมีความสุขทุกครั้งที่ ได้ช่วยส่งเครื่องมือผ่าตัดช่วยผู้ป่วยได้สำเร็จโดยการวางแผนกับทีมผ่าตัด เตรียมเครื่องมือ เครื่องผ้า ให้ตรงกับการผ่าตัดกรณีผู้ป่วยผ่าตัดไส้ติ่ง กระดูกราคาแพง ต้องประสานงานกับบริษัทที่ประมูลได้ให้มีเครื่องมือผ่าตัด พร้อมใช้กับ ผู้ป่วย และทีมพยาบาลห้องผ่าตัด ต้องประสานกันในทีม”¹⁹ รุ่งนัฐศรณ ล้อวรลักษณ์ ได้แสดงในประเด็นไว้ว่า “การวางแผนร่วมกัน กับทีมสุขภาพในการดูแลรักษาผู้ป่วยเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะแผนกผู้ป่วย ทางด้านศัลยกรรมตกแต่ง ผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุไฟไหม้ น้ำร้อนลวก แก๊ส ระเบิด การติดต่อประสานงานกับทีมสุขภาพ เพื่อส่งต่อการรักษาพยาบาล และการปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ป่วยกลับไปใช้ชีวิตในสังคม อย่างมีความสุข ยอมรับว่ามีความสุขที่ได้มีส่วนช่วยเหลือ”²⁰</p>

¹⁸ สัมภาษณ์ ธนย์ชนก ชันดี, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการแผนกศัลยกรรมโรคทรวงอก โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่, 30 เมษายน 2564.

¹⁹ สัมภาษณ์ พัทธินทร อินทร์ชัย, พยาบาลวิชาชีพแผนกผ่าตัดศัลยกรรมประสาท โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่, 30 เมษายน 2564.

²⁰ สัมภาษณ์ รุ่งนัฐศรณ ล้อวรลักษณ์, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่, 30 เมษายน 2564.

ตารางที่ 5.4 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติการหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้ผู้ป่วยบริการ (ต่อ)

<p>ปฏิบัติหน้าที่โดยมีการ วางแผนร่วมกับทีม สุขภาพ ในการให้ ผู้รับบริการและ/หรือ ผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการ ในการการดูแลตนเอง</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>การปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรฐานวิชาชีพของ พยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติหน้าที่โดยมีการ วางแผนร่วมกับทีม สุขภาพ ในการให้ ผู้รับบริการและ/หรือ ผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการ ในการการดูแลตนเอง</p>	<p>หทัยพัชร์ เจติยา ที่เสนอความเห็นว่ “การรักษาพยาบาลผู้ป่วย โดยเฉพาะผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดทุกคนที่ก้าวเข้ามาในรั้วของโรงพยาบาล ทุกคนย่อมมีทั้งความทุกข์และความสุข ผู้คนเหล่านั้น หากได้รับการบริการที่ ดีจากทีมทางการแพทย์ ซึ่งทำงานกันเป็นทีมการช่วยเหลือผู้ป่วยจะประสบ ผลสำเร็จผู้ป่วยปลอดภัยทีมสุขภาพ ต้องสมานสามัคคีกันมีระบบส่งต่อการ รักษา ข้อมูลที่ดีให้ทราบร่วมกันจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้ป่วย”²¹</p> <p>กฤษณา เจริญยิ่ง ได้แสดงความเห็นว่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมี การวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้ผู้รับบริการและ/หรือผู้เกี่ยวข้องกับ ผู้รับบริการในการดูแลตนเองว่ “ต้องมีการประสานงานและใช้ข้อมูล ที่ถูกต้องร่วมกันเพื่อการวางแผนในการดูแลผู้รับบริการและญาติครบถ้วน ให้ ความรู้ คำแนะนำกับผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบในทีมสุขภาพ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและตอบสนองความ ต้องการของผู้รับบริการ ให้ได้รับการช่วยเหลือ และรวดเร็ว ทันเวลา มี คุณภาพ และปลอดภัย”²²</p> <p>สุประวีณ์ พรหมสถิตย์ ให้เหตุผลว่ “ประสานความร่วมมือในการ พัฒนาคุณภาพบริการพยาบาลภายในหน่วยงานบริการ ให้ความรู้แก่ ผู้รับบริการ และสอน สาธิตถ่ายทอดความรู้ ทางเทคโนโลยีทางการแพทย์ แก่ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า นิเทศ ติดตาม กำกับดูแล ผู้ปฏิบัติงานการ</p>

²¹ สัมภาษณ์ หทัยพัชร์ เจติยา, พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการแผนกศัลยกรรมทั่วไป โรงพยาบาลนครพิงค์
อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, 30 เมษายน 2564.

²² สัมภาษณ์ กฤษณา เจริญยิ่ง, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.4 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติการหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้บริการ (ต่อ)

<p>ปฏิบัติหน้าที่โดยมีการ วางแผนร่วมกับทีม สุขภาพ ในการให้ ผู้รับบริการและ/หรือ ผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการ ในการการดูแลตนเอง</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>พยาบาลเพื่อวางแผนให้ผู้รับบริการได้ดูแลตนเองกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติ”²³</p>	

จากตารางที่ 5.4 สามารถสรุปประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพ วิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัดปฏิบัติหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้บริการและ/หรือผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการในการการดูแลตนเองของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลออนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1) การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพงานห้องผ่าตัดจะสำเร็จได้ต้องอาศัยการวางแผนงานร่วมกันกับทีม ด้วยความสามัคคี เป็นการปฏิบัติงานรวมกลุ่มกันด้วยความรัก ความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นประโยชน์ของคนไข้มากกว่าประโยชน์ส่วนตนทุกคนทำด้วยใจ การให้อภัยและสร้างความสามัคคี ระบบการทำงานต้องส่งต่อกันงานจึงจะสำเร็จ

2) หัวใจของการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด คือต้องมีการประสานร่วมมือกันหรือระบบส่งต่อ เพื่อให้ผู้รับบริการในความดูแลได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ มีความสำคัญเป็นการรวมศักยภาพของคนทำงาน ในระบบสู่เป้าหมายเดียวกันคือผู้รับบริการมีสุขภาพดี มีการปฏิบัติตัวที่ดีตามคำแนะนำสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติไม่ต้องพึ่งแต่หมอ กินยา หรือมาโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็น แต่ก็พร้อมที่จะดูแลอย่างมีคุณภาพเมื่อยามเจ็บป่วย มีการประสานงานเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบมีการสนับสนุนทั้งด้านความรู้และเครือข่ายให้บริการมากกว่าเป็นหน่วยบริการโดดๆ ที่แยกกันทำงานในระบบบริการสาธารณสุขไทย

²³ สัมภาษณ์ สุประวีณ์ พรหมสถิตย์, อ่างแล้ว.

5.1.5 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการบันทึกและรายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์

จากการสัมภาษณ์การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการบันทึกและรายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาล ดังที่ปรากฏในตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการบันทึกและรายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาล

<p>ปฏิบัติหน้าที่ในการ บันทึกและรายงานการ พยาบาลและการผดุง ครรภ์ การดูแล ผู้รับบริการตาม กระบวนการพยาบาล</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>มาตรฐานวิชาชีพของ พยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติหน้าที่ในการ บันทึกและรายงานการ พยาบาลและการผดุง ครรภ์ การดูแล ผู้รับบริการตาม กระบวนการพยาบาล</p>	<p>พวงพร ปัญญา ได้กล่าวถึงการบันทึกและรายงานทางการพยาบาล มาตรฐานวิชาชีพของ สามารถแสดงถึงข้อมูล การประเมินภาวะสุขภาพ ในประเด็นสำคัญไว้ว่า พยาบาลห้องผ่าตัด “ปัญหาและความต้องการครอบคลุมองค์รวมของผู้ป่วย/ผู้รับบริการและ ครอบครัว บ่งชี้ถึงความผิดปกติของภาวะสุขภาพที่เบี่ยงเบนได้อย่างรวดเร็ว ปฏิบัติหน้าที่ในการ และชัดเจน รวมทั้งมีข้อมูลภาวะสุขภาพของผู้ป่วย/บริการ” ก่อนย้ายหรือ บันทึกและรายงานการ จำหน่ายที่ต้องการสื่อสารให้กับทีมการพยาบาล ระหว่างหน่วยงาน/ พยาบาลและการผดุง ครรภ์ การดูแล โรงพยาบาล/สถานบริการสุขภาพ กำหนดแนวทางบันทึกการพยาบาล ผู้รับบริการตาม เหมาะสมกับประเภทผู้ป่วย/ผู้รับบริการว่า ปัญหาความต้องการดูแล กระบวนการพยาบาล ความสามารถในการดูแลตนเอง ข้อจำกัดของผู้ป่วย/ผู้รับบริการ ครอบคลุมองค์รวมของผู้ป่วย/ผู้รับบริการ บันทึกและรายงานทางการ พยาบาลมีความชัดเจน มีข้อมูลความเข้าใจและพฤติกรรมของผู้ป่วย/ ผู้รับบริการ/ครอบครัว/ญาติ ต่อคำแนะนำที่ได้รับเพียงพอต่อการประเมิน คุณภาพและสามารถเป็นหลักฐาน</p>

ตารางที่ 5.5 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการบันทึกและ
รายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาล
(ต่อ)

<p>ปฏิบัติหน้าที่ในการ บันทึกและรายงานการ พยาบาลและการผดุง ครรภ์ การดูแล ผู้รับบริการตาม กระบวนการพยาบาล</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>มาตรฐานวิชาชีพของ พยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติหน้าที่ในการ บันทึกและรายงานการ พยาบาลและการผดุง ครรภ์ การดูแล ผู้รับบริการตาม กระบวนการพยาบาล</p>	<p>ทางกฎหมายได้”²⁴</p> <p>กรณีการ รังคเสนี ได้แสดงความเห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ในการบันทึก และรายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตาม กระบวนการพยาบาลไว้ว่า “พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดต้องปฏิบัติหน้าที่ บันทึกข้อมูลการผ่าตัดหรือแผนการพยาบาลที่ต้องมีการดูแลอย่างต่อเนื่อง ลงในแบบฟอร์มเอกสารที่มีมาตรฐาน อีกทั้งยังต้องมีการรับ-ส่งข้อมูลของ ผู้ป่วยให้กับทางห้องฟักฟื้น หรือให้กับทางหอผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการ ดูแลอย่างต่อเนื่อง และถือเป็นข้อมูลทางกฎหมาย”²⁵</p> <p>วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการ บันทึกและรายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการ ตามกระบวนการพยาบาลว่า “พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดจะต้องเขียน บันทึกทางการพยาบาลเกี่ยวกับรายละเอียดการผ่าตัดที่ผู้ป่วยได้รับ ภาวะแทรกซ้อน หรือเหตุการณ์ไม่ปกติ บันทึกลงในใบรายงานการผ่าตัด เพื่อการส่งต่อให้พยาบาลวิชาชีพห้องฟักฟื้น และพยาบาลวิชาชีพหอผู้ป่วย</p>

²⁴ สัมภาษณ์ พวงพร ปัญญา, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอ
แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, 30 เมษายน 2564.

²⁵ สัมภาษณ์ กรณีการ รังคเสนี, อ้างแล้ว.

ตารางที่ 5.5 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการบันทึกและ
รายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาล
(ต่อ)

<p>ปฏิบัติหน้าที่ในการ บันทึกและรายงานการ พยาบาลและการผดุง ครรภ์ การดูแล ผู้รับบริการตาม กระบวนการพยาบาล</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>มาตรฐานวิชาชีพของ พยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติหน้าที่ในการ บันทึกและรายงานการ พยาบาลและการผดุง ครรภ์ การดูแล ผู้รับบริการตาม กระบวนการพยาบาล</p>	<p>ได้ดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องและเป็นหลักฐานทางกฎหมายวิชาชีพทางการ พยาบาล”²⁶ ปรียากร สมณะ ระบุประเด็นสำคัญถึงการปฏิบัติหน้าที่ในการบันทึก และรายงานการพยาบาลและผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตาม กระบวนการพยาบาลว่า “การปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดไม่ว่า จะทำหน้าที่เป็นพยาบาลส่งเครื่องมือ หรือพยาบาลผู้ช่วยแพทย์ ต้องบันทึก การนับจำนวนผ้าซับโลหิตและตรวจสอบนับจำนวนเครื่องมือหลังผ่าตัดให้ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่มีการสูญหายหรือตกค้างเพื่อส่งต่อทีมแพทย์ที่ ผ่าตัดและส่งต่อพยาบาลห้องพักรักษาตัวรวมถึงพยาบาลวิชาชีพหอผู้ป่วยเพื่อ การรักษาต่อเนื่องตามกระบวนการพยาบาล”²⁷ ธัญชนก ชันดี พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ งานห้องผ่าตัดได้แสดง ความเห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ในการบันทึกและรายงานการพยาบาลและ การผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาลว่า “พยาบาล วิชาชีพห้องผ่าตัดต้องบันทึกข้อมูลของผู้ลงในระบบฐานข้อมูลของ หน่วยงานห้องผ่าตัด บันทึกการพยาบาลให้ครอบคลุมทั้งก่อนผ่าตัด ขณะ ผ่าตัด และหลังผ่าตัด ตลอดจนข้อมูลส่งต่อการรักษาพยาบาลที่ต่อเนื่องให้</p>

²⁶ สัมภาษณ์ วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ, อ่างแล้ว.

²⁷ สัมภาษณ์ ปรียากร สมณะ, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.5 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการบันทึกและ
รายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาล
(ต่อ)

<p>ปฏิบัติหน้าที่ในการ บันทึกและรายงานการ พยาบาลและการผดุง ครรภ์ การดูแล ผู้รับบริการตาม กระบวนการพยาบาล</p>	<p>ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p>
<p>มาตรฐานวิชาชีพของ พยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติหน้าที่ในการ บันทึกและรายงานการ พยาบาลและการผดุง ครรภ์ การดูแล ผู้รับบริการตาม กระบวนการพยาบาล</p>	<p>หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ เพื่อผลประโยชน์ในการรักษาต่อเนื่องของ ผู้ป่วย และเป็นข้อมูลทางกฎหมายวิชาชีพ”²⁸ กฤษฎณา เจริญยิ่ง ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการ บันทึกและรายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการ ตามกระบวนการพยาบาลว่า “ต้องบันทึกข้อมูลถูกต้องและครบถ้วนเพราะ มีความสำคัญช่วยในการสื่อสารข้อมูลสำคัญเพื่อการดูแลต่อเนื่อง ลดความ ผิดพลาด และเป็นหลักฐานยืนยันว่าได้ดูแลผู้ป่วยจริง”²⁹ ภควรรณีย์ ประทีปทอง ให้เหตุผลว่า “ได้ทำการบันทึกการพยาบาลที่ ได้ให้แก่ผู้ป่วยขณะผ่าตัด หลังผ่าตัด ภาวะแทรกซ้อน หรือภาวะเสี่ยงที่อาจ เกิดขึ้นหลังผ่าตัด เพื่อจะได้ติดตาม ประเมินผล และเป็นหลักฐานทาง กฎหมายที่ใช้เมื่อมีกรณีฟ้องร้อง ใช้เป็นข้อมูลในการประกันคุณภาพ ทางการพยาบาล ตามมาตรฐานวิชาชีพ”³⁰</p>

จากตารางที่ 5.5 สามารถสรุปประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพในการบันทึก
และรายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาลของ
พยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุป
เป็นประเด็นได้ ดังนี้

²⁸ สัมภาษณ์ ธันย์ชนก ขันดี, อ้างแล้ว.

²⁹ สัมภาษณ์ กฤษฎณา เจริญยิ่ง, อ้างแล้ว.

³⁰ สัมภาษณ์ ภควรรณีย์ ประทีปทอง, อ้างแล้ว.

- 1) การใช้กระบวนการพยาบาลและมีการบันทึกรายงานการพยาบาล ในการดูแลผู้รับบริการทุกรายโดยพยาบาลวิชาชีพ
- 2) การบันทึกและรายงานการพยาบาล มีความครอบคลุมการพยาบาลในทุกกระยะอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แรกรับจนถึงจำหน่าย โดยสรุปรายงานด้านการพยาบาลทุกรายตามมาตรฐานวิชาชีพ
- 3) การบันทึกมีความชัดเจนในกระบวนการพยาบาลทุกขั้นตอน
- 4) มีการใช้แบบฟอร์มการบันทึกที่มีมาตรฐาน และมีการพัฒนาแบบบันทึกให้สามารถบันทึกได้อย่างครบถ้วนและแปรผลการบันทึกได้อย่างแม่นยำ
- 5) ผลการบันทึกสามารถสะท้อนคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ได้
- 6) มีระบบตรวจสอบคุณภาพและความสมบูรณ์ของการบันทึกพยาบาล เพื่อปรับปรุงอย่างเสมอและใช้เป็นข้อมูลทางกฎหมายตามมาตรฐานวิชาชีพ

5.2 การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

การนำเสนอข้อมูลผู้ศึกษาวิจัยได้แยกประเด็นหลักๆที่ได้จากการสัมภาษณ์ถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัดซึ่งมีอยู่ 4 ด้าน คือ นำหลักฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์

5.2.1 นำหลักฉันทะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัดได้นำหลักฉันทะ ได้แก่ ความยินดีในสิ่งที่ทำนั้น ๆ ความพอใจในสิ่งที่ทำนั้น ๆ ความมีใจรักในขณะที่ทำสิ่งนั้น ๆ ความอยากหรือฝักใฝ่ที่จะทำสิ่งนั้น ๆ หรืออีกความหมายหนึ่งคือความพอใจ รักในเรื่องที่เราอยากทำ พอใจรักใคร่ที่จะทำความดีด้วยความเต็มใจ และตั้งใจอย่างแรงกล้า พอใจในหน้าที่การงาน ในอาชีพ นำไปใช้ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ดังที่ปรากฏในตาราง 5.6

ตารางที่ 5.6 นำหลักฉันทะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
นำหลักฉันทะไปใช้ ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักอิทธิบาท 4	<p>วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติงานช่วยผ่าตัดด้านศัลยกรรมประสาทกับหน่วยงานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ 37 ปี ได้กล่าวไว้ว่า “การทำงานทุกอย่างต้องมีความพอใจในงานที่กำลังปฏิบัติอยู่ ไม่เปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่น ที่อาจจะมีความสุขสบายในการปฏิบัติงานมากกว่า แต่ตนเองมีความพอใจและรักในอาชีพพยาบาล พอใจกับผลของการปฏิบัติการให้การพยาบาลผู้ป่วยตามที่ได้ให้การพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างเต็มกำลังความสามารถ”³¹</p> <p>นิตยา เฉลิมเพิ่มผล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการช่วยงานผ่าตัดแผนกศัลยกรรมหลอดเลือด ปฏิบัติงานหน่วยงานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ มาเป็นเวลามากกว่า 30 ปี ได้กล่าวไว้ว่า “การนำหลักฉันทะ มาใช้ในการปฏิบัติงานนั้นในส่วนตัวได้ปฏิบัติช่วยงานผ่าตัดหลายแผนกตามที่ได้รับมอบหมายทำยสุดได้ช่วยงานแผนกผ่าตัดศัลยกรรมหลอดเลือดแม้จะเป็นแผนกที่ต้องทำงานด้วยรังสีทั้งวัน และยังต้องรับผิดชอบงาน จัดซื้อ เก็บเงินผู้ป่วยทำให้ลำบากใจ แต่ก็เต็มใจและพอใจเรียนรู้และพยายามทำสุดความสามารถ”³²</p> <p>สุประวีณ์ พรหมสถิตย์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ปฏิบัติงานช่วยผ่าตัดแผนกศัลยกรรมกระดูกหน่วยงานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ มาเป็นเวลา 37 ปี ได้ให้ความเห็นว่า “อาชีพพยาบาลเป็นงานที่หนัก ต้องรักในวิชาชีพ รักในสิ่งที่ปฏิบัติ จึงจะทำงานได้ดีและมีความสุขตนเองมีความสุขและพอใจในผลของการปฏิบัติงานทุกครั้ง การได้ทำงานที่ตนรักได้เห็นผู้ป่วยที่มารับบริการทุกข์ทรมานด้วยอุบัติเหตุขาหัก แขนหัก เมื่อให้บริการช่วยเหลือผู้ป่วยสามารถกลับไปใช้ชีวิตเป็นปกติได้”</p>

³¹ สัมภาษณ์ วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ, อ้างแล้ว.

³² สัมภาษณ์ นิตยา เฉลิมเพิ่มผล, อ้างแล้ว.

ตารางที่ 5.6 นำหลักฉันทะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
นำหลักฉันทะไปใช้ ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักอิทธิบาท 4	<p>เป็นความพอใจอย่างมาก”³³</p> <p>เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ พัทรินทร์ อินทร์ชัย ได้กล่าวถึงการได้เป็นพยาบาลวิชาชีพและได้มาปฏิบัติงานหน่วยงานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ ในช่วงเวลา 7 ปี ว่า “ตนรู้สึกรักและพอใจในวิชาชีพเพราะเป็นวิชาชีพที่ทำให้ตนได้ทำบุญโดยไม่รู้ตัว นอกเหนือจากหน้าที่การที่ได้เห็นผู้ป่วยหายจากโรคที่เป็นอยู่ เป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจในวิชาชีพอย่างยิ่ง”³⁴</p> <p>เช่นเดียวกับกับ ธันย์ชนก ชันดี เสนอความเห็นที่ “การนำหลักฉันทะมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นตนใช้หลักทำงานด้วยใจรัก มีความรักความพอใจในงานที่ทำ เชื่อมมันและศรัทธาในงานที่ทำ ว่างานอาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีประโยชน์ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เป็นงานที่ทำให้ตนเองมีคุณค่า จะตั้งใจทำงานซึ่งเป็นงานที่ชอบให้ดีที่สุดตามที่ได้เรียนมา”³⁵</p> <p>ส่วน หทัยพัชร เจติยา ได้แสดงในประเด็นเกี่ยวกับการทำงานด้วยหลักฉันทะ งานพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดไว้ว่า “เป็นงานที่ชอบและพอใจ มีความพึงพอใจในงานที่ตัวเองปฏิบัติ ไม่คิดว่าเป็นงานที่หนัก ตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรและพึงพอใจในวิชาชีพสมดังความใฝ่ฝันที่จะเป็นพยาบาลห้องผ่าตัดตั้งแต่เรียน จะรักวิชาชีพและจะตั้งใจทำงานให้ดีที่สุด”³⁶</p> <p>จันทนา จุ่มแก้ว กล่าวถึงการนำหลักฉันทะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ว่า “ตนเองมีความพอใจในหน้าที่ที่ตนเองปฏิบัติ ไม่คิดว่าเป็นงานที่</p>

³³ สัมภาษณ์ สุประวีณ์ พรหมสถิตย์, อ่างแล้ว.

³⁴ สัมภาษณ์ พัทรินทร์ อินทร์ชัย, อ่างแล้ว.

³⁵ สัมภาษณ์ ธันย์ชนก ชันดี, อ่างแล้ว.

³⁶ สัมภาษณ์ หทัยพัชร เจติยา, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.6 นำหลักฉันทะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
นำหลักฉันทะไปใช้ ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักอิทธิบาท 4	นักตั้งใจปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และต้องแยกระหว่างหน้าที่ ในการปฏิบัติงานกับหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องดูแลมารดาที่เจ็บป่วยโดย จัดสรรเวลาให้เหมาะสม คำนี้ถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน” ³⁷

จากตารางที่ 5.6 สามารถสรุปประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ข้อที่ 1 ด้านการนำหลักฉันทะไปใช้ในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มพยาบาลนำหลักฉันทะมาใช้ในการปฏิบัติงานด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ทำงานด้วยความพอใจ ทำเพราะใจรักในวิชาชีพมีความปรารถนาที่จะเห็นผู้ป่วยที่ได้รับความทุกข์ให้พ้นจากทุกและทำงานด้วยความเต็มใจ ปรารถนาเพื่อที่จะทำงานนั้น ๆ ให้ดีที่สุด

2) มีความศรัทธาในวิชาชีพถือว่าวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ทำแล้วมีคุณค่า เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ การปฏิบัติงานใดๆถ้าทำด้วยใจรัก มีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ทำหน้าที่ด้วยตั้งใจ ผลของงานจะบรรลุเป้าหมายเกิดการทำงานด้วยความสุข

3) การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักฉันทะทำด้วยความเต็มใจ ทำให้ไม่รู้สึغبื่อหน่ายในการทำงาน ไม่เกิดอาการท้อแท้ ช่วยให้งานดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องและเกิดการสร้างสรรค์ในงาน ความพอใจในการที่จะกระทำ อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ บรรลุถึงจุดหมาย โดยไม่พวงถึงสิ่งตอบแทน ทั้งหลายอันเป็นจุดตั้งต้นที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะต้องมีการตั้งต้นที่ถูกต้อง เพราะสิ่งใดที่เรารักเราพอใจก็มักจะทำสิ่งนั้นได้ดี ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีความพอใจในการที่จะปฏิบัติให้เกิดขึ้น ให้เกิดความรักในคุณค่า ความดีงาม รักในความสมบูรณ์ของสิ่งนั้น ความอยากที่เป็นฉันทะนี้จะทำให้เกิดความสุข ความชื่นชมเมื่อเห็นงานนั้นๆ บรรลุความสำเร็จสมประสงค์

5.2.2 นำหลักวิริยะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัดด้านการนำหลักวิริยะ ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร เป็นคุณสมบัติของผู้ของผู้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะทำการใด ๆ ก็ตามหากตั้งมั่นอยู่ในความขยันหมั่นเพียรด้วยจิตใจอันไม่ย่อท้อก็สามารถจะทำให้

³⁷ สัมภาษณ์ จันทนา จุ่มแก้ว, อ่างแล้ว.

สิ่งที่ทำอยู่นั้นดำเนินไปอย่างราบรื่นแม้จะมีอุปสรรคผ่านเข้ามา ความเป็นผู้เพียบพร้อมในธรรมแห่งวิริยะนี้จะช่วยให้สามารถฝ่าฟันจนผ่านพ้นไปได้ดังที่กลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดได้นำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์ ดังที่ปรากฏในตาราง 5.7

ตารางที่ 5.7 นำหลักวิริยะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด ด้านนำหลักวิริยะ ไปใช้ ในการปฏิบัติหน้าที่	<p>จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านนำหลักวิริยะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดได้นำหลักวิริยะมาใช้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ดังเช่น ปริญญา สมณะ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ปฏิบัติงานแผนกห้องจ่ายกลางสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ผ่าตัดกับโรงพยาบาลนครพิงค์ มา เป็นเวลา 38 ปี ได้กล่าวไว้ว่า “อาชีพพยาบาลโดยเฉพาะพยาบาลห้องผ่าตัดนอกจากมีความชอบในงานมีความรักในงาน ต้องมีความขยันหมั่นเพียร ฝึกฝนศึกษาหาความรู้ ความชำนาญให้ตนเอง เพราะการช่วยผ่าตัดแต่ละแผนกต้องทำด้วยมือ ทำด้วยความชำนาญ เครื่องมือแต่ละชนิดที่ใช้ในการผ่าตัดพัฒนาอยู่ตลอดจะเป็นพยาบาลช่วยผ่าตัดได้ดี ทำงานราบรื่นต้องมีความขยันหมั่นเพียร อดทนและฝึกฝนศึกษาหาความรู้อยู่ตลอด”³⁸</p> <p>สอดคล้องกับที่ เอกชัย ชัยวุฒิ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ (พยาบาลชาย) งานห้องผ่าตัดได้กล่าวถึงการที่บุคคลเพศชายมาทำงานวิชาชีพพยาบาล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงหน้าตาสวยงาม งานพยาบาลแม้จะเป็นงานละเอียดว่า “แต่ด้วยใจรักตนเองต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียรเป็นอย่างมาก ขยันฝึกฝนหาประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือช่วยผ่าตัดแต่</p>

³⁸ สัมภาษณ์ ปริญญา สมณะ, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.7 นำหลักวิธีะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด ด้านนำหลักวิธีะ ไปใช้ ในการปฏิบัติหน้าที่	<p>ละชนิด ฝึกใช้ให้คล่องแคล่ว ตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง ในที่สุดการเป็น วิชาชีพพยาบาลชายก็ไม่มีปัญหาอุปสรรค”³⁹</p> <p>ภควรรณีย์ ประทีปทอง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ช่วยผ่าตัดแผนก จักษุห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ได้กล่าวเสริมถึงหลักวิธีะที่ตนนำมา ปฏิบัติในงานห้องผ่าตัดโดยเฉพาะเป็นพยาบาลช่วยผ่าตัดแผนกจักษุได้ แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ดวงตาเป็นอวัยวะที่สำคัญการส่งเครื่องมือช่วย ผ่าตัดชิ้นเล็กและบอบบาง ราคาแพง ต้องทำด้วยความตั้งใจ อดทนต่อการ ช่วยงานแต่ละรายเพื่อให้การผ่าตัดสำเร็จลุล่วงอย่างราบรื่น ขยันหมั่นเพียร ฝึกฝนการช่วยส่งเครื่องมืออยู่เสมองานช่วยผ่าตัดจึงจะสำเร็จแบบ คนทำงานสำราญงานก็สำเร็จ”⁴⁰</p> <p>ส่วน มนพวรรณ ลินตะพาน ได้แสดงในประเด็นการนำหลักวิธีะมาใช้ ในการปฏิบัติหน้าที่งานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ไว้ว่า “การเป็น พยาบาลช่วยงานผ่าตัดต้องอาศัยความขยัน อดทน มีความพากเพียรในการ ส่งเครื่องมือแต่ละราย หมั่นฝึกฝน ปฏิบัติงานในรายที่ได้รับมอบหมายโดย ไม่เกี่ยงงานว่าจะยากลำบาก ฝึกฝนให้คล่องแคล่วงานช่วยผ่าตัดจึงจำ สำเร็จ”⁴¹</p> <p>กรรณิการ์ รั้งคเสนี พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษหัวหน้ากลุ่มงาน ห้องผ่าตัดได้กล่าวเพิ่มเติมถึง หลักวิธีะที่นำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ใน กลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดและผู้มารับบริการว่า “ต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ขยัน อดทน ในการปฏิบัติงาน แม้ว่าเป็นสิ่งที่ยากลำบากยอม ไม่ย่อท้อเมื่อ</p>

³⁹ สัมภาษณ์ เอกชัย วุฒิชัย, อ่างแล้ว.

⁴⁰ สัมภาษณ์ ภควรรณีย์ ประทีปทอง, อ่างแล้ว.

⁴¹ สัมภาษณ์ มนพวรรณ ลินตะพาน, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.7 นำหลักวิริยะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด ด้านนำหลักวิริยะ ไปใช้ ในการปฏิบัติหน้าที่	<p>บุคลากรท่านอื่นทำได้หากเรามีความขยันศึกษาหาประสบการณ์ในการทำงาน พาเพียร เสมอเราก็ต้องทำได้เช่นกัน”⁴²</p> <p>จันทนา จุ่มแก้ว กล่าวว่า “นำหลักวิริยะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันอดทนถึงแม้จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลาขณะอยู่เวรต้องอดทนต่อความหิวจนกว่าจะให้การรักษาพยาบาลให้ผู้ป่วยสำเร็จพยายามทำงานด้านนำหลักวิริยะ ไปใช้ และดูแลผู้ป่วยให้การรักษาผู้ป่วยให้ได้ดีที่สุด”⁴³</p> <p>พวงผกา ชินารักษ์ ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยว “การปฏิบัติหน้าที่โดยหลักวิริยะต้องอดทนรับผิดชอบต่อหน้าที่เมื่อพบปัญหาหาทางแก้ไขปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น”⁴⁴</p>

จากตารางที่ 5.7 สามารถสรุปประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ข้อที่ 2 ด้านการนำหลักวิริยะ ไปใช้ในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1) ทำงานในหน้าที่ด้วยความขยัน พากเพียร อดสาหัส บากบั่น เอาธุระ มีความเข้มแข็ง มุมนานะ อดทนที่จะทำงานให้สำเร็จไม่ท้อถอย ไม่เลิกละทำงานได้อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องจนกว่างานนั้นจะประสบผลสำเร็จ

2) ทำงานในหน้าที่ด้วยความไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรคและความยากลำบากต่าง ๆ ในงาน มองความลำบากและปัญหาอุปสรรคในงานเป็นสิ่งที่ท้าทาย ที่ต้องเอาชนะเพื่อให้งานสำเร็จ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ไม่ทอดทิ้งงาน

⁴² สัมภาษณ์ กรรณิการ์ รังคเสณี, อ้างแล้ว.

⁴³ สัมภาษณ์ จันทนา จุ่มแก้ว, อ้างแล้ว.

⁴⁴ สัมภาษณ์ พวงผกา ชินารักษ์, อ้างแล้ว.

5.2.3 การนำหลักจิตตะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอภิปาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

จากการสัมภาษณ์การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอภิปาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัดด้านการนำหลักจิตตะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์ ดังที่ปรากฏในตาราง 5.8

ตารางที่ 5.8 นำหลักจิตตะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอภิปาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอภิปาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอภิปาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านนำหลักจิตตะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่	<p>จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอภิปาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด ด้านนำหลักจิตตะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดได้นำหลักจิตตะ คือ การเอาใจใส่ ฝึกใฝ่อยู่ในงาน ฝึกใฝ่อยู่แต่สิ่งที่ทำ ไม่เปลี่ยนความมุ่งหมาย ไม่เปลี่ยนเรื่องอะไร มีสมาธิมั่นคง จดจ่ออยู่กับงานไม่ปล่อยปละเลยในหน้าที่ทำ และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะทำให้งานนั้นสำเร็จ ทำงานด้วยความไม่ประมาทมีสติคุ้มคุมใจอยู่ตลอดเวลา ทำอะไรไม่ทิ้งทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ นำหลักพุทธธรรมจิตตะมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่วอกแวกออกไปนอกกลุ่มนอกทางดังที่</p> <p>รุ่งนัฐศรณ์ ล้อวรลักษณ์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ปฏิบัติงานด้านช่วยผ่าตัดศัลยกรรมตกแต่งกลุ่มงานห้องผ่าตัดมาเป็นเวลามากกว่า 30 ปี ได้กล่าวไว้ว่า “ตนเองได้นำหลักจิตตะในการปฏิบัติงานโดยทุกครั้งที่ปฏิบัติงานจะจดจ่ออยู่กับงาน มีสติสัมปชัญญะขณะปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้น ๆ สำเร็จ การให้การพยาบาลช่วยผ่าตัดผู้ป่วยแต่ละรายโดยเฉพาะช่วยผู้ป่วยศัลยกรรมตกแต่งแผล การไถหน้่งเพื่อใช้ในการผ่าตัดต้องจดจ่ออยู่กับงาน มีสติอยู่ตลอดไม่ประมาท มีความตั้งใจไม่ละเลยในหน้าที่”⁴⁵</p> <p>สอดคล้องกับที่ พวงพร ปัญญา พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลัก</p>

⁴⁵ สัมภาษณ์ รุ่งนัฐศรณ์ ล้อวรลักษณ์, อ้างแล้ว.

ตารางที่ 5.8 นำหลักจิตตะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด ด้านนำหลักจิตตะ ไปใช้ ในการปฏิบัติหน้าที่	<p>จิตตะที่ตนเองนำมาใช้คือไม่เลือกทำงานที่ตัวเองชอบเท่านั้น สามารถทำได้ทุกอย่างโดยที่ตนเองไม่เดือดร้อน พร้อมทั้งจะแก้ปัญหาไปพร้อมๆ กับสมาชิกที่ทำงานร่วมกันทุกคน ไว้ว่า “งานช่วยผ่าตัดส่งเครื่องมือผู้ป่วยทางสูติ-นรีเวช การช่วยผ่าตัดผู้ป่วยแต่ละรายใช้เวลายาวนาน มีการใช้อุปกรณ์ในการผ่าตัดมาก มีการส่งชิ้นเนื้อตรวจตามแผนการรักษาจำนวนมากดังนั้นต้องมีสติจดจ่อกับงานตรงหน้าอยู่ตลอดเวลาจนถึงสำเร็จอย่างราบรื่น”⁴⁶</p> <p>เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ จันทนา จุ่มแก้ว ที่เสนอความเห็นถึง การทำงานด้านช่วยเหลือช่วยส่งเครื่องมือ ในการผ่าตัด ไม่ประมาททำงานด้วยความตั้งใจว่า “มีสมาธิในการช่วยงานทุกขณะ ไม่ประมาท โดยเฉพาะสถานการณ์ฉุกเฉิน เร่งด่วนเครื่องมือ ต้องพร้อมใช้งาน ช่วยงานอย่างใจจดใจจ่อ สามารถส่งเครื่องมือได้ถูกต้อง รวดเร็วและมีแม่นยำ ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทดสอบก่อนใช้เสมอเหล่านี้ก็เป็นหลักจิตตะด้วยเช่นกันแม้ในยามที่คนในครอบครัวเจ็บป่วยก็ต้องแยกระหว่างหน้าที่ความรับผิดชอบออกจากเรื่องส่วนตัวมีสมาธิจดจ่อกับงานเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด”⁴⁷</p> <p>สอดคล้องกับ เอกชัย ชัยวุฒิ ได้แสดงความคิดเห็นถึงการนำหลักจิตตะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานใดๆ ไว้ว่า “ต้องเอาใจใส่กับงานที่ปฏิบัติอย่างจดจ่อ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือเกิดความเสียหายโดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับชีวิตผู้ป่วย เพราะหาเผลอเลอะปล่อยปละละเลยอาจทำให้สิ่งที่เราตั้งใจดี เจตนาดีในการทำงานเกิดผิดพลาดได้”⁴⁸</p> <p>ในส่วนของ วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ ได้กล่าวเสริมถึงการนำหลักจิตตะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งตนเองใช้หลักการนี้มาโดยตลอด โดยคำนึงถึง</p>

⁴⁶ สัมภาษณ์ พวงพร ปัญญา, อ่างแล้ว.

⁴⁷ สัมภาษณ์ จันทนา จุ่มแก้ว, อ่างแล้ว.

⁴⁸ สัมภาษณ์ เอกชัย ชัยวุฒิ, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.8 นำหลักจิตตะไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด ด้านนำหลักจิตตะ ไปใช้ ในการปฏิบัติหน้าที่	<p>ประโยชน์ของผู้ป่วยมากกว่าความสุขสบายส่วนตนช่วยเหลือทีมแพทย์ และ ทีมผ่าตัดอย่างเต็มกำลังความสามารถขณะปฏิบัติหน้าที่ไว้ว่า “เอาใจจดจ่อ อยู่กับงาน มีสติอยู่กับงาน มีสมาธิไม่ปล่อยให้ใจฟุ้งซ่าน ตั้งใจทำงานและ จดจ่ออย่างมีสติ ส่งเครื่องมือให้รวดเร็ว พร้อมใจอย่างมีประสิทธิภาพ ระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายใด ๆ ต่อผู้ป่วยและเพื่อนร่วมงานและ ประพฤตินั้นเป็นแบบอย่างที่ดี”⁴⁹</p> <p>กฤษณา เจริญยิ่ง กล่าวว่า “การปฏิบัติหน้าที่ที่ใช้หลักจิตตะขณะ ทำงานต้องมีสมาธิจดจ่ออยู่กับงาน มีความรับผิดชอบขณะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดเมื่อกระทำการสิ่งใดด้วยจิตจดจ่อแล้วต้อง รับผิดชอบในสิ่งที่ทำด้วยจึงเรียกว่าเป็นผลสำเร็จจึงทำตามแบบอย่างของ คุณธรรมตามหลักจิตตะ”⁵⁰</p> <p>สุประวีณ์ พรหมสถิตย์ ให้เหตุผลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ที่ใช้หลัก จิตตะว่า “ในการทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การช่วยผ่าตัดตนเองจะ พยายามมีสมาธิกับงานที่ทำจะไม่พูดคุยกันจนเกินพอดี มีการจัดเตรียม อุปกรณ์เครื่องมือที่ต้องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงการดูแลรักษาเก็บ อุปกรณ์ภายหลังการปฏิบัติหน้าที่แล้วเสร็จไม่ปล่อยให้ปนเปื้อนของ ผู้ร่วมงานคนใดคนหนึ่ง”⁵¹</p>

จากตารางที่ 5.8 สามารถสรุปประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ข้อที่ 3 ด้าน
การนำหลักจิตตะ ไปใช้ในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว
อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

⁴⁹ สัมภาษณ์ วาริธร บัณฑิตนเลิศ, อ้างแล้ว.

⁵⁰ สัมภาษณ์ กฤษณา เจริญยิ่ง, อ้างแล้ว.

⁵¹ สัมภาษณ์ สุประวีณ์ พรหมสถิตย์, อ้างแล้ว.

1) การปฏิบัติหน้าที่วิชาชีพพยาบาลโดยยึดหลักจิตตะ ต้องมีใจจดจ่อ ฝึกฝอยอยู่กับงาน ไม่ทอดทิ้งในการทำงาน ไม่เผลอสติ มีสมาธิอยู่กับงานที่ทำ ทำด้วยความไม่ประมาทพลังเผลอ ไม่ทำงานสักแต่ว่าทำ

2) การปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพเป็นการพยาบาลที่ทำบนความเป็นความตายของผู้ป่วย พยาบาลต้องเอาใจใส่ดูแลตลอดเวลา ทำงานด้วยความไม่ประมาทไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ การจดจ่อในงานที่ทำ โดยไม่วกแวก ไปกลุ่มกังวลอยู่กับเรื่องอื่น ย่อมทำให้ผลงานที่เกิดขึ้นมีคุณภาพ เพราะเกิดมาจากการพิจารณาไตร่ตรองโดยถี่ถ้วนอย่างแท้จริง เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วยและส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

5.2.4 การนำหลักวิม้งสาไปใช้ในปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

จากการสัมภาษณ์การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัดด้านการนำหลักวิม้งสา ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์ ดังที่ปรากฏในตาราง 5.9

ตารางที่ 5.9 นำหลักวิม้งสาไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด ด้านการนำหลักวิม้งสา ไป ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่	จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ถึงการปฏิบัติหน้าที่ด้านการนำหลักวิม้งสา มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดส่วนใหญ่ได้นำหลักพุทธธรรมวิม้งสา ซึ่งหมายถึง การรู้จักคิด วิเคราะห์ การสอบสวน ไตร่ตรอง และพิจารณาตรวจสอบในสิ่งที่กำลังทำนั้น ๆ คิดแก้ไข ปรับปรุงงาน ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล แยกแยะสิ่งต่าง ๆ ว่าถูก ผิด ดี ชั่ว การวิเคราะห์มักควบคู่กับการใช้ปัญญา คือความรู้ ความเข้าใจต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง การแก้ไข ปรับปรุง ขอบกพร่อง และพัฒนาในงานที่ทำด้วยปัญญา คุณธรรมข้อนี้เป็นปัจจัย สำคัญต่อความสำเร็จในการทำงานมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่เสมอ ดังที่ ปรียากร สมณะ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าแผนกเครื่องมือและอุปกรณ์ผ่าตัดเป็นเวลา 38 ปี กล่าวถึงการปฏิบัติงาน ซึ่งตนเป็นหัวหน้างานที่ต้องให้ความเป็นมิตรกับทุกคน เป็นกันเองกับทุกคน

ตารางที่ 5.9 นำหลักวิมังสาไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด
(ต่อ)

การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด ด้านนำหลักวิมังสา ไป ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่	<p>การปฏิบัติงานเกี่ยวกับเครื่องมือผ่าตัดทุกชนิดที่ใช้ในห้องผ่าตัดไว้ว่า “ต้องพิจารณา ไตร่ตรองด้วยสติ คิดคำนวณอย่างรอบครอบ ว่าเครื่องมือชนิดไหนควรพิจารณาทำการให้ปราศจากเชื้อก่อนหลัง และรับฟังปัญหาการใช้เครื่องมือจากพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องด้วยความใส่ใจ เพื่อแก้ไขปัญหาเครื่องมือให้พร้อมใช้ผู้ป่วยได้รับการผ่าตัดทุกราย”⁵²</p> <p>เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ กฤษณา เจริญยิ่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการช่วยผ่าตัดด้าน หู คอ จมูก ที่เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อจากปริยากร ถึงการนำหลักวิมังสา มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่โดยให้ความสำคัญกับการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาว่า “ปฏิบัติหน้าที่โดยพิจารณาไตร่ตรอง ไม่ใช้อารมณ์ตัดสินปัญหา การช่วยผ่าตัดแผนก หู คอ จมูก ส่วนมากต้องผ่าตัดโดยวิธีผ่านกล้อง เครื่องมือมีราคาแพง พยาบาลช่วยส่งเครื่องมือต้องละเอียดรอบครอบ ต้องศึกษาให้แตกฉานก่อนเข้าช่วยทีมผ่าตัด”⁵³</p> <p>ส่วน ทศนีย์ วัชรานันท์ ได้แสดงในประเด็นการนำหลักวิมังสาที่ตนเองได้น้อมนำมาปฏิบัติหน้าที่พยาบาลห้องผ่าตัด ช่วยแพทย์ผ่าตัดไว้ว่า “ต้องคอยดูแลน้องพยาบาลวิชาชีพระดับล่างส่งเครื่องมือผ่าตัดให้คำแนะนำให้น้องส่งเครื่องมือช่วยผ่าตัดอย่างถูกวิธี และระมัดระวัง ฝึกใช้เครื่องมืออย่างถูกวิธีก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้งป้องกันความผิดพลาด”⁵⁴</p> <p>เป็นไปในทิศทางที่ หทัยพัชร์ เจริญยิ่ง พยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการ กลุ่มงานห้องผ่าตัด ที่เสนอความเห็นสอดคล้องกับพยาบาลวิชาชีพคนอื่นๆ</p>

⁵² สัมภาษณ์ ปริยากร สมณะ, อ่างแล้ว.

⁵³ สัมภาษณ์ กฤษณา เจริญยิ่ง, อ่างแล้ว.

⁵⁴ สัมภาษณ์ ทศนีย์ วัชรานันท์, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.9 นำหลักวิมังสาไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด
(ต่อ)

การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
การปฏิบัติหน้าที่ตาม หลักอิทธิบาท 4 ของ พยาบาลห้องผ่าตัด ด้านนำหลักวิมังสา ไป ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่	<p>ว่า “หลักฉันท์ที่ตนเองนำมาปฏิบัติก็คือมีความระมัดระวังเวลาปฏิบัติหน้าที่ จัดเตรียมเครื่องมือที่จะต้องใช้ในการผ่าตัดในแต่ละวันให้ครบถ้วน ไม่ว่าจะปฏิบัติหน้าที่เป็นพยาบาลส่งเครื่องมือ พยาบาลช่วยแพทย์ หรือเป็นพยาบาลช่วยรอนอกต้องใช้ปัญญาพิจารณา ไตร่ตรองอย่างรอบครอบ หากพบปัญหาเครื่องมือไม่พร้อมต้องรายงานพี่พยาบาลหัวหน้าห้องเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกัน”⁵⁵</p> <p>ภควรรณย์ ประทีปทอง ให้เหตุผลว่า “ตนเองนำหลักวิมังสามาใช้ขณะปฏิบัติหน้าที่ให้ครอบคลุมถูกต้องครบถ้วนทุกขั้นตอน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบ ทบทวนและคิดก่อนปฏิบัติ เมื่อเกิดปัญหาทบทวนหาเหตุผลปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้นทำให้การทำงานของตนเองประสบผลสำเร็จ”⁵⁶</p> <p>กรรณิการ์ รังคเสณี กล่าวเสริมว่า “ทุกครั้งที่ใช้หลักวิมังสา คือ การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมาอันเกิดจากมีใจรักแล้วทำด้วยความมุ่งมั่นอย่างใจจดใจจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) ในวิจาร์ณญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบจึงนำไปสู่การทบทวนตนเองและทบทวนกระบวนการทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำที่ผ่านมาว่าเกิดผลดีผลเสียอย่างไรทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวของเราเองและเป็นเรื่องที่ร่วมคิดร่วมทำกับผู้อื่นเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น”⁵⁷</p>

จากตารางที่ 5.9 สามารถสรุปประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ข้อที่ 4 ด้านการนำหลักวิมังสา ไปใช้ในการปฏิบัติงานของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบล

⁵⁵ สัมภาษณ์ หทัยพัชร เจตติยา, อ่างแล้ว.

⁵⁶ สัมภาษณ์ ภควรรณย์ ประทีปทอง, อ่างแล้ว.

⁵⁷ สัมภาษณ์ กรรณิการ์ รังคเสณี, อ่างแล้ว.

ดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้ การนำหลักวิมิงสาไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เน้นและให้ความสำคัญความมีปัญญาและเหตุผล ธรรมข้อนี้เป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติงาน เพราะหากตั้งมั่นอยู่ในสติปัญญาและความมีเหตุผลแล้วการปฏิบัติงานย่อมไม่ผิดพลาด แม้จะต้องเผชิญกับปัญหา ก็สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วยความสุขุม ตรงจุด จนปัญหานั้นเบาบางลงและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น

5.3 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

5.3.1 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด

จากการสัมภาษณ์แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ นั้น เป็นการให้สัมภาษณ์จากประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่จริงนำมาใช้ประโยชน์ โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสภาวะที่เฉพาะเจาะจง และบางข้อมูล ที่นำมาให้สัมภาษณ์นั้น อาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานห้องผ่าตัด และมาปรับใช้กับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังที่ปรากฏในตาราง 5.10

ตารางที่ 5.10 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจของพยาบาลห้องผ่าตัด

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายถึงแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลควรมีการสร้างขวัญกำลังใจ คือ ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น นอกจากจะมีระเบียบวินัย คำสั่ง จรรยาบรรณวิชาชีพ จริยธรรมเป็นตัวควบคุมให้ บุคคลปฏิบัติหน้าที่สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้ง

ตารางที่ 5.10 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจของ
พยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ควรมีการสร้าง
ขวัญกำลังใจของ
พยาบาลห้องผ่าตัด

ได้แล้ว สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งก็คือความสุขกาย ความสบายใจ ในการปฏิบัติ
หน้าที่ หรือการทำงานซึ่งความรู้สึกดังกล่าว จะเกิดจะเกิดขึ้นได้ต้อง
อาศัยปัจจัยตัวกำหนดหรือเป็นพลังผลักดัน ให้บุคคลเกิดความ
กระตือรือร้น ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ การสร้าง
ขวัญกำลังใจตามหลักธรรม ฉันทะ คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ความรู้สึกของ
บุคคลผู้ปฏิบัติงานที่เป็นพฤติกรรมแสดงออกต่อสภาพแวดล้อม หรือ
ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานอันเป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงความตั้งใจ
และทำให้เกิดกำลังใจที่จะร่วมมือ ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้ประสบ
ผลสำเร็จ

ดังที่ กรรมการ รั้งคเสนี พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษอาชีพรับ
ราชการ กระทรวงสาธารณสุข ปฏิบัติหน้าที่ช่วยผ่าตัดด้านศัลยกรรม
ตกแต่งมาก่อนปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่มงานห้องผ่าตัดกับ
โรงพยาบาลนครพิงค์ มากกว่า 20 ปี กล่าวถึง การใช้หลักธรรม ฉันทะ
ในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจนั้น
ตนเองมีความเห็นว่า “บุคคลากรพยาบาลวิชาชีพ ควรตระหนักอยู่เสมอ
ว่า ขวัญกำลังใจเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา
อยู่เสมอ เพราะถ้าการบำรุงขวัญที่ดีจะทำให้มีการสร้างผลงาน ที่มี
คุณภาพให้แก่หน่วยงาน จึงต้องมีการเสริมสร้างขวัญและบำรุงขวัญการ
เป็นผู้ให้ตามวาระหรือโอกาสที่มาถึง พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
ตั้งใจยื่นช่วยผ่าตัดเพื่อให้ผู้ป่วยสามารถกลับคืนสู่สภาวะปกติใช้
ชีวิตประจำวันได้ขวัญและกำลังใจนอกเหนือจากเงินคือความ
ภาคภูมิใจ”⁵⁸

⁵⁸ สัมภาษณ์ กรรมการ รั้งคเสนี, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.10 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจของ
พยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

สอดคล้องกับ นิตยา เฉลิมเพิ่มผล ปฏิบัติงานห้องผ่าตัดช่วยงาน
ผ่าตัดกับโรงพยาบาลนครพิงค์ ทุกแผนกและมาเป็นพยาบาลวิชาชีพ
หัวหน้าห้องช่วยผ่าตัดศัลยกรรมหลอดเลือด 5 ปี ได้แสดงความคิดเห็น
ถึงการปฏิบัติหน้าที่ในการสร้างขวัญกำลังใจตามหลักฉันทะ ตนเองเป็น
หัวหน้าห้องช่วยผ่าตัดด้านศัลยกรรมหลอดเลือด ต้องใช้เสียกันรังสีช่วย
แนวทางการปฏิบัติ ในการผ่าตัด งานช่วยผ่าตัดค่อนข้างหนักตนเองจะช่วยเหลือทำงานใน
หน้าที่ตามหลักอิทธิ ทูกระดับไว้ว่า “การมีน้ำใจเล็กๆ น้อยๆ ถือเป็นภาระแบ่งปันและเมื่อถึง
บาท 4 ควรมีการสร้าง เทศกาลสำคัญก็จะมีของขวัญเล็กๆ น้อยๆ ให้ ทำให้บุคลากรระดับล่างมี
ขวัญและกำลังใจ มีความภาคภูมิใจ ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างตั้งใจ”⁵⁹
พยาบาลห้องผ่าตัด เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ ธันย์ชนก ชันตี พยาบาลวิชาชีพชำนาญ
การช่วยงานผ่าตัดแผนกศัลยกรรมกระดูกที่ต้องช่วยจัดท่า ช่วยแพทย์ทำ
การผ่าตัดใส่วัสดุตรึงกระดูกผู้ป่วยวันละหลายๆ รายช่วยผ่าตัดผู้ป่วยใส่
วัสดุตรึงกระดูกภายใต้การใส่เครื่องป้องกันรังสีน้ำหนั 7 กิโลกรัมทุกวัน
ที่เสนอความเห็นเห็นว่า “การปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ตนได้
ใช้หลักฉันทะในการสร้างขวัญกำลังใจโดยเป็นผู้ให้ตามวาระโอกาสซึ่งมี
ทั้งให้กำลังใจ กำลังใจ ให้ปัจจัยสิ่งของและสนับสนุนกิจกรรมดีๆ ที่กลุ่ม
งานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์จัดขึ้น ช่วยเหลืองานในหน้าที่และ
รวมถึงให้คำปรึกษาทุกๆ เรื่อง ในด้านการพยาบาลช่วยเหลือผู้ป่วยที่อยู่
ในความรับผิดชอบตนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรักความเมตตา ขวัญ
กำลังใจที่เห็นผู้ป่วยได้รับการผ่าตัดทุกราย ไม่มีผิด คือความสุขมากกว่า
เงินทอง”⁶⁰

⁵⁹ สัมภาษณ์ นิตยา เฉลิมเพิ่มผล, อ่างแล้ว.

⁶⁰ สัมภาษณ์ ธันย์ชนก ชันตี, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.10 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจของ
พยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ สุประวีณ์ พรหมสถิตย์ พยาบาลวิชาชีพ
ชำนาญการช่วยงานผ่าตัดแผนกศัลยกรรมกระดูกที่ต้องช่วยจัดท่า ช่วย
แพทย์ทำการผ่าตัดใส่วัสดุตรึงกระดูกผู้ป่วยวันละหลายๆ รายช่วยผ่าตัด
ผู้ป่วยใส่วัสดุตรึงกระดูกภายใต้การใส่เครื่องป้องกันรังสีน้ำหนัก 7
กิโลกรัมทุกวัน ที่เสนอความเห็น “การปฏิบัติหน้าที่พยาบาลวิชาชีพ
ห้องผ่าตัด ตนได้ใช้หลักฉันทะในการสร้างขวัญกำลังใจโดยเป็นผู้ให้ตาม
วาระโอกาสซึ่งมีทั้งให้กำลังใจ กำลังใจ ให้ปัจจัยสิ่งของและสนับสนุน
กิจกรรมดีๆที่กลุ่มงานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์จัดขึ้น ช่วยเหลือ
งานในหน้าที่และรวมถึงให้คำปรึกษาทุกๆ เรื่อง ในด้านการพยาบาล
ช่วยเหลือผู้ป่วยที่อยู่ในความรับผิดชอบตนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรัก
ความเมตตา ขวัญกำลังใจที่เห็นผู้ป่วยได้รับการผ่าตัดทุกราย ไม่มีด คือ
ความสุขมากกว่าเงินทอง”⁶¹

สอดคล้องกับ ภฤชณา เจริญยิ่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการห้อง
ผ่าตัดแผนก หู คอ จมูก กล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลควรมีการ
สร้างขวัญกำลังใจตามหลักฉันทะ ความสำเร็จของงานไม่ว่ายุคใด สมัยใด
ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือในบรรดาทรัพยากรทางการบริหารนั้นคือ คน และ
คนนี่เองที่เป็นผู้มีชีวิต วิญญาณ ความต้องการ ความคาดหวังและ
อารมณ์ และเป็นทรัพยากรบริหารที่ควบคุมได้ยากที่สุด ซึ่งการทำงานใน
ห้องผ่าตัดเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก ได้กล่าวเสริมถึงการสร้างขวัญ
กำลังใจไว้ว่า “ตนเองสร้างขวัญกำลังใจโดยสร้างบรรยากาศในการ
ทำงาน ทำงานด้วยใจรัก สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน มีความ
ยุติธรรม และการทำงานเกี่ยวกับชีวิตคน ผลสำเร็จของงานคือผู้ป่วยหาย

⁶¹ สัมภาษณ์ สุประวีณ์ พรหมสถิตย์, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.10 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มพยาบาล
ห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ควรมีการสร้าง
ขวัญกำลังใจของ
พยาบาลห้องผ่าตัด

เป็นปกติหรือใกล้เคียงกลับไปใช้ชีวิตเป็นปกติ เป็นขวัญและกำลังใจที่ดี
ที่สุด มากกว่าเงินทองซึ่งเป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้”⁶²

เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ มนพวรรณ ลินตะพาน พยาบาลวิชาชีพ
ระดับปฏิบัติการช่วยงานผ่าตัดด้านศัลยกรรมผ่าตัดโรคหัวใจ หลอดเลือด
ใหญ่ และทรวงอก ที่เสนอความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของ
พยาบาลห้องผ่าตัดโดยใช้หลักฉันทะในการสร้างขวัญกำลังใจไว้ว่า “การ
สร้างบรรยากาศของหน่วยงานปฏิบัติงานด้วยความแจ่มใส ร่าเริง มี
ความรักใคร่ เต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน การทำงานของเพื่อนร่วมงาน
ตั้งใจทำงาน เพลิดเพลินกับงาน แม้จะอยู่ในสถานการณ์ ที่คับขันสมาชิก
ในองค์กรสามารถดำรงสภาพความเป็นปกติสุขได้ ทุกคนมีความตั้งใจ
เสียสละ เอื้อเฟื้อและพร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้งานสำเร็จ
ถือเป็นหลักฉันทะอย่างหนึ่ง ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันที่ทำให้เราและ
ผู้รอบข้างมีความสุข”⁶³

จันทนา จุ่มแก้ว ให้เหตุผลว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในการ
สร้างขวัญกำลังใจควรมีการยกย่องชื่นชมบุคคลที่มีการปฏิบัติงานได้ดี
แก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติหน้าที่และให้กำลังใจแก่เพื่อน
ร่วมงานที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่แล้วแต่ยังอาจเกิดข้อผิดพลาดไม่มีการ
ติเตียนอย่างรุนแรงเกินไป การให้ความดีความชอบควรเสมอภาคไม่ม
ีความอคติ”⁶⁴

⁶² สัมภาษณ์ กฤษณา เจริญยิ่ง, อ่างแล้ว.

⁶³ สัมภาษณ์ มนพวรรณ ลินตะพาน, อ่างแล้ว.

⁶⁴ สัมภาษณ์ จันทนา จุ่มแก้ว, อ่างแล้ว.

จากตารางที่ 5.10 กลุ่มเป้าหมายที่ได้ให้สัมภาษณ์ถึงปัญหา แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 การปฏิบัติหน้าที่ด้านฉันทะของพยาบาลห้องผ่าตัดควรมีการสร้างขวัญกำลังใจ สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1) ปฏิบัติงานหน้าที่ของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดในการสร้างขวัญกำลังใจส่วนใหญ่มีหลักการเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ สร้างกำลังใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ พึงพอใจในหน้าที่การทำงานที่ปฏิบัติอยู่ ให้กำลังใจกันและกัน ทั้งกำลังใจ กำลังความคิด กำลังทรัพย์เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ ให้ความเสียสละ เอื้อเฟื้อและแบ่งปันซึ่งกันและกัน ยอมรับนับถือความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นหัวใจหลักในการหลักทานอิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ ดังกล่าว

2) การปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานห้องผ่าตัด สร้างบรรยากาศในการทำงาน ยิ่งกว่านั้น สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานสะดวกสบาย มีความเป็นกัลยาณมิตร มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา จริงใจให้คำชี้แนะ กระตุ้นโน้มน้าวให้เกิดการยอมรับ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของการทำงาน เห็นประโยชน์จากการที่ผู้ป่วยได้รับการผ่าตัดช่วยเหลืออย่างปลอดภัย และกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข คือขวัญกำลังใจอันล้ำค่าของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดทุกคน

5.3.2 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันตามหลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียรต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบันของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ดังที่ปรากฏในตาราง 5.11

ตารางที่ 5.11 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียรต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบันของพยาบาลห้องผ่าตัด

**แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด**

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

แนวทางการปฏิบัติ หน้าที่ตามหลักอิทธิ บาท 4 ที่จะให้พยาบาล มีความขยันหมั่นเพียร ต่อการปฏิบัติงาน	จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่ากลุ่ม พยาบาลห้องผ่าตัดใช้แนวปฏิบัติที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียรต่อ การปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบันในการปฏิบัติหน้าที่ คือ ความ ขยันหมั่นเพียร เป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะทำ กิจการหรืองานใด ๆ ก็ตามหากตั้งมั่นอยู่ในความขยัน หมั่นเพียรด้วย
---	---

ตารางที่ 5.11 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียร ต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบันของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

มากกว่าปัจจุบันของ
พยาบาลห้องผ่าตัด

จิตใจอันไม่ย่อท้อก็สามารถจะทำงานที่ทำอยู่นั้น ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น แม้จะมีอุปสรรคผ่านเข้ามา ความเป็นผู้เพียบพร้อมในธรรมแห่งวิธีนี้จะช่วยให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรค ใจสู้ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความยากลำบากจนพ้นไปได้ ดังที่ พวงพร ปัญญา พยาบาลวิชาชีพชำนาญการปฏิบัติงานหน่วยงานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ 32 ปี ได้กล่าวไว้ว่า “ตนเองปฏิบัติงานช่วยส่งเครื่องมือผ่าตัดด้านศัลยกรรมระบบประสาทมาก่อน ก่อนที่จะมาเป็นหัวหน้าห้องปฏิบัติงานด้านสูติ นรีเวช ตนต้องสร้างความมุ่งมั่น ตั้งใจในการปฏิบัติงาน แม้ว่าการช่วยงานด้านศัลยกรรมผ่าตัดระบบประสาทจะเป็นสิ่งที่ยากลำบาก และท้าทายความสามารถ ตนตั้งใจ ฝึกฝนการช่วยผ่าตัดและศึกษาวิธีการช่วยส่งเครื่องมืออย่างละเอียด สามารถช่วยผู้ป่วยได้อย่างปลอดภัย คือความพอใจ อิ่มใจ และปฏิบัติมาโดยตลอด”⁶⁵

สอดคล้องกับที่ ปริญญา สมณะ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการหัวหน้าแผนกดูแลเครื่องมือและอุปกรณ์ช่วยผ่าตัดทั้งหมด จำนวน 15 ห้อง ได้แสดงความคิดเห็นถึง แนวปฏิบัติที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียร ต่อการปฏิบัติมากกว่าปัจจุบันไว้ว่า “การเป็นพยาบาลวิชาชีพแผนกหน่วยการทำให้ปราศจากเชื้ออย่างถูกต้องเป็นเรื่องสำคัญด้วยผลแห่งความสำเร็จ ผู้ป่วยได้รับการผ่าตัดทุกรายอย่างปลอดภัย ทำให้มีกำลังใจในวันต่อๆ ไป ขยันอดทน ความอดทนเป็นสิ่งที่เพิ่มขึ้น แต่ผลของมันหวานชื่นเสมอ ซึ่งตนนั้นก็ได้นำหลักการนี้มาประยุกต์ใช้กับงานของตนมาโดยตลอด”⁶⁶

เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ ธันย์ชนก ชันติ ที่เสนอความเห็นเกี่ยวกับ

⁶⁵ สัมภาษณ์ พวงพร ปัญญา, อ่างแล้ว.

⁶⁶ สัมภาษณ์ ปริญญา สมณะ, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.11 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียร
ต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบันของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ

หน้าที่ตามหลักอิทธิ

บาท 4 ของพยาบาล

ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

แนวทางการปฏิบัติ การปฏิบัติหน้าที่ ที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียร ต่อการปฏิบัติงาน
หน้าที่ตามหลักอิทธิ มากกว่าปัจจุบันไว้ว่า “ตนจะต้องศึกษาหาความรู้ ตั้งใจฝึกฝน ในงานที่ยัง
บาท 4 ที่จะให้พยาบาล ทำได้ไม่ดี ต้องสอบถามจากรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์มาก่อน และตั้งใจ ขยัน
มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ฝึกฝน ฝึกปฏิบัติแบบเดิมซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญขึ้น แม้ว่าจะงานที่
ต่อการปฏิบัติงาน ทำบางครั้งจะมีความยาก จะพยายามทำความเข้าใจ และทำเต็ม
มากกว่าปัจจุบันของ ความสามารถ”⁶⁷
พยาบาลห้องผ่าตัด

สอดคล้องกับ เอกชัย ชัยวุฒิ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการชาย ได้
แสดงความคิดเห็นถึง แนวปฏิบัติที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียร ต่อ
การปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบันการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนมีเป้าหมาย
ของตนเอง เช่นเป้าหมายในด้านหน้าที่การงาน การได้เลื่อนขั้น เลื่อน
ตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือนไว้ว่า “เมื่อทุกคนมีเป้าหมายก็จะมี ความพยายาม
ศึกษาหาความรู้ ขยันหมั่นเพียร ฝึกฝนตนเอง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และ
ปฏิบัติงานผลออกมาดี ทำให้เกิดความพยายามจะทำดีมากขึ้น”⁶⁸

วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ กล่าวว่า “การปฏิบัติหน้าที่ให้มีความ
ขยันหมั่นเพียรมากกว่าปัจจุบัน ควรจะมีแรงจูงใจ มีรางวัลเป้าหมายที่ชัดเจน
ให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ขยันหมั่นเพียรในการทำงานมาก
ยิ่งขึ้น มีความเสียสละเอื้อเฟื้อและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือหมาะ
อย่างเต็มความสามารถแม้งานนั้นจะเป็นงานที่เร่งด่วนเพียงใด”⁶⁹

รุ่งนัฐศรณ ล้อวรลักษณ์ กล่าวถึง “แนวปฏิบัติที่จะให้พยาบาลมีความ
ขยันหมั่นเพียรต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบัน มีการตั้งเป้าหมายหรือ

⁶⁷ สัมภาษณ์ ธันย์ชนก ขันดี, อ่างแล้ว.

⁶⁸ สัมภาษณ์ เอกชัย ชัยวุฒิ, อ่างแล้ว.

⁶⁹ สัมภาษณ์ วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.11 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียร ต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบันของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

แนวทางการปฏิบัติ หน้าที่ตามหลักอิทธิ บาท 4 ที่จะให้พยาบาล มีความขยันหมั่นเพียร ต่อการปฏิบัติงาน มากกว่าปัจจุบันของ พยาบาลห้องผ่าตัด	จุดมุ่งหมายที่ชัดเจนมีความกระตือรือร้นและเพียรพยายามที่จะก้าวไปสู่ จุดมุ่งหมายสนใจใฝ่หาความรู้และประสบการณ์อยู่เสมอเพื่อพัฒนางาน สร้างบรรยากาศในการทำงานศึกษาแบบอย่างและปฏิบัติตามจากผู้ที่มี ประสบการณ์สำเร็จในการทำงาน” ⁷⁰ ทัศนีย์ วัชรราชันย์ ให้แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความ ขยันหมั่นเพียรมากกว่าปัจจุบันว่า “ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่ พยาบาลรุ่นน้องชักชวนให้พยาบาลรุ่นน้อง ศึกษางานฝึกฝนตนเองให้มีความ สามารถความชำนาญ มีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน มาทำงานทุก ครั้งด้วยความเต็มใจ มีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกัน” ⁷¹
---	--

จากตารางที่ 5.11 จากข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายที่ได้ให้สัมภาษณ์ถึงปัญหา แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 การปฏิบัติหน้าที่ที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียร ต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบัน ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

- 1) มีความวิริยะ อุตสาหะ ในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ
- 2) มีความตั้งใจที่จะทำงาน ในหน้าที่ให้ได้รับความสำเร็จด้วยตนเองเมื่อผลของงานออกมาสำเร็จจะทำให้เกิดความพอใจ ที่จะพยายามทำให้หน้าที่ให้ดีขึ้น
- 3) มีความรับผิดชอบ อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา และพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

⁷⁰ สัมภาษณ์ รุ่งณัฐศรีณ ล้อวรลักษณ์, อ้างแล้ว.

⁷¹ สัมภาษณ์ ทัศนีย์ วัชรราชันย์, อ้างแล้ว.

5.3.3 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักจิตตะเอาใจใส่ในหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักจิตตะ เอาใจใส่ในหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียรต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบันของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ดังที่ปรากฏในตาราง 5.12

ตารางที่ 5.12 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักจิตตะเอาใจใส่ในหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด พบว่ากลุ่มพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดใช้หลักจิตตะมาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยการเอาใจใส่จดจ่อในงานที่ทำ ไม่ทอดทิ้งงานซึ่งเมื่อมีความเนื้องานแล้ว จะทำให้เกิดสมาธิไม่วอกแวก มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงาน ไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะทำให้งานนั้นสำเร็จ วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ ได้กล่าวไว้ว่า “รู้สึกดีใจที่ได้ใช้วิชาพยาบาลที่เรียนมา ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ยามเจ็บป่วยตลอดเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นพยาบาล ส่งเครื่องมือ ตนเองจะใจจดจ่ออยู่กับงาน มีสมาธิในงาน ตั้งใจในการทำงาน ว่าการผ่าตัดถึงขั้นตอนไหน และมีสมาธิตั้งมั่น อยู่กับงานเพื่อให้ส่งเครื่องมือได้ถูกต้องรวดเร็ว อย่างเต็มกำลังและความสามารถ”⁷²

สอดคล้องกับที่ ภควรรักษ์ ประทีปทอง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ปฏิบัติงานงานหน่วยงานห้องผ่าตัดกับโรงพยาบาลนครพิงค์ ได้แสดงความ คิดเห็นไว้ว่า “เราปฏิบัติหน้าที่เอาใจใส่หน้าที่โดยใช้หลัก จิตตะในการทำงานโดยทุกครั้งที่จะช่วยแพทย์ผ่าตัดแผนกจักษุผู้ป่วยผ่าตัดตาส่วนใหญ่เป็น ผู้ป่วยสูงอายุการได้ยินเสียงไม่ค่อยดี ตนจะช่วยงานแบบตั้งใจ เอาใจใส่อยู่

⁷² สัมภาษณ์ วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ, อ่างแล้ว.

ตารางที่ 5.12 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักจิตตะเอาใจใส่ในหน้าที่ของ
พยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

	<p>กับการผ่าตัด มีสมาธิตั้งมั่น ไม่วอกแวกเพื่อให้บรรยากาศในการผ่าตัดราบรื่น แพทย์ผ่าตัดก็ไม่ต้องใช้เสียงมาก”⁷³</p>
<p>แนวทางการปฏิบัติ หน้าที่ตามหลักอิทธิ บาท 4 โดยใช้หลักจิต ตะเอาใจใส่ในหน้าที่</p>	<p>เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ ปริยากร สมณะ ที่เสนอความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักจิตตะ เอาใจใส่ในหน้าที่ถึงการได้ปฏิบัติหน้าที่งานหน่วยจ่ายเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผ่าตัดทุกชนิดตนเองได้บริหาร จัดการวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ว่า “เครื่องใช้ในการผ่าตัดให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างเอาใจใส่ คอยนิเทศงานแก่ผู้ปฏิบัติงานใหม่อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติงานอย่างมีสติและมีความละเอียดรอบคอบเพื่อให้การผ่าตัดประสบความสำเร็จมีความพร้อมตลอดเวลา”⁷⁴</p>
<p>ของพยาบาลห้องผ่าตัด</p>	<p>สอดคล้องกับ จันทนา จุ่มแก้ว พยาบาลวิชาชีพชำนาญการห้องผ่าตัดกล่าวถึงแนวทางปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักจิตตะเอาใจใส่ในหน้าที่ว่า “ตนปฏิบัติหน้าที่เป็นพยาบาลช่วยแพทย์รักษาโดยวิธีส่องกล้อง ทำงานอย่าเอาใจใส่จดจ่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการส่องกล้องต้องอาศัยสมาธิในการทำให้ปราศจากเชื้อ ทำด้วยความระมัดระวังหากปล่อยปละละเลย เครื่องมือที่ใช้ในการรักษาอาจเกิดความเสียหายไม่สามารถให้บริการผู้ป่วยได้”⁷⁵</p> <p>เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ สุประวีณ์ พรหมสถิตย์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการห้องผ่าตัดที่เสนอความเห็นที่เห็นว่า “ตนเองรู้สึกภูมิใจ ที่ได้ตอบแทนหน่วยงานและได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่เอาใจใส่รับผิดชอบกับงาน</p>

⁷³ สัมภาษณ์ ภควรรณย์ ประทีปทอง, อ้างแล้ว.

⁷⁴ สัมภาษณ์ ปริยากร สมณะ, อ้างแล้ว.

⁷⁵ สัมภาษณ์ จันทนา จุ่มแก้ว, อ้างแล้ว.

ตารางที่ 5.12 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักจิตตะเอาใจใส่ในหน้าที่ของ
พยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

แนวทางการปฏิบัติ	<p>ที่ท่า การทำงานด้วยความรอบครอบและตั้งใจไม่วอกแวก การทำงานต้อง ใจจดจ่อโดยเฉพาะการช่วยงานแผนกศัลยกรรมกระดูก ต้องรักษาภายใต้ การใช้เครื่องฉายรังสี ต้องทำงานอย่างตั้งใจ มีสมาธิถ้าปล่อยใจให้เลื่อน ลอย การใช้เครื่องฉายรังสีอาจไม่แม่นยำเกินค่าที่กำหนดอาจก่อให้เกิด ความเสียหายแก่สุขภาพผู้ใช้และผู้ป่วยได้ ตนเน้นย้ำและควบคุมกำกับ ตลอดอย่างจดจ่อ”⁷⁶</p>
แนวทางการปฏิบัติ หน้าที่ตามหลักอิทธิ บาท 4 โดยใช้หลักจิต ตะเอาใจใส่ในหน้าที่ ของพยาบาลห้องผ่าตัด	<p>หทัยพัชร เจติยา กล่าวว่า “แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักจิตตะ เอาใจใส่ในหน้าที่ว่า ควรมีสติ สมาธิกับงานที่ทำปัจจุบันไม่คิดฟุ้งซ่าน เกี่ยวกับเรื่องอื่นๆที่ไม่ใช่งานแยกแยะเรื่องงานส่วนตัวกับงานในหน้าที่ ศึกษารายละเอียดในงานที่ทำเพื่อให้การปฏิบัติงานราบรื่นเกิดข้อผิดพลาด น้อยที่สุด ควรมีความรับผิดชอบเอาใจใส่ไม่ละเลยหน้าที่ที่มีจิตสำนึกที่ดี ควร คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยนี้ถึงผลประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วยเป็น หลัก”⁷⁷</p>
	<p>พัชรินทร์ อินทร์ชัย กล่าวถึงแนวปฏิบัติ “ควรเอาใจใส่ต่อหน้าที่อย่าง สม่ำเสมอใส่ใจรายละเอียดในการทำงานไม่ละทิ้งหน้าที่แม้จะล่วงเลยเวลา การทำงานต้องมีความรับผิดชอบจนกว่าจะปฏิบัติหน้าที่จนแล้วเสร็จ”⁷⁸</p>

จากตารางที่ 5.12 กลุ่มเป้าหมายที่ได้ให้สัมภาษณ์ถึงปัญหา แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตาม
หลักอิทธิบาท 4 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักจิตตะ เอาใจใส่ในหน้าที่ สามารถสรุปเป็น
ประเด็นได้ดังต่อไปนี้ แนวทางการใช้หลัก จิตตะ ในการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มพยาบาลวิชาชีพห้อง

⁷⁶ สัมภาษณ์ สุประวีณ์ พรหมสถิตย์, อ่างแล้ว.

⁷⁷ สัมภาษณ์ หทัยพัชร เจติยา, อ่างแล้ว.

⁷⁸ สัมภาษณ์ พัชรินทร์ อินทร์ชัย, อ่างแล้ว.

ผ่าตัดส่วนใหญ่ใช้หลักการคือ การทำหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ จดจ่อในงานที่ทำ ไม่วางธุระในงานที่ทำ ทำงานด้วยความไตร่ตรอง มั่นคงต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำงานจดจ่ออย่างต่อเนื่องตามกระบวนการ ทำความความเข้าใจงานที่ทำเสมอ ๆ ด้วยความรอบครอบ ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีสติตลอดเวลา

5.3.4 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักวิมังสาพิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิมังสา พิจารณาไตร่ตรองแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ใช้หลักวิมังสา เอาใจใส่ในหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียรต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบันของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด มีแนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิมังสา พิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่ คือ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยการใช้ปัญญา พิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบในงานที่ทำ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณา ใคร่ครวญ รู้จักพิจารณาวิเคราะห์ในงาน ทดลอง ทดสอบ ตรวจสอบหาสาเหตุทำความเข้าใจอย่างรอบครอบ ไม่มองข้ามขั้นตอนในการทำงาน วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ทำอะไรให้เกิดความขัดแย้งก็จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติหน้าที่ ดังที่ปรากฏในตาราง 5.13

ตารางที่ 5.13 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักวิมังสาพิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์
แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักวิมังสา พิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด	กรณีการ รังคเสนี พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติงานเป็นหัวหน้ากลุ่มงานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ ได้กล่าวถึง การปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง ไว้ว่า “การปฏิบัติหน้าที่โดยการทบทวนในบทบาท หน้าที่ของตนทุกวันว่า ทำอะไร อยู่ตำแหน่งใด กรณีเป็นพยาบาลส่งเครื่องมือผ่าตัด ก็ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานที่เรียนมา ด้วยปัญญา เป็นพยาบาลผู้ช่วยแพทย์ผ่าตัด ก็ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย หมั่นทบทวนวิธีการช่วยงานก่อนปฏิบัติหน้าที่จริงเพื่อให้การ

ตารางที่ 5.13 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักวิมังสาพิจารณาไตร่ตรอง การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

แนวทางการปฏิบัติ	ปฏิบัติหน้าที่ราบรื่น” ⁷⁹
หน้าที่ตามหลักอิทธิ บาท 4 โดยใช้หลัก วิมังสาพิจารณา ไตร่ตรองการปฏิบัติ หน้าที่ของพยาบาลห้อง ผ่าตัด	<p>นิตยา เฉลิมเพิ่มผล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ปฏิบัติงานเรียนรู้อาน ที่จะเตรียมช่วยงานรองหัวหน้างานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์มากกว่า 34 ปี ได้แสดงความคิดเห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิมังสา พิจารณา ไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่ไว้ว่า “ตนปฏิบัติหน้าที่ พิจารณาไตร่ตรองการ ทำงานอย่างรอบครอบทุกด้าน ทั้งมาตรฐานการพยาบาลและด้านการ ใช้วัสดุการแพทย์ ให้มีความเพียงพอต่อการใช้งานในห้องผ่าตัด และ ทบทวน ทดลองการปฏิบัติซ้อมแผนผ่าตัดผู้ป่วยโควิด-19 ด้วยความรอบ ครอบโดยมีการทดลองทดสอบ สมมุติสถานการณ์ร่วมกับทีม พยาบาล วิชาชีพทุกคนต้องซ้อมอย่างจริงจังร่วมเมื่อต้องผ่าตัดผู้ป่วยโควิด-19 จริงการผ่าตัดจะได้ราบรื่นถูกต้องตามมาตรฐานวิชาชีพ”⁸⁰</p> <p>พวงผกา ชินารักษ์ เสนอความเห็นถึงแนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ หลักวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ได้เน้นในเรื่องการการปฏิบัติหน้าที่ ก่อนเข้าช่วยส่งเครื่องมือผ่าตัด หรือทำหน้าที่พยาบาลช่วยแพทย์ ว่า “ตนเองจะทบทวนขั้นตอนการช่วยผ่าตัด กับโมเดลที่แพทย์สร้างไว้ และ ทดลอง ให้เกิดความชำนาญทุกครั้ง และขณะทดลอง ทดสอบ เมื่อพบ ปัญหา จะหาทางแก้ไข ปรับปรุงก่อนปฏิบัติงานจริง”⁸¹</p> <p>ธันย์ชนก ชันดี พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด ระบุ ประเด็นสำคัญถึงแนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิมังสา พิจารณา</p>

⁷⁹ สัมภาษณ์ วรรณิการ์ รังคเสนี, อ้างแล้ว.

⁸⁰ สัมภาษณ์ นิตยา เฉลิมเพิ่มผล, อ้างแล้ว.

⁸¹ สัมภาษณ์ พวงผกา ชินารักษ์, อ้างแล้ว.

ตารางที่ 5.13 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักวิม้งสาพิจารณาไตร่ตรอง การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

	<p>ไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่นั้นว่า “ตนเองเน้นการการปฏิบัติหน้าที่โดย ทบทวนหาจุดเด่นในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองเพื่อส่งเสริมศึกษาให้ ปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น และค้นหาจุดปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องของตนเองเพื่อ ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ทำงานเข้าได้กับทุกคน”⁸²</p>
<p>แนวทางการปฏิบัติ หน้าที่ตามหลักอิทธิ บาท 4 โดยใช้หลัก วิม้งสาพิจารณา ไตร่ตรองการปฏิบัติ</p>	<p>วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ ให้เหตุผลถึง “แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลัก วิม้งสาพิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่ว่า พยาบาลห้องผ่าตัดควรหมั่น ทบทวนความรู้การพยาบาลผู้ป่วยทั้ง 3 ระยะ คือ ก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด และหลังผ่าตัดอยู่เสมอเพื่อนำมาทบทวนกับการพยาบาลที่ได้ให้แก่ผู้ป่วย เพื่อจะได้ปรับปรุงการพยาบาลให้ดีขึ้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ป่วย”⁸³</p>
<p>หน้าที่ของพยาบาลห้อง ผ่าตัด</p>	<p>จันทนา จุ่มแก้ว กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักวิม้งสา พิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่ว่า “พยาบาลควรทบทวนบทบาท หน้าที่ของตัวเองทุกวันว่าทำอะไร อยู่ตำแหน่งใด กรณีเป็นพยาบาลผ่าตัดก็ ทำหน้าที่อย่างหนึ่งเป็นผู้ช่วยแพทย์ก็ทำหน้าที่อย่างหนึ่งหมั่นทบทวนหน้าที่ ตนเองอย่างสม่ำเสมอ”⁸⁴</p>
	<p>กฤษณา เจริญยิ่ง ให้เหตุผลถึงแนวทางทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลัก วิม้งสาพิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่ว่า “การทำงานอย่างรอบคอบ ทุกด้านทั้งมาตรฐานการพยาบาลและด้านวัสดุการแพทย์ให้พอเพียงต่อการ ใช้งานรวมถึงการลงข้อมูลเกี่ยวกับการผ่าตัดให้ครบถ้วนในด้านการเตรียม เครื่องมือของแต่ละหัตถการให้ถูกต้องครบถ้วนอยู่เสมอ เพื่อให้งานสำเร็จ</p>

⁸² สัมภาษณ์ ธันย์ชนก ขันดี, อ้างแล้ว.

⁸³ สัมภาษณ์ วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ, อ้างแล้ว.

⁸⁴ สัมภาษณ์ จันทนา จุ่มแก้ว, อ้างแล้ว.

ตารางที่ 5.13 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักวิมังสาพิจารณาไตร่ตรอง การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 ของพยาบาล
ห้องผ่าตัด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

แนวทางการปฏิบัติ ตามความมุ่งหมาย”⁸⁵
หน้าที่ตามหลักอิทธิ
บาท 4 โดยใช้หลัก
วิมังสาพิจารณา
ไตร่ตรองการปฏิบัติ
หน้าที่ของพยาบาลห้อง
ผ่าตัด

จากตารางที่ 5.13 จากข้อมูลสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมายถึงแนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิมังสา พิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

- 1) ใช้ปัญญาคิด วิเคราะห์ ทดลอง ตรวจสอบก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหน้าที่หรือระหว่างปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด
- 2) แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่อง และพัฒนาในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ ด้วยปัญญา
- 3) รอบรู้ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ครอบคลุมทุกๆ ด้านและใช้ปัญญาก่อนที่จะปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ทำความเข้าใจในงานที่จะต้องทำเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ดำเนินไปตามเป้าหมายที่วางไว้และไม่เกิดปัญหา อุปสรรค พร้อมทั้งประสิทธิภาพในงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

⁸⁵ สัมภาษณ์ กฤษณา เจริญยิ่ง, อ่างแล้ว.

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายศึกษา คือ พยาบาลห้องผ่าตัด ที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด จำนวน 15 ห้อง ประกอบด้วยพยาบาลปฏิบัติการพยาบาลวิชาชีพ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการและพยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โดยกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง สัมภาษณ์ พยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด จำนวน 17 คน จากจำนวนพยาบาลวิชาชีพทั้งหมด จำนวน 68 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา จากการวิจัยสามารถสรุปผลของการวิจัยตามข้อค้นพบ ได้ดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย เรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏผลการศึกษาวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

6.1.1 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถแยกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลในด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู ตามมาตรฐานวิชาชีพ พบว่า 1) ด้านการส่งเสริม ปฏิบัติหน้าที่ในการบริการด้านสุขภาพทั้งในระดับปัจเจกบุคคลจนถึงระดับประเทศด้วยมาตรฐานวิชาชีพอย่างเป็นสากล ทำงานอย่างเป็นระบบร่วมกับทีมสุขภาพ ดูแลให้คำแนะนำพฤติกรรมสุขภาพเพื่อให้สอดคล้องกับอาการและพฤติกรรมความ

เจ็บป่วยอื่น ๆ ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดีเป็นอยู่อย่างผาสุก 2) ด้านการป้องกันโรค ให้ความรู้ คำแนะนำในการปฏิบัติตัวก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด และหลังผ่าตัด ให้ผู้ป่วยปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้ป่วยและผู้มารับบริการได้ประโยชน์สูงสุด การปฏิบัติที่ถูกต้องป้องกันภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ให้วัคซีนป้องกันโรคกลับกลุ่มอายุต่างๆ ตามวาระและตามที่กำหนดมอบหมาย 3) ด้านการรักษาพยาบาล สนับสนุนและวางแผนการพยาบาลห้องผ่าตัด ปฏิบัติงานของพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพ ช่วยส่งเครื่องมือผ่าตัดหรือช่วยแพทย์ด้วยความรวดเร็วเพื่อให้การรักษาพยาบาลผู้ป่วยขณะผ่าตัดเป็นไปด้วยความราบรื่น การผ่าตัดใช้เวลาไม่นาน ผู้ป่วยปลอดภัย 4) ด้านการฟื้นฟู ให้ความรู้บุคคลและครอบครัว ชุมชนมีสุขภาพที่ดี สามารถดูแลตนเองได้ทั้งในยามปกติ และยามเจ็บป่วยภายใต้ต้องค้ความรู้ ทางวิชาชีพและเชื่อมโยงผสมผสานกับศิลปะด้านบริการ จิตวิทยา เข้าถึง ความรู้สึกของมนุษย์ทั้งในยามมีความทุกข์ทุกคามทั้งทางกาย ทางใจและในภาวะปกติโดยยึดหลัก ความปลอดภัยและประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วย และพัฒนาศักยภาพในทุกด้าน อย่างเสมอและต่อเนื่อง เพื่อดำรงไว้ ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ และเอกภาพ แห่งวิชาชีพและสร้างคุณประโยชน์ แก่ผู้ป่วย

2. ปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลด้านการรักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ พบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดปฏิบัติหน้าที่ต่อชีวิตมนุษย์ ภายใต้ต้องค้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะและจิตวิทยา และยึดมั่นจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อนำมาประมวลในการดูแลผู้ป่วย เพราะหน้าที่สำคัญของพยาบาลคือ การช่วยเหลือบุคคลแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็บุคคลปกติธรรมดา หรือผู้ที่เจ็บป่วยไม่สามารถช่วยตนเองได้ให้หายคืนสู่สภาพของการมีสุขภาพสมบูรณ์ ปฏิบัติต่อผู้ป่วยด้วยความถูกต้อง เคารพสิทธิของผู้ป่วย ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้ป่วย รักษาความเป็นส่วนตัว และความลับของผู้ป่วยเกี่ยวกับ ทั้งสิทธิ์การใช้และเข้าถึงข้อมูลเวชระเบียน การเผยแพร่ข้อมูล โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพด้วยความเที่ยงธรรม

3. พัฒนาคณาภพการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง พบว่า การปฏิบัติงานของกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดทุกคนปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ป่วยในฐานะที่มนุษย์พึ่งมีต่อกัน ปฏิบัติหน้าที่เป็นกัลยามิตรด้วยความเมตตา กรุณา ด้วยความรัก ความเอ็นดู สงสาร เป็นกัลยามิตรให้บริการด้วยความจริงใจ พัฒนางานวิชาชีพให้ก้าวหน้าเสมอ ๆ ทำความเข้าใจในบริบทและความต้องการที่แท้จริงของผู้ป่วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและปรับเปลี่ยนแผนการพยาบาลให้เหมาะสม ตระหนักในคุณค่าของผู้ป่วย ให้การพยาบาลด้วยความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ รู้สึกมีความสุขใจ อิ่มเอิบใจ ภาคภูมิใจ เมื่อทราบว่าผู้ป่วยปลอดภัย เหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการดูแลโดยให้ผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง

4. ปฏิบัติหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้ผู้ป่วยบริการและ/หรือผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการในการดูแลตนเอง พบว่า กลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่มีการวางแผนงานร่วมกันกับทีมด้วยความสามัคคี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยใจที่มุ่งมั่น ความรัก ความเมตตา ให้

อภัย เอื้อเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นประโยชน์ของผู้ป่วยมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบด้วยการส่งต่อกันงานจึงจะสำเร็จ มีระบบการให้บริการเป็นทีม ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 5 ด้าน ได้แก่ การมอบหมายงาน (Work Allocation) การวางแผนทีมงาน (Team Work Planning) การประชุมที่ปรึกษา (Team conference) การเยี่ยมตรวจทางการพยาบาล (Nursing Round) และการประเมินผลการพยาบาล (Evaluation) ที่สามารถสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการ มีระบบส่งต่อให้ผู้รับบริการในความดูแล ได้รับการบริการอย่างต่อเนื่อง ทุกขั้นตอน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ มีการประสานงานเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ มีการสนับสนุนทั้งด้านความรู้และเครือข่ายให้บริการ

5. ปฏิบัติหน้าที่ในการบันทึกและรายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาล พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดทุกคนมีการใช้กระบวนการพยาบาล และมีการบันทึกรายงานการพยาบาลในการดูแลผู้รับบริการทุกรายโดยพยาบาลห้องผ่าตัดจะบันทึกและรายงานการพยาบาล มีความครอบคลุมการพยาบาลในทุกระยะอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แรกรับจนถึงจำหน่าย การบันทึกและรายงานการพยาบาลมีความชัดเจนในกระบวนการพยาบาลทุกขั้นตอน มีการใช้แบบฟอร์มการบันทึกที่มีมาตรฐาน สามารถบันทึกได้อย่างครบถ้วน และแม่นยำ ผลการบันทึกรายงานการพยาบาลสามารถสะท้อนคุณภาพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ได้ และใช้เป็นข้อมูลทางกฎหมายตามมาตรฐานวิชาชีพ กิจกรรมการพยาบาลและการดูแลกิจวัตรประจำวันที่สอดคล้อง ครอบคลุมอาการ หรือปัญหาที่สำคัญตามสถานะของผู้ป่วย การบันทึกพยาบาลมีบทบาทสำคัญ ต่อการปฏิบัติการพยาบาลที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถและการตัดสินใจของพยาบาลในการปฏิบัติหน้าที่

6.1.2 การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถแยกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. นำหลักฉันทะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า กลุ่มของพยาบาลห้องผ่าตัดนำหลักฉันทะมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยวิธีการต่างๆ กัน ทำงานด้วยความรัก ความพอใจ ภาคภูมิใจในวิชาชีพเป็นพื้นฐาน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ ประารถนาให้ภารกิจนั้นๆ สำเร็จลุล่วงด้วยดี มีความรัก ศรัทธาในวิชาชีพ และทำงานอย่างมีความสุข นำหลักฉันทะมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ในการทำงาน ไม่ทำงานด้วยความท้อแท้ มีความพอใจ รักในงาน มีความศรัทธาในงาน ประารถนาให้งานสำเร็จ บรรลุถึงจุดหมาย โดยไม่พวงถึงสิ่งตอบแทนทั้งหลาย รักและพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ รักในการทำงานให้สมบูรณ์ ทำงานด้วยความสุข เมื่อเห็นงานนั้นๆ สำเร็จ

2. นำหลักวิริยะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่ากลุ่มของพยาบาลห้องผ่าตัดปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยัน พากเพียร อุทิศเอาธุระ บากบั่น มีความเข้มแข็ง มานะอดทนที่จะทำงานให้สำเร็จไม่ท้อถอย ทำงานด้วยความขยัน ต่อเนื่องจนกว่างานนั้นจะประสบผลสำเร็จ ทำงานด้วยความไม่ย่อท้อต่อปัญหา อุปสรรคในงาน มองปัญหาอุปสรรคในงานเป็นสิ่งท้าทาย และยึดหลักงานทุกอย่างจะสำเร็จได้ ต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียร ความวิริยะจึงยึดถือและให้ความสำคัญว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ช่วยให้งานสำเร็จตามความมุ่งหมาย และพยายามศึกษาขยันหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

3. นำหลักจิตตะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดได้นำหลัก จิตตะ คือความเอาใจใส่รับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานที่ทำ มีจิตใจจดจ่อกับภารกิจที่กำลังปฏิบัติ ล้วนเกิดผลดีต่องานที่ทำ จิตตะ เป็นธรรมชาติที่แสดงถึงสติ ความรอบครอบและความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในสังคมการทำงานปัจจุบันนี้ มุ่งเน้นแย่งชิงตำแหน่งกัน และขัดขวางกัน จนลืมนึกไปว่างานที่ตนเองรับผิดชอบนั้นคือสิ่งใดกันแน่ จิตตะ จึงมีความสำคัญมากเพราะการปฏิบัติหน้าที่ในห้องผ่าตัด ต้องใช้สมาธิ ใช้สติอยู่ตลอดเวลา ไม่วอกแวกออกนอกกลุ่ม นอกทาง จิตตะ ยังเป็นเสมือนรั้วของเส้นทางไม่ให้ไขว้เขว ออกนอกทางสู่ความสำเร็จ มีใจจดจ่อกับงานที่ทำ ทำงานด้วยความไม่ประมาท พลังผลของการปฏิบัติหน้าที่บนความเป็นความตายของผู้ป่วย ต้องเอาใจใส่อย่างจดจ่อตลอดเวลา ทำงานด้วยความไม่ประมาท ไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ พิจารณา ไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ป่วย

4. นำหลักด้านวิมังสา ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า กลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดได้นำหลักวิมังสาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ วิมังสา การวินิจฉัยวิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงาน สุดยอดของวิธีการทำงานให้สำเร็จอยู่ในอิทธิบาทข้อสุดท้ายนี้ ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ปัญญา คิด วิเคราะห์ ทดลองตรวจสอบก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหน้าที่ หรือระหว่างปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่อง และพัฒนาในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยปัญญา ให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้านและใช้ปัญญาก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจทำความเข้าใจในงานที่จะต้องทำเพื่อให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ดำเนินไปตามเป้าหมาย ที่วางไว้และไม่ให้เกิดปัญหาอุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จสมประสงค์

6.1.3 แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถแยกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลควรมีการสร้างขวัญกำลังใจ พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด สร้างขวัญกำลังใจส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ สร้างกำลังใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ พึงพอใจในหน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่ ให้กำลังใจกันและกัน ทั้งกำลังกาย กำลังความคิด กำลัง

ทรัพย์เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ ให้ความเสียสละ เอื้อเฟื้อและแบ่งปันซึ่งกันและกัน ยอมรับนับถือความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างบรรยากาศในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานสะดวก สบาย มีความเป็นมิตร กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานนั้น ๆ มีความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันรวมถึงผู้บังคับบัญชา จริงใจให้คำชี้แนะ กระตุ้นให้เกิดการโน้มน้าวให้เกิดการยอมรับ ไม่ใช้วิธีออกคำสั่งหรือบังคับ คำนี้ถึงผลประโยชน์ของการทำงาน ในที่นี้คือเห็นประโยชน์ จากการที่ผู้ป่วยได้รับการผ่าตัดช่วยเหลืออย่างปลอดภัย และกลับไปใช้ชีวิตอย่างมีความสุขคือของขวัญอันล้ำค่าของพยาบาลห้องผ่าตัด

2. แนวปฏิบัติที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียรต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบัน พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดมีความตั้งใจ มีความวิริยะ อุตสาหะ ในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ มีความตั้งใจที่จะทำงานในหน้าที่ของตนเอง ให้ได้รับความสำเร็จด้วยตนเอง มีความเพียรเป็นเลิศ จนเกิดความพอใจ เมื่อผลของงานออกมาสำเร็จ มีความรับผิดชอบ อดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาและพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ จะทำให้เกิดความพอใจที่จะพยายามทำให้หน้าที่ให้ดีขึ้นเสมอๆ และทำหน้าที่อย่างสุดกำลังความสามารถ อดทน เมื่อพบปัญหา ทุกคนร่วมแก้ไขปัญหาคด้วยความอดทนไม่โทษตัวบุคคล พิจารณาตามระบบ มีความหมั่นที่จะปลุกใจตนเองก้าวไปข้างหน้าเมื่อเกิดการท้อแท้ หรือหมดกำลังใจ

3. แนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักจิตตะ เอาใจใส่ในหน้าที่ พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดได้นำหลักธรรม จิตตะมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน คือ ทบทวนและตรวจสอบภารกิจ ก่อนปฏิบัติงาน เอาใจใส่มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงาน พิจารณางานอย่างรอบครอบด้วยความมุ่งมั่น จดจ่ออยู่กับงาน เข้าใจงาน ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีสติ

4. แนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิมังสา พิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่ พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด นำหลักธรรมวิมังสา มาเป็นแนวทางในการทำงาน โดยพิจารณาไตร่ตรองก่อนการปฏิบัติ ขณะปฏิบัติและหลังปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง ร่วมกับทีมพยาบาลแต่ละหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ เพื่อหลีกเลี่ยงบรรยากาศที่อาจขัดแย้งกันได้ พยาบาลห้องผ่าตัดถึงแม้จะมีวุฒิภาวะประสบการณ์ในการทำงานมาก แต่ต้องปฏิบัติหน้าที่กับทีมงานผ่าตัดอายุน้อย จึงต้องพิถีพิถัน ใคร์ครวญ ไตร่ตรอง ในงานให้มากเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกับผู้ป่วย คอยเตือนสติพยาบาลที่มีอายุน้อยๆ ให้ระมัดระวังไม่ให้เกิดการผิดพลาดในหน้าที่การงาน

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

6.2.1 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

1. ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลในด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู ตามมาตรฐานวิชาชีพ พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด ใช้กระบวนการพยาบาลแก่ผู้รับบริการ อย่างเป็นองค์รวมตามมาตรฐานวิชาชีพ ทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล ครอบครัว และชุมชนตาม ศาสตร์และศิลปะการพยาบาลในด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา และการฟื้นฟูสภาพ โดย ผู้รับบริการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากทฤษฎีการพยาบาลเป็นศาสตร์ทางการ พยาบาลวิชาชีพจะต้องทำความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้เป็น อย่างดี เป็นเอกลักษณ์แสดงถึง ความสามารถทางสติปัญญา และการตัดสินใจที่ดีในการปฏิบัติงาน อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยว่า การพยาบาลแห่ง ประเทศไทย : ภารกิจสู่ความสำเร็จในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติว่า “ประชาชนชาวไทยทุก คนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพระดับพื้นฐานได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียมและมีคุณภาพ” และพระพรหม คุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึง การแพทย์และการพยาบาลยุคใหม่ในพุทธศักราชว่า “ชีวิตคนเรานั้นประกอบด้วย กายกับใจ ต้องรักษาให้ดี มีสุขภาพให้อยู่ในสภาพที่ดี จึงจะมีความสุข ชีวิตจึงจะ ดำเนินไปโดยราบรื่น”

2. ปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลด้านการรักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ พบ ว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดใช้ความสามารถในด้านการรักษาสิทธิผู้ป่วยและ ส่งเสริมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วย การให้ข้อมูลในการทำหัตถการและการ ผ่าตัด การประเมินให้คุณค่า ความเชื่อ วัฒนธรรม ความรู้ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนแก่สมาชิกใน ครอบครัวใช้แนวทางปฏิบัติทางคลินิก (Clinical pathway) ที่เป็นเช่นนี้เพราะการพยาบาลเป็น บริการที่พยาบาลทุกคนจะต้องให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยให้ได้รับความปลอดภัย ความสะดวกรวดเร็ว ที่สุด ตามสิทธิอันพึงมีของผู้ป่วย ต่อเนื่องในทุกกระยะของการผ่าตัด เป็นจรรยาบรรณของพยาบาล ซึ่ง สอดคล้องกับ จรรยาบรรณของวิชาชีพการพยาบาลของสมาคมพยาบาลห้องผ่าตัดแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2528 มุ่งเน้นให้พยาบาลได้ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบโดยกำหนดเป็นจรรยาบรรณ วิชาชีพต่อประชาชน เช่นพึงประกอบวิชาชีพด้วยความมีสติ ตระหนักในคุณค่า และความมีศักดิ์ศรี ของมนุษย์ ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาคตามสิทธิมนุษยชน โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ ศาสนา และสถานภาพของบุคคล ละเว้นการปฏิบัติที่มีอคติและการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ ส่วนตน พึงเก็บรักษาเรื่องส่วนตัวของผู้รับบริการไว้เป็นความลับ เว้นแต่ด้วยความยินยอมของผู้รับ หรือเมื่อต้องปฏิบัติตามกฎหมาย พึงปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ ในการ วินิจฉัยและการแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยแก่สภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน พึงป้องกัน

ภยันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และ ปานตา อภิรักษ์ภานนท์ ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัดและมาตรฐานการพยาบาลว่า “การกระทำต่อมนุษย์โดยดูแลช่วยเหลือบุคคลที่มารับการบริการผ่าตัด ทุกระยะของการผ่าตัดต้องมีทักษะ ให้การพยาบาล วางแผนปฏิบัติและประเมินผลแบบองค์รวมโดยเน้นการดูแล ผู้ป่วยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและค่านึงถึงความเป็นบุคคลของผู้ป่วย”

3. พัฒนาคูณภาพการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง พบว่า กลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดมีการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง ครบถ้วน ตามมาตรฐาน การจัดระบบงาน และกระบวนการให้บริการ การพยาบาลและผดุงครรภ์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ มาตรฐานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต่อผู้เจ็บป่วยทั่วๆ ไป : การเจ็บป่วยย่อมเกิดขึ้นได้เสมอในธรรมชาติของคนทุกวัย ไม่ว่าวิทยาศาสตร์การแพทย์และสุขภาพอนามัยของประชาชน จะเจริญก้าวหน้าไปได้มากเพียงไร และในโอกาสเจ็บป่วยนั้น บุคคลต้องการรักษาและการพยาบาลดูแลตามมาตรฐานของมนุษย์ โดยเหตุนี้เองการพยาบาลจึงเกิดขึ้นและวิวัฒน์ มาเป็นหน้าที่หลักของวิชาชีพพยาบาลให้ได้ตามมาตรฐานค่านึง ถึงคุณภาพและความปลอดภัย ของผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 กำหนดวัตถุประสงค์ให้สภาการพยาบาลส่งเสริมการศึกษา การบริการและความก้าวหน้าในวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ ประกอบข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพ ต้องรักษามาตรฐานของวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในระดับที่ดีที่สุดในการปฏิบัติต่อผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ และพรจันท์ สุวรรณชาติ กล่าวพยาบาลเป็นผู้ประกอบวิชาชีพฯ ที่มีใบอนุญาตวิชาชีพตามพระราชบัญญัติวิชาชีพ และวิธีปฏิบัติ (Nursing Polycy& Procedures) แนวทางการพยาบาลผู้ป่วย (Nursing Standard Of Patient Care) ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ.2528 และ พ.ศ. 2540 ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสภาการพยาบาลจึงมีอาจกระทำใด ๆ ที่เป็นการขัดต่อกฎหมายของวิชาชีพตนเอง บนพื้นฐานของศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ที่ทันสมัยต่อเนื่อง ตามมาตรฐาน โดยยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง

4. ปฏิบัติหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้ผู้รับบริการและ/หรือผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการในการการดูแลตนเอง พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดมีการจัดการ การดูแลต่อเนื่อง ให้ผู้รับบริการได้รับการดูแลที่ สอดคล้องกับภาวะสุขภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ผู้รับบริการและ/หรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้รับบริการในการดูแลตนเองและสามารถใช้แหล่งประโยชน์ในการดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสม ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการประกอบวิชาชีพการพยาบาลหมายความว่า การปฏิบัติหน้าที่การพยาบาลต่อบุคคล ครอบครัว และชุมชนโดยการกระทำต่อไปนี้ 1) การสอน การแนะนำ การให้คำปรึกษาและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับ

สุขภาพอนามัย 2) การกระทำต่อร่างกายและจิตใจของบุคคล รวมทั้งการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อ
แก้ปัญหาความเจ็บป่วย การบรรเทาอาการของโรค การลุกลามของโรค 3) การกระทำตามวิธีที่
กำหนดไว้ในการรักษาโรคเบื้องต้นและการให้การช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรคทั้งนี้โดยอาศัย
หลักวิทยาศาสตร์และศิลปะ การพยาบาลในการประเมินสุขภาพการวินิจฉัยปัญหา การวางแผน
ร่วมกับทีมสุขภาพ การวางแผนการปฏิบัติการพยาบาล และการประเมินผล ตามมาตรฐานการ
พยาบาลและผดุงครรภ์ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2)
พ.ศ.2540 กำหนดวัตถุประสงค์ให้สภาการพยาบาลส่งเสริมการศึกษา การบริการ การวิจัยและ
ความก้าวหน้าในวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ประกอบกับข้อบังคับของสภาการพยาบาล
ว่าด้วยข้อจำกัดและเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพ ต้องรักษามาตรฐานของการประกอบวิชาชีพการ
พยาบาลและการผดุงครรภ์ในระดับที่ดีที่สุดในการปฏิบัติต่อผู้รับบริการหรือผู้เกี่ยวข้องทั้งที่เป็น
บริการในสถานบริการ และแหล่งบริการในชุมชนด้านสาธารณสุข มีระบบการพัฒนาความรู้
ความสามารถของบุคลากร เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติการพยาบาล
ที่ทันสมัย เพื่อให้หน่วยงานนำมาตราฐานไปใช้ซึ่งจะนำไปสู่การบริการพยาบาลที่มีคุณภาพ และสมาคม
พยาบาลห้องผ่าตัดแห่งประเทศไทย : บทบาทของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด ได้กำหนดงานของ
พยาบาลห้องผ่าตัดโดยมีการดูแลผู้รับบริการทั้ง 3 ระยะเวลาคือระยะก่อนผ่าตัด(Preoperative Phase)
ระยะการผ่าตัด (Intra-Operative Care)ระยะหลังผ่าตัด(Post-Operative Care)พยาบาลห้องผ่าตัด
ต้องมีสมรรถนะในการดูแลผู้รับบริการหลายๆ ด้าน เช่น สมรรถนะด้านความปลอดภัยของผู้รับบริการ
พยาบาลห้องผ่าตัดต้องมีความสามารถในการจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับผู้มารับบริการผ่าตัด มี
การวางแผนเตรียมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผ่าตัดรวมทั้งจัดสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย รวมถึงมี
สมรรถนะที่สอดคล้องกับข้อกำหนดหรือกฎระเบียบขององค์กรเกี่ยวกับมาตรฐานของบุคลากรในการ
ปฏิบัติหน้าที่ ในการดูแลผู้รับบริการ การให้ข้อมูลในการทำหัตถการและการผ่าตัดการประเมินการให้
คุณค่า ความเชื่อ วัฒนธรรม ความรู้พร้อมทั้งให้การสนับสนุนแก่ สมาชิกในครอบครัวใช้แนวทาง
ปฏิบัติทางคลินิก (Clinical pathway) และทีมสุขภาพในการดูแลผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องอย่าง
ต่อเนื่องในทุกๆระยะของการผ่าตัด

5. ปฏิบัติหน้าที่ในการบันทึกและรายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแล
ผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาล พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดมีการบันทึกและรายงานการ
บันทึกและรายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ครอบครัวผู้รับบริการตามกระบวนการ
พยาบาลโดยครบถ้วน ถูกต้อง ตามความเป็นจริง ชัดเจน ต่อเนื่องและสามารถใช้ประเมินคุณภาพ
บริการพยาบาลและผดุงครรภ์ได้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก พยาบาลคือผู้ประกอบวิชาชีพแขนงหนึ่ง
ปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพ สอดคล้องกับ การพยาบาลและการผดุงครรภ์
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 กำหนดวัตถุประสงค์ให้สภาการพยาบาลส่งเสริมการบริการ การพยาบาลและ

การผดุงครรภ์ ประกอบข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยเงื่อนไขในการประกอบวิชาชีพตามมาตรฐานการพยาบาลและผดุงครรภ์กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพต้องรักษามาตรฐานของการประกอบวิชาชีพ เพื่อให้การบริการมีคุณภาพ และ พรจันท์ สุวรรณชาติ ได้กล่าวว่า “พยาบาลเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่มาตรฐาน และกฎหมายวิชาชีพ”

6.2.2 การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

1. นำหลักฉันทะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด มีการนำหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นธรรมะที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ความสำเร็จในโลกของการทำงาน โดยเฉพาะข้อฉันทะที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากพยาบาลห้องผ่าตัดส่วนใหญ่มีความพอใจ เต็มใจ และสมัครใจที่จะเป็นพยาบาลเป็นพื้นฐานอยู่และเมื่อได้ปฏิบัติหน้าที่ที่จ้รัก และเต็มใจ สอดคล้องกับแนวคิดของพุทธทาสภิกขุ “อิทธิบาท 4 เครื่องมือแห่งความสำเร็จ ฉันทะแปลว่า ความพอใจรักในสิ่งที่ยากจะทำคือต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาที่จะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้น” และพระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) ได้กล่าวถึงได้กล่าวถึงฉันทะ ไว้ว่าความพอใจถ้าเราพอใจในงานนั้น เราก็จะอยากทำและจะทำงานได้ดีถ้าไม่พอใจแล้วก็จะขี้เกียจที่จะทำ ต้องสร้างความพอใจขึ้นแล้วงานนั้นก็จะประสบความสำเร็จได้โดยง่ายเพราะมีความพอใจในงานนั้นแล้วแม้ว่าจะยากดังนั้นฉันทะคือความพอใจจึงต้องมีอยู่เพื่อให้งานทำสำเร็จ”

2. นำหลักวิริยะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดส่วนใหญ่ให้ทัศนะที่คล้ายคลึงกันว่าในการปฏิบัติหน้าที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะหน้าที่พยาบาลนอกจากมีใจรักแล้วจะต้องใช้วิริยะคือความเพียรพยายาม มีความอดทนไม่ท้อถอย พยายามอย่างสุดความสามารถเพื่อให้งานสำเร็จที่เป็นเช่นนี้เพราะอาชีพพยาบาลที่ต้องเกี่ยวข้องกับมนุษย์ที่อยู่ในความทุกข์ ไม่ว่าจะเป็นผู้ป่วย ญาติ บุคคลเหล่านี้ต้องการความช่วยเหลือ ต้องการความอบอุ่นทางใจ นอกเหนือจากการได้รับการบำบัดรักษาที่มีคุณภาพ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏให้เห็นเสมอคือกรณีกระทบกระทั่งระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย ญาติ พยาบาลจึงต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียร ความวิริยะเป็นเครื่องมือสำคัญนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่กับมนุษย์ให้สำเร็จสอดคล้องกับ ฟลอเรนซ์ ไนติงเกล ได้ปลุกฝังอุดมการณ์ที่เป็นหัวใจของวิชาชีพว่า “ความเอื้ออาทร ความเมตตากรุณา ความขยันอดทน เอาใจใส่ต้องแสดงออกทุกขณะที่ปฏิบัติต่อผู้ป่วยในโรงพยาบาลคือสถานที่ที่มนุษย์แสดงออกถึงความเป็นผู้มีธรรม” และสถิต รัชปต์ย์ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษา คฤหัสถ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดพบว่า “การปฏิบัติหน้าที่หรือในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นเป้าหมายที่ตั้งไว้คือการประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ทำ นอกจากเริ่มที่ฉันทะให้เกิดขึ้นในใจคือ รักชอบที่จะทำในสิ่งนั้น จากนั้นจะต้องใช้วิริยะคือความเพียรพยายาม มีความอดทน ไม่ท้อถอย พยายามอย่างสุดความสามารถเพื่อให้งานหรือสิ่งที่จะทำสำเร็จ”

3. นำหลักจิตตะ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ จดจ่อในงานที่ทำ มีสติอยู่กับงานที่ทำตลอดเวลา ไม่ทอดธุระในงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความไตร่ตรองทำงานด้วยความรอบครอบ การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลเป็นการพยาบาลที่ทาบनความเป็นความตายของผู้ป่วย ต้องเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา ไม่ประมาทที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอิทธิบาทธรรมข้อนี้ หมายถึงการเอาใจใส่ ฝึกใฝ่อยู่แต่สิ่งนั้น มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงาน ไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ สอดคล้องกับ ดิเรก สาหร่าย กล่าวว่า ความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ คือความตั้งใจ เอาใจใส่ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีพื้นฐานมาจากความรู้ ทศนคติ ทั้งที่พฤติกรรมของมนุษย์มีส่วนร่วมสัมพันธ์กับหน้าที่ด้วย และ พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล) กล่าวถึงจิตตะ ไว้ว่า จิตตะคือความเอาใจใส่หรือฝึกใฝ่ในงานนั้นเสมอ ตรวจสอบแล้วงานได้ทำไปแล้วเท่าไร ยังเหลืออยู่เท่าไร จึงจะสำเร็จในการทำงานมีอุปสรรคหรือข้อบกพร่องอย่างไร หรืองานทำไปได้ราบรื่นอย่างไร

4. นำหลักด้านวิมังสา ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดให้ความสำคัญความมีปัญหาและเหตุผลธรรมในการปฏิบัติงาน ตั้งมั่นอยู่ในสติปัญญาและความมีเหตุผล การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างราบรื่น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก วิมังสาคือการรู้จักคิดวิเคราะห์ที่มักคู่กับปัญญา คือความรู้แจ้งเป็นความรู้แจ้งต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเหตุและผลแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ว่าถูก ผิดดีชั่ว เป็นอิทธิบาทธรรมข้อสุดท้ายของการทำงานให้สำเร็จทำงานให้การมีปัญญาจึงเป็นการรอบรู้ในทุก ๆ ด้านเพื่อให้งานนั้นๆดำเนินไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ไม่เกิดปัญหาอุปสรรค สอดคล้องกับ พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโน) กล่าวถึงวิมังสาไว้ว่า วิมังสาหมั่นพิจารณา ไตร่ตรอง เหตุผลการทำงานการทำงานเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่อะไรก็ตาม บุคคลจะต้องประสบกับเรื่องใหม่ ๆ แปลก ๆ ที่ไม่เคยพบมาก่อน ท่านให้ใช้อิทธิบาท วิมังสาหมั่นพิจารณาในเรื่องเหล่านั้น เช่นเวลามีปัญหาอุปสรรคขึ้นมาจะแก้อย่างไรจึงจะสำเร็จ บางเรื่องก็ต้องคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง บางเรื่องอาจจะต้องอาศัยคำแนะนำจากบุคคลอื่น บุคคลจะสามารถใช้วิมังสาอย่างถ่องแท้ต้องอาศัยการพิจารณาไตร่ตรอง ต้องอาศัยความรู้รอบรู้ในเรื่องเหล่านั้นเป็นอย่างดี และ ธารี วารี กล่าวถึงวิมังสา ไว้ว่า อิทธิบาทข้อสุดท้ายนี้ เป็นข้อสุดท้ายของวิธีปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานให้สำเร็จ วิมังสาแปลว่าการพิจารณาพิเคราะห์ หมายความว่า การปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด พิจารณา ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ การงานใดๆ ก็ตามแม้จะรักงานแค่ไหนแต่ขาดปัญญาพิจารณาด้วยแล้วผลที่สุดต้องทำกันใหม่รำไป คนที่ปฏิบัติหน้าที่หรือการงานด้วยปัญญาต้องทำให้ถูกลักษณะงาน

6.2.3 แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

1. การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลควรมีการสร้างขวัญกำลังใจ พบว่าพยาบาลห้องผ่าตัดมีการสร้างขวัญกำลังใจตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ พอใจในงานร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ

เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันอย่างเต็มกำลังความสามารถ ผลสำเร็จของงานคือ ผู้ป่วยได้รับการผ่าตัดอย่างปลอดภัย และสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติ สุขคือของขวัญอันล้ำค่าของพยาบาลห้องผ่าตัด ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก ขวัญกำลังใจเป็นสภาวะจิตใจ หรือความรู้สึกของบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน อันเป็นผลบ่งชี้ถึงความตั้งใจ และทำให้เกิดกำลังใจที่จะร่วมมือร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ เป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล คือการช่วยเหลือผู้ป่วยได้อย่างปลอดภัยเป็นขวัญกำลังใจอันล้ำค่า สอดคล้องกับแนวคิดของฟาริดา อิบบราฮิม ได้อธิบายการพยาบาลชั้นวิชาชีพว่า “พยาบาลทุกคนต่างก็มีทรัพยากรที่พร้อมพร้อมเพียงที่จะส่งเสริมผลักดันตัวเองให้เป็นผู้ปฏิบัติการพยาบาลที่ดี มีความละมุนละไมมีความเอื้ออาทร มีเมตตาธรรม การพยาบาลโดยเนื้อแท้ ก็คือการช่วยเหลือบุคคลไม่ว่าจะเป็นคนป่วยหรือคนดี ก็ตามให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้เพื่อดำรงสุขภาวะไว้ได้ให้พ้นจากความเจ็บป่วย ถือเป็นความภาคภูมิใจเป็นขวัญกำลังใจมากกว่าสิ่งใด” และHerzberg ได้กล่าวถึง ขวัญกำลังใจในการทำงาน “ว่าความสำเร็จ การยอมรับนับถือ ความพอใจในงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความเห็นอกเห็นใจ ตั้งใจทำงานและผลของงานสำเร็จ เป็นแรงจูงใจเป็นขวัญและกำลังใจอย่างดีที่สุด”

2. แนวปฏิบัติที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียร ต่อการปฏิบัติงานมากกว่าปัจจุบัน พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด มีความวิริยะ อุตสาหะ ในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ ด้วยตนเองเมื่อผลของงานออกมาดีงานสำเร็จ ทำให้เกิดกำลังใจ ที่จะพยายามทำหน้าที่ให้ดีที่สุดเสมอ ๆ มีความรับผิดชอบ อุดหนุน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา และพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก วิริยะ คือความขยันหมั่นเพียร กับงานที่มี งานทุกอย่างจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียร ความวิริยะจึงเป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ ยิ่งขยันเท่าไรผลตอบแทนที่จะได้รับมีมาก ที่สำคัญวิริยะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยใจรักในงานจากฉันทะ นั่นเองและความวิริยะ ไม่ใช่การทำงานแบบเอาเป็นเอาตาย แต่เป็นการหมั่นฝึกฝนสำหรับกลุ่มพยาบาลที่ทำงานร่วมกันต้องขยันด้วยกันทั้งหัวหน้าและลูกน้อง ยิ่งเป็นหัวหน้ายิ่งสำคัญมาก ถ้าหัวหน้าขยันเอาการเองงานก็จะสามารถดีให้ลูกน้องขยันขันแข็งขึ้นด้วย สอดคล้องกับ เดนิส ดับเบิลยู ออร์แกน และโทมัส เบทท์แมน (Dennis W .Organ,Thomas S. Bateman) กล่าวว่า ผลการปฏิบัติหน้าที่ขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น แรงจูงใจ ความพยายาม การเรียนรู้ การรับรู้บทบาท สิ่งแวดล้อม ความสามารถพิเศษ และความสามารถ และ พัชราพร วีรสิทธิ์ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบห้าประการของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหา และอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท 4 ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ในสำนักประกันสังคมพบว่า ใช้หลักอิทธิบาท 4 ด้านวิริยะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง

3. แนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักจิตตะ เอาใจใส่ในหน้าที่ พบว่า กลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดเอาใจใส่รับผิดชอบในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ตลอดเวลา ทำงานด้วยความไม่ประมาท ไม่ปล่อย

ปลະละเลย ในงานที่ทำ จดจ่อในงานที่ทำ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลเป็นการปฏิบัติหน้าที่ ที่ต้องทำด้วยความระมัดระวังเป็นการทำงานกับชีวิตคน ทำด้วยความไม่ประมาท มีความรอบครอบ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วย สอดคล้องกับ สมาคมพยาบาลแห่งสหรัฐอเมริกา (The America Nurse Associations A.N.A) กำหนดสาระสำคัญของจรรยาวิชาชีพยาบาล พยาบาลพึงดำรงไว้ซึ่งสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลพึงตัดสินใจด้วยความด้วยความรอบครอบถี่ถ้วน ใช้ข้อมูลสมรรถนะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบครอบ และ ว.วชิรเมธี กล่าวถึง จิตตะว่า จิตตะคือจดจำ ทำอะไร จดจ่อหมายความว่า ทำอะไรให้เจาะจงลงไป ปักใจลงไปในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง อย่างจริงจัง อย่างมุ่งมั่นและอย่างทุ่มเท ใครก็ตามที่ทำงานด้วยการเอาใจใส่จดจ่ออยู่กับงานนั้น คนนั้นจะประสบความสำเร็จ

4. แนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิมังสา พิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า กลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดมีแนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิมังสาคือใช้ปัญญาคิด วิเคราะห์ ทดลอง ตรวจสอบก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหน้าที่หรือระหว่างปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด แก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง และพัฒนาในการปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ ด้วยปัญญา ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก อิทธิบาท วิมังสา เป็นการพิจารณาไตร่ตรอง และใช้ปัญญาตรวจสอบงาน ทดลองทำก่อนลงมือปฏิบัติจริง งานจึงจะสำเร็จ สอดคล้อง กับ ว.วชิรเมธี กล่าวถึง วิมังสา ไว้ว่าวิมังสา หมายถึง วินิจฉัย การปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานถ้าขาดวิมังสา คือการทำงานอย่างผิดๆ ถูกๆ ทำด้วยความมกมาย เปลืองทุน เปลืองเวลา ขาดการแสวงหาความรู้ในงานที่ทำ ดังนั้นงานทุกอย่างต้องอาศัย วิมังสา คนก็ สำราญงานก็สำเร็จ และพุทธทาสภิกขุ กล่าวถึง แนวทางปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลัก วิมังสา ไว้ว่า สอดส่องอย่างละเอียดลออ อย่างรอบครอบ เยือกเย็นอยู่เสมอ หมั่นพิจารณาเหตุผลของงานนั้นว่า เท่าที่ทำอยู่นั้นได้ผลดีหรือยัง พิจารณาอย่างถี่ถ้วน ก็จะแก้ปัญหาอุปสรรคได้

6.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย “แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติมซึ่งได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ โดยสรุปเป็นประเด็น ดังนี้

6.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย เกิดความสมบูรณ์ในชีวิตการปฏิบัติหน้าที่ และเกิดความสุขใจ เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ มีความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และบทบาทหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อผู้รับบริการ ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นที่จะเสนอแนะเป็นกรณีศึกษา สำหรับสถาบันการศึกษา ผู้นำทางศาสนา และภาครัฐในทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นนโยบายในการนำไปปฏิบัติ

เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อองค์กร และประโยชน์ต่อกันระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ในการปฏิบัติหน้าที่จึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1. แนวทางปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลห้องผ่าตัด เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพการพยาบาล และผดุงครรภ์ทั้ง 5 มาตรฐาน ผู้ที่ผ่านการศึกษาด้านหลักสูตรพยาบาลวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ประกอบวิชาชีพอย่างถูกต้องตามกฎหมายขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์จากสภาการพยาบาล จึงต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานทั้ง 5 ด้านมีการทดสอบความรู้โดยการสอบต่ออายุบัตรใบประกอบโรคศิลป์ ทุก 5 ปี ฉะนั้น เพื่อคงมาตรฐานของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัดหน่วยงานห้องผ่าตัดต้องมีการจัดอบรม ทบทวน ทดสอบ และตรวจประเมินมาตรฐานพยาบาลวิชาชีพ โดยส่งพยาบาลวิชาชีพเข้ารับการอบรมสัมมนา ตามที่สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยจัดขึ้น อย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านองค์ความรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และเอกภาพแห่งวิชาชีพ และสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม นอกจากนี้ผลพลอยได้จากความเป็นพยาบาลที่มีคุณภาพคือ ลดปัญหาความขัดแย้ง ลดปัญหาการฟ้องร้องจากผู้รับบริการ และระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกัน ส่งผลให้เกิดความผาสุกในการปฏิบัติหน้าที่และในชีวิตประจำวัน มีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาชีพ ภายใต้เงื่อนไขและการกำกับขององค์กรที่พยาบาลได้สังกัด

2. การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ มีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการปฏิบัติงานมากที่สุด เช่น พอใจในวิชาชีพพยาบาล พอใจในภาระงานแม้จะเป็นภาระที่หนักงานที่หนักแต่ทุกคนก็พอใจ เต็มใจ (ฉันทะ) การไปปฏิบัติหน้าที่ทุกวันแม้จะต้องเผชิญโรคระบาดวิกฤติโควิด-19 การดูแลผู้ป่วยให้ครอบคลุม ทั้งด้านการรักษาการดูแลร่างกาย จิตใจ จิตสังคม จิตวิญญาณ ต้องสวมชุด Jupiter ที่ยาวนาน ในหนึ่งเวร มี 8 ชั่วโมงต้องใส่ชุดนี้ รวมๆ แล้วนานที่สุด 6 ชั่วโมง ซึ่งชุดมีความหนา ร้อน หายใจลำบาก อึดอัด จำลองเหมือนร่างกายอยู่ในกระสอบที่ปิดทึบ แต่ทุกครั้งที่สามารถสวมใส่ชุดด้วยหน้าที่ต้องอดทน มี (วิริยะ) ตระหนักถึงผู้ป่วยและตั้งใจเพื่อให้งานสำเร็จตามความมุ่งหมาย การพัฒนาตัวเองให้เข้ากับงาน การไม่คิดเปลี่ยนหน้าที่การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจมั่น ไปทำงานตรงเวลา มีสมาธิจดจ่อในขณะที่ปฏิบัติงาน (จิตตะ) และทบทวนหน้าที่ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ พิจารณาไตร่ตรองในงานโดยเฉพาะพยาบาลอาวุโส จะพิจารณา ไตร่ตรอง ทดลอง (วิมังสา) และถ่ายทอดให้พยาบาลรุ่นน้องได้ปฏิบัติตาม ยึดมั่นในการทำงานจึงเสมือนนำหลักวิมังสามาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ตลอดเวลา การนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาประพุดิปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัด ก่อให้เกิดประโยชน์กับตนเอง และผู้ป่วย ทำให้เป็นผู้มีสติ มีจิตใจสงบเยือกเย็น มั่นคงไม่หวั่นไหว เมื่อต้องประสบภัย เป็นผู้ที่มีวิริยะอุตสาหะมีความรักความจริงใจรู้จักอดทนอดกลั้น รู้จักฟังคำสอน คำแนะนำของผู้อื่น ฉะนั้น งานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์ ควรส่งเสริม สนับสนุนพยาบาลและบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยจัดอบรม ให้กับพยาบาลที่จบการศึกษาใหม่ทุกคน ก่อนที่จะเข้า

ปฏิบัติหน้าที่ประจำการ และบรรจุเป็นวิชาหลักในหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพพยาบาลเพื่อความสำเร็จของหน่วยงานและความเจริญก้าวหน้าของพยาบาลและบุคลากรในหน่วยงานในการดำเนินชีวิต

3. แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ในการสร้างขวัญกำลังใจ แนวทางปฏิบัติที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียรต่อการปฏิบัติงาน มากกว่าปัจจุบัน แนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักจิตตะ เอาใจใส่ในหน้าที่ แนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่ากลุ่มพยาบาลห้องผ่าตัดมีการสร้างขวัญกำลังใจให้การบริการดูแลรักษาผู้ป่วยโดยยึดหลักอิทธิบาท 4 ธรรมะที่ใช้ในการทำงาน สู่ความสำเร็จ ในโลกของการทำงาน มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ พยาบาลห้องผ่าตัดจะเกิดประโยชน์สูงสุดหลักธรรม ฉันทะ คือความรักงาน พอใจกับงานที่ทำอยู่ วิริยะคือขยันหมั่นเพียรกับงาน จิตตะ คือความเอาใจใส่รับผิดชอบงาน และวิมังสาคือการพินิจพิเคราะห์หรือความเข้าใจ เมื่อนำหลักธรรมดังกล่าวมาใช้ในการทำปฏิบัติหน้าที่ส่งผลให้เกิดคุณประโยชน์ในผลของงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ซึ่งผลสำเร็จของการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลคือผู้ป่วยได้รับบริการที่ดี ปลอดภัยสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขคือขวัญกำลังใจอันล้ำค่าของพยาบาลห้องผ่าตัด ฉะนั้น ควรจัดโครงการอบรมสัมมนาความรู้ ทางการพยาบาลใหม่ ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อพยาบาลห้องผ่าตัดจะได้มีความรู้ ในการปฏิบัติหน้าที่มากยิ่งขึ้น ควรมีการวางแผนงานในการปฏิบัติหน้าที่ให้ชัดเจนและมอบหมายภาระงานให้เหมาะสม ตรงตามความถนัดของแต่ละบุคคลเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ควรจัดโครงสร้างด้านสวัสดิการให้เหมาะสม และรายได้ให้เหมาะสม เพื่อเป็นขวัญกำลังใจเสริมในการปฏิบัติหน้าที่ ควรจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยให้เพียงพอ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพผู้ปฏิบัติงาน ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีความสุข

6.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ นี้�ายังไม่ครอบคลุมถึงประเด็นที่ลึกซึ้ง เนื่องจากผู้วิจัยยังขาดประสบการณ์และระยะเวลาในการทำวิจัย จึงได้กำหนดหัวข้อในการทำวิจัยไว้ให้ผู้สนใจที่จะศึกษาในโอกาสต่อไป ดังนี้

1. ควรวิจัยแนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ด้านอื่น ๆ
2. ควรวิจัยความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพนักงานและผู้ช่วยเหลือคนไข้ใน และวิชาชีพสายอื่น ๆ ในองค์กร
3. ควรวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ข้อใดข้อหนึ่ง โดยเฉพาะ
4. ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 กับหลักธรรมอื่นๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตพนักงานองค์กรต่างๆ

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *พระไตรปิฎกภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือ

กมล ฉายาวัฒน์. *บริหารคนและงานด้วยวิธีการของพระพุทธเจ้า*. กรุงเทพฯ : เกทไอเดีย, 2554.

กมลรัตน์ ศักดิ์สมบูรณ์. *ทฤษฎีการพยาบาลและกระบวนการพยาบาล*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2540.

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน โรงพยาบาลนครพิงค์. *การผ่าตัดผู้ป่วยด้านออร์โธปิดิกส์*. เชียงใหม่ : กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2563.

กองการพยาบาล. *บทบาทหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ : สื่อตะวัน, 2561.

กองการพยาบาลสาธารณสุข, *คู่มือการปฏิบัติงานกองการพยาบาลสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ : สำนักอนามัย, 2561.

ดิเรก ฤกษ์สาหร่าย. *การพัฒนาชนบทเน้นการพัฒนาสังคมและแนวคิดความจำเป็นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524.

ทัศนีย์ บุญทอง. *กฎหมายกับวิชาชีพพยาบาล*. สัมมนาพยาบาลศาสตร์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2544.

ทิพาวดี เขมสุวรรณรงค์. *การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ., 2538.

บุญมา จิตจรัส. *มงคล 38*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523.

ป. หลงสมบูรณ์. *พจนานุกรมบาลี-ไทย*. กรุงเทพฯ : ศรุสภา, 2519.

ประเวศ วะสี. *ปรัชญาอาหารท่านพุทธทาสมหาเถระ*. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน, 2536.

ปรีชา นันทาภรณ์. *พจนานุกรมหลักธรรมพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : สหธรรมมิก, 2550.

ปานตา อภิรักษ์นภานนท์. *การรับรู้สมรรถนะของตนตามบันไดวิชาชีพของพยาบาล*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ปิ่น มุกข์กันต์. *บันทึกธรรม ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2518.

พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก). *อธิบายธรรมวิภาค ปริจเฉทที่ 1*. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552.

- พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ). *พจนานุกรมธรรมของปัญญานันทะ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ม.ป.ป.
- พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณโณ). *อุดมมงคลในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2548.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). *การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์ (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.
- _____. *ธรรมบุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม (พิมพ์ครั้งที่ 68)*. กรุงเทพฯ : ระฆังทอง, 2547.
- _____. *พุทธธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 11)*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคลโณ). *หลักธรรมมาภิบาลและประมุขศิลป์*. กรุงเทพฯ : ชัยมงคลพรินต์ติ้ง, 2548.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). *ธรรมปริทัศน์*. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2538.
- พระราชสิทธิมนี. *มงคล 38*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรอักษร, 2508.
- พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต). *พุทธธรรมกับสุขภาพ : ทางออกของผู้ป่วยเอดส์*. กรุงเทพฯ : ประชาธรรม, 2545.
- พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. *มงคลชีวิต ฉบับทางก้าวหน้า*. กรุงเทพฯ : อุดมศึกษา, 2544.
- พุทธทาสภิกขุ. *การปฏิบัติงานคือการปฏิบัติธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, 2530.
- _____. *ฆราวาสธรรม*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิธรรมทาน ไชยา, 2537.
- _____. *ผู้ครองเรือน*. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, 2536.
- _____. *พุทธประวัติจากพระโอษฐ์ (พิมพ์ครั้งที่ 14)*. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2546.
- พาริดา อิบราฮิม. *คู่มือปฏิบัติการพยาบาลขั้นวิชาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรือง, 2525.
- มานพ นักการเรือน. *พระพุทธศาสนากับศาสตร์ยุคใหม่*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2545.
- ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2556.
- ว.วชิระเมธี. *ศิลปะแห่งการทำงานอย่างมีความสุขคนสำราญงานสำเร็จ (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2550.
- วนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย และจริยาวัตร คมพัยค์ม์. *การอนามัยชุมชนแนวคิด หลักการและการปฏิบัติการพยาบาล*. กรุงเทพฯ : จุฑทอง, 2554.

- วรรณภา ศรีโรจนกุล. *กฎระเบียบวิธีการปฏิบัติ-การวิจัยสำหรับวิสัญญีพยาบาลตำราพื้นฟูวิชาการ วิสัญญีวิทยา พ.ศ.2548*. กรุงเทพฯ : ราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทย, 2548.
- วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. *นิติเวชศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556.
- สภาการพยาบาล. *พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า. *มงคลยอกชีวิต ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2517.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. *สารนุกรมพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2529.
- สมภพ ชีวรัฐพัฒน์. *จริยธรรมกับชีวิต*. เอกสารประกอบการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2). ยะลา : วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดยะลา, 2539.
- สมาคมพยาบาลห้องผ่าตัดแห่งประเทศไทย. *บทบาทของพยาบาลวิชาชีพห้องผ่าตัด* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ : ไบเทค บางนา, 2552.
- สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย. *ภารกิจสู่ความสำเร็จในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : พี วาทิน พรินติ้ง, 2546.
- สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทร์ บรมราชชนนีและสภาการพยาบาล. *การพยาบาลบทบาทภารกิจสู่ความสำเร็จในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ* (การประชุมพยาบาล ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ : พี. วาทิน. พรินติ้ง, 2546.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. *การบริหารจัดการแนวพุทธ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- สำนักการพยาบาล กรมการแพทย์. *มาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2551.
- สำลี รักสุทธี. *ธรรมะสุดยอค่าสอนของศาสนาพุทธ*. กรุงเทพฯ : ธนวิซการพิมพ์, 2543.
- _____ . *มงคลชีวิต 38*. กรุงเทพฯ : ธนอักษรพิมพ์, ม.ป.ป.
- สิริอัญญา. *วิมุตตะมิตี มหัทศจรยแห่งโลกภายนอก*. กรุงเทพฯ : Oh My God, 2554.
- สิวลี ศิริไล. *จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- เสถียรพงษ์ วรรณปก (ราชบัณฑิต). *จุดประกายแห่งชีวิต*. กรุงเทพฯ : สยาม, 2547.
- แสง จันทร์งาม. *พุทธศาสนวิทยา*. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊ค, 2544.
- อุทัย สุดสุข. *สาธารณสุขในพระไตรปิฎก : บูรณาการสู่สุขภาพดี ชีวีมีสุข*. นนทบุรี : เทพประทานการพิมพ์, 2554.
- อุบลรัตน์ โปธิพัฒน์ชัย. *จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล*. กรุงเทพฯ : ประชุมการช่าง, 2545.

2) หนังสือแปล

พระพุทฺธโฆสเถระ. *คัมภีร์วิสุทธิมรรค*. (สมเด็จพระพุฒาจารย์ อจาอาสมหาเถร, แปล), (กรุงเทพฯ : ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง, 2546

3) คุชฎินิพนธ์ วิทยานิพนธ์และ/หรือสารนิพนธ์

กิจ มลสวัสดิ์. *การปฏิบัติตามหลักอริยบท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. สารนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.

จันทกาญจน์ นกแก้ว. *การปฏิบัติงานตามบทบาท ในการจัดการเหตุรำคาญ ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารกฎหมาย การแพทย์และสาธารณสุข, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2551.

ชานินทร์ สุทธิบุญชร. *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีฝ่ายการพนักงาน บริษัท การบินไทย จำกัด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา รัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.

ธารี วารีสงัด. *การศึกษาคุณธรรมอริยบท 4 ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทางอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2542.

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม. *ความสัมพันธ์ระหว่างสังฆธรรมกับจริยธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2544.

พัชรภาพ วีรสัทธี. *ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอริยบท 4 ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม และองค์การ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.

ว.วชิรเมธี. *การวิจัยเพื่อสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.

วสันต์ เภรีวิค. *การปฏิบัติงานตามหลักอริยบทธรรมของบุคคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติ ภาค 8*. สารนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.

- วิเชียร พากเพียร. *การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2539.
- สถิต ธีชปต์ย์. *การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการนักศึกษาของนักศึกษาคุณศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- อรรวรรณ ศิริพรประสงค์. *สัมฤทธิ์ผลการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้านอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. สารนิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพุทธศาสนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.
- อัญชลี โมกขาว. *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเจตคติต่อวิชาชีพและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการพยาบาล, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

4) บทความในวารสาร

- ทวนฤทธิ์ สอนสะอาด และวงษ์วัช เหล็ยรุ่งเรือง. *แนวทางเวชปฏิบัติในการวินิจฉัยและให้การรักษาอุบัติเหตุการบาดเจ็บทางกระดูกสันหลังและรักษาโรคทางกระดูกสันหลังในช่วงสถานการณ์ของการระบาดของโรคโควิด-19*. *วารสารโรงพยาบาลนครพิงค์*, 10(2), 59-73, 2562.
- ธรรินทร์ ใจเอื้อพลสุข. *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย*. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 6(10), 5079-5080, 2562.
- ธีรวัฒน์ เจริญผล และคณะ. *การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของที่ว่าการอำเภอลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช*. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 3(1), 73-74, 2561.
- พระบุญเพ็ง สิทธิวงษา. *การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี*. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 6(5), 2460-1461, 2562
- พูนสุข ภูสุข. *ประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬานอนแก่น*, 3(2), 41-52, 2559.

วรพันธ์ ทองหมั่น และคณะ. การนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ กองบังคับการปราบปราม. *วารสารปัญญา*, 27(1), 93, 2563.

อุบลวรรณ ไชยเรนทร์ และกัณตภณ หนูทองแก้ว. การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่ว่าการอำเภอชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสาร สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(2), 66-67, 2563.

5) สัมภาษณ์

กรรณิการ์ รั้งคเสนีย์. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 28 เมษายน).

กฤษณา เจริญยิ่ง. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 28 เมษายน).

จันทนา จุ่มแก้ว. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการช่วยผ่าตัดแผนกศัลยกรรมทั่วไป โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, สัมภาษณ์, (2564, 29 เมษายน).

ทัศนีย์ วัชรราชันย์. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการแผนกผ่าตัดด้วยกล้อง โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 27 เมษายน).

ธันย์ชนก ชันดี. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการแผนกศัลยกรรมโรคทรวงอก โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 30 เมษายน).

นิตยา เฉลิมเพิ่มผล. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. (2564, 28 เมษายน).

ปริยากร สมณะ. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 27 เมษายน).

พวงผกา ชินารักษ์. พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการแผนกศัลยกรรมทั่วไป โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 29 เมษายน).

พวงพร ปัญญา. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 30 เมษายน).

พัชรินทร์ อินทร์ชัย. พยาบาลวิชาชีพแผนกผ่าตัดศัลยกรรมประสาท โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 30 เมษายน).

ภควรรณย์ ประทีปทอง. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการช่วยผ่าตัดแผนกจักษุ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 29 เมษายน).

มนพวรรณ ลินตะพาน. พยาบาลวิชาชีพแผนกศัลยกรรมผ่าตัดหัวใจ หลอดเลือดใหญ่ และทรวงอก โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 29 เมษายน).

รุ่งนัฐศรณ์ ล้อวรลักษณ์. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 30 เมษายน).

วาริธร บั้ววิรัตน์เลิศ. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 27 เมษายน).

สุประวีณ์ พรหมสถิต. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 28 เมษายน).

หทัยพัชร์ เจติยา. พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการแผนกศัลยกรรมทั่วไป โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 30 เมษายน).

เอกชัย ชัยวุฒิ. พยาบาลวิชาชีพชำนาญการระบบทางเดินปัสสาวะ โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์, (2564, 27 เมษายน).

6) เอกสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

นครินทร์ นันทฤทธิ. กฎหมายกับวิชาชีพพยาบาล. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2564, จาก <http://base.bcnpy.ac.th/elearning/A003.htm>, 2552.

Blockdit. *องค์ประกอบของฉันทะ*. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2564, จาก <https://www.blockdit.com/posts/5ebf984984824e0cce78901c>

2. ภาษาอังกฤษ

1) BOOK

Bloom, Benjamin S., et al.. *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York : Mc Graw Hill Book Company, 1971.

Dennis W. Organ, Thomas S. Bateman. *Organizational Behavior: An Applied Psychological Approach*. Michigan : Business Publications, 1986.

Elmore Petersen and E.Grosvenor Plowman. *Business Organization and Management*. Illinois : Irwin, 1953.

Frederick Herzberg, Bernard Mausner, and Babara Synderman. *Motivation to work*. New York : John Wiley and Sons, 1959.

Gregory Moorhead, Ricky W Griffin. *Organization behavior* (4th ed). The United states of America : Houghton Mifflin Company, 1995.

Howard S. Rowland, Beatrice L. Rowland. *Nursing Administration Hand Book fourth Edition*. Marylan : Aspen Publishers Inc, 1997.

John D. Millet. *Management in the public service*. New York : McGraw-Hill, 1990.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1. พระมหาวิเศษ ปญญาวิโร, รองศาสตราจารย์ ดร.

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

วุฒิการศึกษา ป.ธ. 9

ศน.ม พุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ปร.ด. ผู้นำทางการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏเชียงใหม่

2. พระมหาสกุล มหาวิโร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ล้านนา

วุฒิการศึกษา ศน.บ. ภาษาอังกฤษ (เกียรตินิยมอันดับเอก)

ศศ.ม. (การวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น)

ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

3. ดร.ฟองแก้ว บัวลูน

ตำแหน่ง หัวหน้างานประชาสัมพันธ์โรงพยาบาลนครพิงค์ วิทยาการและอาจารย์พิเศษ
มหาวิทยาลัยภาคีรัฐและเอกชน

วุฒิการศึกษา พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โทร. ๐๕๓ ๒๗๐๙๗๖ ต่อ ๑๕

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๐๒๙ วันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาวิเศษ ปญญาชิโร, รศ.ดร.

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ขอรับรองว่า นางอัจฉราภรณ์ สนามพล เป็นนักศึกษา ระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๖๒๒๐๕๕๐๒๑๒๐๐๙ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

นักศึกษาผู้มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำ วิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ นักศึกษาผู้นี้ อยู่ในความควบคุมดูแลของ พระครูสมุห์ธนโชติ จิระธมโม, ดร. และ ดร.อุเทน ลาพิงค์ อาจารย์ที่ปรึกษา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูสุนทรมหาเจตยานุรักษ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดีวิทยาเขตล้านนา

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรื่อง
แนวทางปฏิบัติสำหรับทำข้อสอบประเภท 4 ของพจนานุกรมห้องผ่าตัด
โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลสองแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านพร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+ 1 หมายถึง เหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

- 1 หมายถึง ไม่เหมาะสม

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ความเหมาะสม			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
1	คำถามมีความสอดคล้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์	/			
2	รูปแบบเครื่องมือวิจัยมีความเหมาะสม	/			
3	ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างหัวข้อวิทยานิพนธ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย	/			
4	คำถามสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้	/			
5	มีการแบ่งหมวดตอนของคำถามได้อย่างถูกต้อง	/			
6	เนื้อหาคำถามมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	/			
7	คำถามที่กลุ่มเป้าหมายสามารถตอบได้	/			
8	คำถามสามารถกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายตอบคำถามด้วยความเต็มใจ	/			
9	ภาษาที่ใช้เป็นคำถามกะทัดรัด ชัดเจน ไม่คลุมเครือ	/			
10	ภาษาที่ใช้ถูกต้องตามลักษณะภาษาไทย สุภาพ ไม่หยาบคาย	/			

ลงชื่อ..... นพ.นร..... ผู้ประเมิน

(นพ.นร.นร. นพ.นร.)

ตำแหน่ง ..... ๓๓๓-๒๒๒๒๒๒๒๒ ๒๒๒.

..... ๖ / ๒๒ / ๒๕๖๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โทร. ๐๕๓ ๒๗๐๙๗๖ ต่อ ๑๕

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๐๓๐

วันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุมัติขอเป็นผู้อยู่ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน พระมหาสกล มหาวิโร, ผศ.ดร.

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ขอรับรองว่า นางอัจฉราภรณ์ สนามพล เป็นนักศึกษา ระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๖๒๒๐๕๕๐๒๑๒๐๐๙ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

นักศึกษาผู้มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำ วิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้นักศึกษาผู้นี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ พระครูสมุห์ธันโชติ จิระมโฆ, ดร. และ ดร.อุเทน ลาพิงค์ อาจารย์ที่ปรึกษา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดีวิทยาเขตล้านนา

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรื่อง

แนวทางปฏิบัติที่ต้นที่ ตม. หลักเกณฑ์ 4 ของหนกมล หลัง ๗ เด็ด
 โรงพยาบาลนครินทร์ ต.จ.คนแก้ว ค.ม.ม.ร.ม. จ. ไร่ขิงใหม่

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านพร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+ 1 หมายถึง เหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

- 1 หมายถึง ไม่เหมาะสม

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ความเหมาะสม			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
1	คำถามมีความสอดคล้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์	+1			
2	รูปแบบเครื่องมือวิจัยมีความเหมาะสม	+1			
3	ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างหัวข้อวิทยานิพนธ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย	+1			
4	คำถามสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้	+1			
5	มีการแบ่งหมวดตอนของคำถามได้อย่างถูกต้อง	+1			
6	เนื้อหาคำถามมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	+1			
7	คำถามที่กลุ่มเป้าหมายสามารถตอบได้		0		แก้ไขตามที่แนะนำ
8	คำถามสามารถกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายตอบคำถามด้วยความเต็มใจ		0		ท
9	ภาษาที่ใช้เป็นคำถามกะทัดรัด ชัดเจน ไม่คลุมเครือ		0		ท
10	ภาษาที่ใช้ถูกต้องตามลักษณะภาษาไทย สุภาพ ไม่หยาบคาย	+1			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(นางระนงพร มนทิโร, ผศ.ดร.)

ตำแหน่ง ผศ. สำนักมานุษยวิทยาเขตลี้เนา

1 / มีค / 64

ที่ อว ๗๙๑๕/๐๐๑๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
เลขที่ ๑๐๓ ถ.พระปกเกล้า ต.พระสิงห์ ๕ เชียงเชียงใหม่
จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕ - ๖
โทรสาร ๐๕๓ ๘๑๔ ๗๕๒

๑๙ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.ฟองแก้ว บัวลูน

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ขอรับรองว่า นางอัจฉราภรณ์ สนามพล เป็นนักศึกษา
ระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๖๒๒๐๕๕๐๒๑๒๐๐๙ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ของมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ในการนี้ นักศึกษาจึงมีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการ
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนคร
พิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ นักศึกษาผู้นี้ อยู่ในความควบคุมดูแลของ พระครูสมุห์
ธนโชติ จิระมโณ, ดร. และ ดร.อุเทน ลาพิงค์ อาจารย์ที่ปรึกษา

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรื่อง

แนวทางการปฏิบัติให้เด็กที่ตามหลังข้อที่ภาค 4 ของพัฒนาการเด็กที่วัด
โรงพยาบาลนครพิงค์ สหิณลดจนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านพร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+ 1 หมายถึง เหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

- 1 หมายถึง ไม่เหมาะสม

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ความเหมาะสม			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
1	คำถามมีความสอดคล้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์	✓			
2	รูปแบบเครื่องมือวิจัยมีความเหมาะสม	✓			
3	ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างหัวข้อวิทยานิพนธ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย	✓			
4	คำถามสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้	✓			
5	มีการแบ่งหมวดตอนของคำถามได้อย่างถูกต้อง	✓			
6	เนื้อหาคำถามมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	✓			
7	คำถามที่กลุ่มเป้าหมายสามารถตอบได้	✓			
8	คำถามสามารถกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายตอบคำถามด้วยความเต็มใจ	✓			
9	ภาษาที่ใช้เป็นคำถามกะทัดรัด ชัดเจน ไม่คลุมเครือ	✓			
10	ภาษาที่ใช้ถูกต้องตามลักษณะภาษาไทย สุภาพ ไม่หยาบคาย	✓			

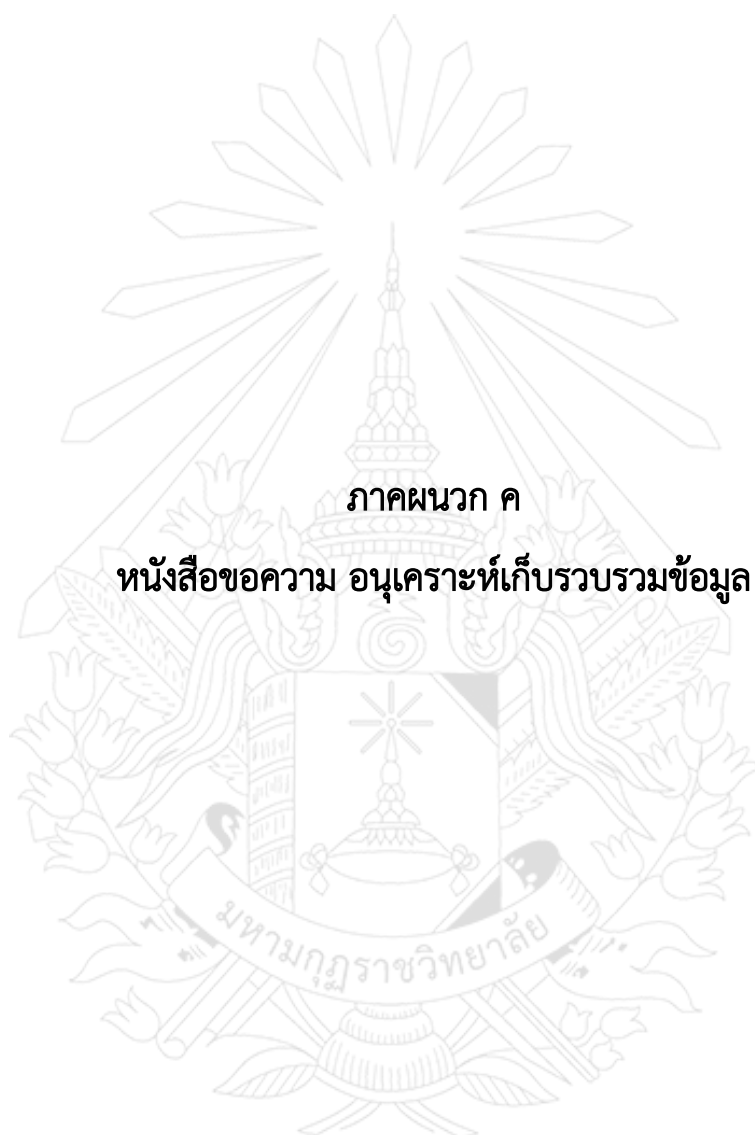
ลงชื่อ.....พ.จ......ผู้ประเมิน

(ดร. พงษ์แก้ว ผ่องคุณ)

ตำแหน่ง .....หัวหน้างานพัฒนาระบบงาน

โรงพยาบาล อัญชวยพร ม. นครพิน
9 / 11 / 2564

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
เลขที่ ๑๐๓ ถ.พระปกเกล้า ต.พระสิงห์ อ.เมืองเชียงใหม่
จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕ - ๖
โทรสาร ๐๕๓ ๔๑๔ ๗๕๒

ที่ อว ๙๙๑๕/๐๐๙๖

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร หัวหน้างานห้องผ่าตัดโรงพยาบาลนครพิงค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางอัจฉราภรณ์ สนามพล นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.) โดยมี พระครูสมุห์ธนโชติ จิระมโฆ,ดร. และ ดร.อุเทน ลาพิงค์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางอัจฉราภรณ์ สนามพล ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำการวิจัยต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

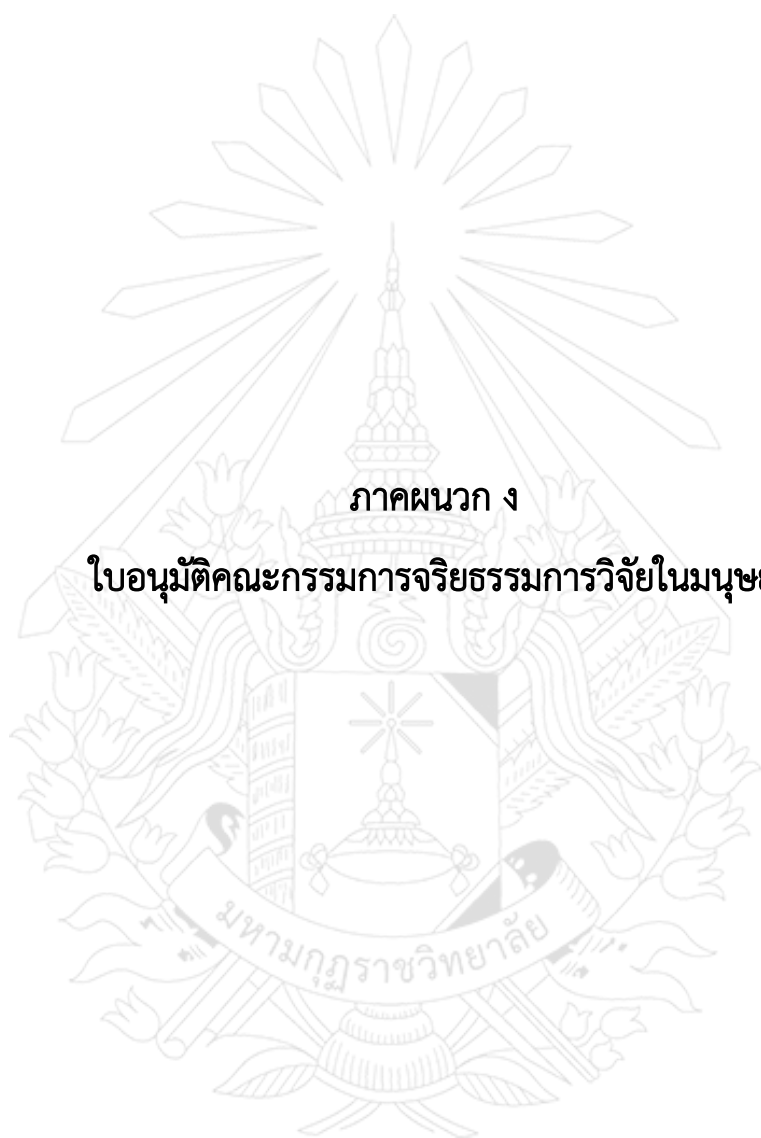
ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ปฏิบัติหน้าที่แทนอธิการบดี

ภาคผนวก ง

ใบอนุญาตคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ โรงพยาบาลนครพิงค์ ภารกิจด้านการพยาบาล กลุ่มงานการพยาบาลห้องผ่าตัด

ที่

วันที่ 23 มีนาคม 2564

เรื่อง ขออนุมัติทำการวิจัยและขอรับรองจากคณะกรรมการวิจัย โรงพยาบาลนครพิงค์

เรียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครพิงค์

เนื่องด้วยข้าพเจ้า นางอัจฉราภรณ์ สนามพล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ภารกิจด้านการพยาบาล กลุ่มงานการพยาบาลห้องผ่าตัด ปัจจุบันข้าพเจ้าเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.) โดยมี พระครูสมุห์ธนโชติ จิระธมโม ,ดร. และ ดร.อุเทน ลาพิงค์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในครั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด ในการปฏิบัติงานอย่างมีความสุขประสบความสำเร็จ นำหลักธรรม อิทธิบาท 4 มาใช้ในการรักษาพยาบาลด้วยสติ มีความระมัดระวังรอบคอบ ด้วยใจรักในวิชาชีพ มีความพยายามอย่างมุ่งมั่น ผู้ป่วยก็จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ ดูแลด้วยความเมตตา ความเห็นใจและเสียสละจากพยาบาล เพื่อผลประโยชน์สูงสุดผู้ป่วยจะได้รับการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย ป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนหรือความเสี่ยงที่ป้องกันได้

จึงขออนุญาตเก็บข้อมูลพยาบาลวิชาชีพในกลุ่มงานการพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน – 30 กันยายน 2564

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นางอัจฉราภรณ์ สนามพล)

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

กลุ่มงานการพยาบาลห้องผ่าตัด

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
โรงพยาบาลนครพิงค์

- โครงการวิจัย : แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
- รหัสโครงการ : -
- ผู้ดำเนินงานวิจัย : นางอัจฉราภรณ์ สนามพล
- สถานที่ดำเนินการวิจัย : โรงพยาบาลนครพิงค์
- เอกสารที่พิจารณา : 1. คำขอการรับรองเชิงจริยธรรมในการทำวิจัย
2. แบบอดีตประวัติ
3. รายละเอียดโครงการวิจัยแบบ Prospective cohort study
4. เครื่องมือในการวิจัย
- เอกสารที่อนุมัติ : คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลนครพิงค์ ได้พิจารณาโครงการวิจัยฉบับภาษาไทยแล้ว อนุมัติในแง่จริยธรรมการวิจัยฯ ให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องข้างต้นได้ ทั้งนี้โดยยึดตามเอกสารฉบับภาษาไทยเป็นหลัก

(.....*ศุภมาส*.....)

(นางสุภารัตน์ กาญจนะวณิชย์)

ประธานคณะกรรมการบริหารจัดการงานวิจัย โรงพยาบาลนครพิงค์

(.....*วชิรินทร์*.....)

(นายวชิรินทร์ สุนทรลัมศิริ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลนครพิงค์

ภาคผนวก จ
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง แนวทางปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ แบบสัมภาษณ์นี้ใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น และจะเก็บเป็นความลับซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้สัมภาษณ์แต่อย่างใด โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของพยาบาลห้องผ่าตัด
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลนครพิงค์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์เมื่อวันที่...../...../.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
การศึกษา.....อาชีพ.....
ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพ

2.1 ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กระบวนการพยาบาลในด้านการส่งเสริม การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟู ตามมาตรฐานวิชาชีพ อย่างไร

.....
.....
.....

2.2 ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลด้านการรักษาสิทธิผู้ป่วย โดยยึดหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างไร

.....
.....
.....

2.3 ท่านได้พัฒนาคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยยึดหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางอย่างไร

.....

.....

.....

2.4 ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่โดยมีการวางแผนร่วมกับทีมสุขภาพ ในการให้ผู้รับบริการและ/หรือผู้เกี่ยวข้องผู้รับบริการในการการดูแลตนเองอย่างไร

.....

.....

.....

2.5 ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ในการบันทึกและรายงานการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การดูแลผู้รับบริการตามกระบวนการพยาบาลอย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

3.1 ท่านได้นำหลักฉันทะ คือความพอใจ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจ รักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

3.2 ท่านได้นำหลักวิริยะ คือความเพียร ความไม่ย่อท้อ ไม่ท้อวันต่ออุปสรรค และความยาก ความไม่ทอดธุระ ความเป็นผู้เอาการ เองงาน ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

3.3 ท่านได้นำหลักจิตตะ คือ การเอาใจใส่ มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงาน ไม่ปล่อยปละละเลยใน
งานที่ทำ ทำงานด้วยความตั้งใจ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

3.4 ท่านได้นำหลักด้านวิมังสา คือ สอดส่องอย่างละเอียดลออ สอบสวน ไตร่ตรอง ใช้
ปัญญาหาเหตุผล หาทางปรับปรุงงาน ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพยาบาลห้องผ่าตัด

4.1 การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลควรมีการสร้างขวัญกำลังใจ ตามหลักฉันทะอย่างไร

.....

.....

.....

4.2 มีแนวปฏิบัติอย่างไรที่จะให้พยาบาลมีความขยันหมั่นเพียร ต่อการปฏิบัติงานมากกว่า
ปัจจุบัน

.....

.....

.....

4.3 ท่านมีแนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักจิตตะ เอาใจใส่ในหน้าที่อย่างไร

.....

.....

.....

4.4 ท่านมีแนวทางการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิมangsa พิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติหน้าที่
อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในการให้ข้อมูล

อัจฉราภรณ์ สนามพล

นักศึกษา สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ฉ
ภาพ

โรงพยาบาลนครพิงค์

ภาพที่ ฉ_1 โลโก้โรงพยาบาลนครพิงค์

ภาพที่ ฉ_2 ป้ายชื่อ และอาคารสถานที่โรงพยาบาลนครพิงค์

ภาพที่ ๓_3 แผนผังโรงพยาบาลนครพิงค์

ภาพที่ ๓_4 ห้องผ่าตัด

ภาพที่ ๕ ห้องผ่าตัด

ภาพที่ ๖ เตรียมความพร้อมก่อนผ่าตัด

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ – นามสกุล : นางอัจฉราภรณ์ สนามพล
- เกิด : 9 เมษายน พ.ศ. 2504
- การศึกษา : ปริญญาตรี พยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช
- พ.ศ.2562 : ธรรมศึกษาตรี
- พ.ศ.2563 : มีชฌิมอาภิธรรมิกะโท อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อาชีพ : พยาบาลวิชาชีพชำนาญการงานห้องผ่าตัดแผนกศัลยกรรม
ออร์โธปิดิกส์ โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่
- สถานที่ทำงาน : งานห้องผ่าตัดแผนกศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ อาคารบำบัดรักษา ชั้น 3
โรงพยาบาลนครพิงค์ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
50180
- ที่อยู่ปัจจุบัน : 161/227 หมู่ที่ 1 บ้านมิ่งมงคล ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่ 50180

